



**National Library
of Sweden**

Denna bok digitaliserades på Kungl. biblioteket år 2012

X.A S.O.U.
STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1942:26

FINANSDEPARTEMENTET



1941 ÅRS LÄRARLÖNESAKKUNNIGA

B E T Ä N K A N D E

MED FÖRSLAG TILL

AVLÖNINGSREGLLEMENTE FÖR
DE HÖGRE KOMMUNALA
SKOLORNA

S T O C K H O L M

1 9 4 2

Statens offentliga utredningar 1942

Kronologisk förteckning

1. Betänkande med förslag till plan för organisationsarbetet inom försvarsväsendet. Beckman. 733 s. Fö. (Till betänkandet höra dels en bilaga innehållande personalförteckningar m. m., avsedd endast för tjänstebruk, dels ock ett hemligt bihang i tre delar.)
2. Betänkande med förslag till lag med särskilda bestämmelser om begränsning av vinstutdelning från aktiebolag. Marcus. 22 s. Fi.
3. Promemoria rörande bostadsförsörjningen. Av A. Johansson. Beckman. 77 s. S.
4. De yngre sjukhusläkarnas avlönings-, arbets- och bostadsförhållanden. Beckman. 106 s. S.
5. Promemoria med förslag till utvidgad vanhåvds-lagstiftning. Marcus. 55 s. Jo.
6. Utredning rörande den tekniskt-vetenskapliga forskningens ordnande. 1. Allmänna uppgifter angående den tekniskt-vetenskapliga forskningsverksamhetens nuvarande läge m. m. — Allmänna synpunkter rörande den tekniskt-vetenskapliga forskningen. — Erforderliga åtgärder för den tekniskt-vetenskapliga forskningens främjande och statens medverkan därvid. Hæggström. 195 s. H.
7. Utredning rörande den tekniskt-vetenskapliga forskningens ordnande. 2. Förslag till åtgärder för främjande av den tekniskt-vetenskapliga forskningen på byggnadsområdet. Hæggström. 76 s. H.
8. 1938 års pensionssakkunniga. Betänkande med förslag till tjänste- och familjepensionsreglementen för arbetare i statens tjänst. Marcus. 135 s. Fi.
9. 1941 års lärlönesakkunniga. Betänkande med förslag till folkskolans avlöningsreglemente m. m. Marcus. 191 s. Fi.
10. Betänkande med förslag till brandlag och brandstadga m. m. Norstedt. 164 s. K.
11. Betänkande med utredning och förslag angående betygssättningen i folkskolan. Hæggström. 330 s. E.
12. Utredning rörande den tekniskt-vetenskapliga forskningens ordnande. 3. Förslag till åtgärder för skogsproduktforskningens ordnande. Hæggström. 124 s. H.
13. Betänkande och förslag angående förhållandet mellan arbetsuppgifter och löneställning vid statens järnvägar. Del 4. Järnvägsstyrelsen. Beckman. 88 s. K.
14. Promemoria angående hyresreglering. Norstedt. 54 s. Ju.
15. Betänkande med förslag till lag om vapenfria värnpliktiga. Beckman. 108 s. Fö.
16. Betänkande med förslag rörande den centrala förvaltningsverksamheten inom försvarsväsendet. Hæggström. 360 s. Fö.
17. Betänkande med utredning och förslag angående barnmorskeväsendet. Idun. 101 s. I karta. S.
18. Beskattningsorganisationssakkunnigas betänkande med förslag till ändrad organisation av kammar-rätten. Marcus. 128 s. Fi.
19. Betänkande med utredning och förslag ang. semes-ter för husmödrar. Norstedt. 96 s. S.
20. Utredning angående värmekostnaden i hyreshus. Idun. 187 s. S.
21. Betänkande med förslag till främjande av ut-skyldsbetalning genom erkända skatteförmedlings-kassor. Marcus. 96 s. Fi.
22. Förslag till ny lag om behörighet att utöva läkar-konsten, m. m. Norstedt. 251 s. S.
23. Promemoria med förslag angående registrering av landets företagare m. m. Marcus. 60 s. H.
24. Betänkande angående bilregistrering m. m. Hægg-ström. 103 s. 12 bil. K.
25. Statsmakterna och folkhushållningen under den till följd av stormaktskriget 1939 inträdda krisen. Del 2. Tiden juli 1940—juni 1941. Idun. 504 s. Fo.
26. 1941 års lärlönesakkunniga. Betänkande med förslag till avlöningsreglemente för de högre kom-munala skolorna. Marcus. 96 s. Fi.

Ann. Om särskild tryckort ej anges, är tryckorten Stockholm. Bokstäverna med fetstil utgöra begynnelse-bokstäverna till det departement under vilket utredningen avgivits, t. ex. E. = ecklesiastikdepartementet, Jo. = jordbruksdepartementet. Enligt kungörelsen den 3 febr. 1922 ang. statens offentliga utredningars yttre anordning (nr 98) utgivas utredningarna i omslag med enhetlig färg för varje departement.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1942:26

FINANSDEPARTEMENTET



1941 ÅRS LÄRARLÖNESAKKUNNIGA

BETÄNKANDE

MED FÖRSLAG TILL

AVLÖNINGSREGLEMENTE FÖR
DE HÖGRE KOMMUNALA
SKOLORNA

STOCKHOLM 1942

ISAAC MARCUS BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG

427749





1941 ÅRS LÄRARLÖNESÄKKUNIGA

BETÄNKANDE

med förslag till

AVLÖNINGSGRÄNSENTE FÖR
DE HÖGRE KOMMUNALA
SKOLORNA

STOCKHOLM 1942

ISRAEL MARTEL BOKTRYCKERI- & FÄRDIGGÅR

42740



Till Herr Statsrådet och Chefen för Kungl. Finansdepartementet.

1941 års lärarlönesakkunniga, som till Herr Statsrådet tidigare överlämnat ett den 9 februari 1942 dagtecknat »Betänkande med förslag till folkskolans avlöningsreglemente m. m.», få härmed värdsamt överlämna »Betänkande med förslag till avlöningsreglemente för de högre kommunala skolorna».

Då ifrågavarande lärare äro kommunalt anställda, ha avlöningsbestämmelserna avfattats i ett särskilt reglemente liksom beträffande folkskolans avlöningsreglemente och icke såsom tillägg till civila avlöningsreglementet och civila icke-ordinariereglementet. Såsom de sakkunniga redan tidigare framhållit, har frågan om övningslärarnas anställnings- och avlöningsförhållanden samt vissa andra i direktiven berörda frågor tills vidare fått anstå. Sedan utredning i dessa hänseenden slutförts, komma de sakkunniga att framlägga därav föranledda förslag.

Överläggningar med representanterna för de högre kommunala skolorna, nämligen rektorn vid norra kommunala mellanskolan i Stockholm E. J. V. Öije, rektorn vid kommunala flickskolan i Örebro Brita Martha Fredrique Grönvall samt rektorn vid Stockholms stads handelsmellanskola K. S. Henning ha hållits den 6 och 7 oktober 1941 samt den 30 mars och den 1 april 1942.

Till de sakkunniga ha, för att tagas i övervägande vid utredningen, genom remisser överlämnats ett flertal framställningar, av vilka följande behandlats i samband med förevarande betänkande:

1) en den 21 januari 1939 dagtecknad, till Kungl. Maj:t ställd skrivelse från styrelsen för kommunala mellanskolornas lärarförening angående rätt för lärare vid allmänt läroverk och kommunal mellanskola att vid övergång från den ena av dessa läroanstalter till den andra för lönetur tillgodoräkna föregående tjänstgöring vid endera läroanstalten;

2) en den 24 januari 1939 dagtecknad, till Kungl. Maj:t ställd skrivelse från läroverksadjunkten M. Larsson i fråga om avlöning åt statsanställd

lärare under tjänstledighet för tjänstgöring vid vissa kommunala läroanstalter, varöver skolöverstyrelsen, allmänna lönenämnden och statskontoret avgivit utlåtanden; samt

3) en den 31 mars 1941 dagtecknad, till Kungl. Maj:t ställd skrivelse från centralstyrelsen för Sveriges extralärareförening angående tillsättandet av icke-ordinarie lärare vid de högre kommunala skolorna.

Vidare ha till de sakkunniga inkommit en den 5 november 1941 dagtecknad skrivelse från lärarinnan vid praktiska mellanskolan i Malmö Ida Norgren angående rätt för vissa ordinarie kvinnliga ämneslärare att bliva placerade i 22 lönegraden.

Stockholm den 11 april 1942.

JOSEF WEIJNE

DAVID ANDERSSON

V. ARVIDSSON

ERIK SWARTLING

GUSTAF TAMM

/ John Ulne.

Anställnings- och avlöningsförhållanden.

Ordinarie och icke-ordinarie lärare.

Gällande bestämmelser. Till grund för gällande lönereglering för lärare vid de högre kommunala skolorna ligger ett av 1936 års lärarlönesakkundiga i augusti 1937 avgivet betänkande (SOU 1937: 27). Kungl. Maj:t framlade proposition i ämnet (nr 230) till 1938 års riksdag, som med smärre jämkningar biföll densamma (skrivelse nr 339). Det i anledning härav utfärdade avlöningsreglementet av den 11 november 1938 (nr 660) har länt till efterrättelse från och med den 1 januari 1939. Genom denna lönereglering anpassades lärarnas avlöningsförhållanden efter det lönesystem, som före civila avlöningsreglementets ikraftträdande den 1 juli 1939 gällde inom större delen av statsförvaltningen.

Från och med den 1 juli 1939 ha emellertid avlöningsförhållandena för ifrågavarande lärare provisoriskt anpassats efter sistnämnda reglementes bestämmelser, för budgetåret 1941/42 genom kungörelsen 1941: 450. Bland annat åtnjuta lärarna avlöning enligt civila avlöningsreglementets löneplan samt rörligt tillägg och kristillägg enligt nu gällande bestämmelser. I flera avseenden föreligga dock alltså avvikelser från sistnämnda reglemente.

Lärarnas — utom övningslärarnas — lönegradsplacering framgår av följande uppställning.

Läroanstalter och befattningshavare	L ö n e g r a d	
	ordinarie	extra ordinarie
<i>Kommunal flickskola, kommunal mellanskola och praktisk mellanskola.</i>		
Ämneslärare, vilken äger behörighet till adjunktstjänst vid allmänt läroverk eller av Kungl. Maj:t förklarats berättigad att åtnjuta lön som adjunktskompetent lärare	23	21
Ämneslärare, annan	21	19
Lärare i hushållsgöromål eller kvinnlig slöjd vid praktisk mellanskolas hushållslinje och kommunal flickskolas praktiska linje.....	18	16
Lärare i stenografi, maskinskrivning, verkstadsarbete eller annat, till läroämne icke hänförligt yrkesämne (praktiskt läroämne), än här förut sagts, vid praktisk mellanskola.....	16	15

¹ Efter prövning av Kungl. Maj:t må, då särskilda skäl föreligga, lärarbefattning i dessa ämnen kunna hänföras till högre lönegrad, dock högst 20 lönegraden för ordinarie och 18 lönegraden för extra ordinarie lärare.

Läroanstalter och befattningshavare	L ö n e g r a d	
	ordinarie	extra ordinarie
<i>Högre folkskola, allmän och yrkesbestämd.</i>		
Ämneslärare	21	19
Lärare i hushållsgöromål eller kvinnlig slöjd vid yrkesbetonad högre folkskolas hushållslinje	18	16
Lärare i stenografi, maskinskrivning, verkstadsarbete eller annat, till läroämne icke hänförligt yrkesämne, än här förut sagts, vid yrkesbestämd högre folkskola	16	15

Såsom *kompetensvillkor* för *ordinarie* ämneslärare gäller bland annat, att läraren vid ansökningstidens utgång skall ha uppnått 23 års ålder samt ha förvärvat behörighet på något av följande sätt.

a) genom att med avseende på avlagda examina vid universitet eller högskola och genomgången provårskurs eller ock vid vederbörligt högre lärarinneseminarium avlagd examen uppfylla villkoren för behörighet till *ordinarie* ämneslärar- eller ämneslärarinnebefattning vid allmänt läroverk eller folkskoleseminarium ävensom hava under minst två läsår med nit och skicklighet vid någon under skolöverstyrelsens inseende ställd, av staten upprättad eller statsunderstödd läroanstalt eller ock vid läroanstalt, som genom särskilt beslut av Kungl. Maj:t blivit ställd under överstyrelsens inseende, bestritt tjänstgöring, vilken till omfattningen kan anses minst motsvara den, som enligt vederbörande stadga åligger lärare med full tjänstgöring, ägande överstyrelsen, att då omständigheterna därtill föranleda, på gjord framställning förklara sökande behörig till *ordinarie* ämneslärarbefattning utan hinder därav, att han ej fullgjort hela den i förevarande punkt stadgade tjänstgöringen;

b) genom att med goda vitsord hava genomgått folkskoleseminarium och därjämte hava vid universitet eller högskola förvärvat goda vitsord om genomgången prövning i ämnen, tillhörande vederbörande skolforms ämneskrets, ävensom hava under minst två läsår med nit och skicklighet bestritt sådan tjänstgöring, som i punkt a) avses, samt därefter hava blivit av Kungl. Maj:t, efter skolöverstyrelsens hörande, förklarad behörig att antagas till *ordinarie* lärare vid skolformen i fråga.

För lärare i praktiska läroämnena och yrkesämnena vid praktisk mellanskola respektive högre folkskola godtages även annan av Kungl. Maj:t godkänd utbildning.

Icke *ordinarie* lärare med full tjänstgöring anställas under två olika former nämligen såsom *extra ordinarie* och vikarierande lärare.

Till *extra ordinarie* lärare må antagas den, som uppnått 20 års ålder och i övrigt är behörig att inneha *ordinarie* tjänst av närmast motsvarande slag, ävensom den, som av skolöverstyrelsen för särskilt fall förklarats behörig.

Extra ordinarie lärare förordnas av skolans styrelse tills vidare med minst tre månaders uppsägning. Dylik uppsägning må dock icke, därest ej skolöverstyrelsen för särskilt fall annorlunda bestämmer, avse annan avgångstid än dagen före höstterminens början vid samma skola.

Med *vikarierande* lärare förstås lärare, som förordnas att såsom vikarie bestrida all den tjänstgöring, som är förenad med den *ordinarie* eller *extra*

ordinarie befattning, vikariatet avser. För vikarierande lärare har icke uppställts några speciella kompetenskrav. De skola blott vara fullt förtrogna med de ämnen, i vilka de skola undervisa, samt äga erforderliga insikter rörande uppfostran och undervisning samt nödig undervisningsskicklighet. Vikarierande lärare förordnas av skolans styrelse på viss tid, högst ett läsår.

Lönegrader och löneklasser för ämneslärare jämfört med motsvarande befattningar vid de allmänna läroverken framgå av följande uppställning.

L ä r a r e	De allmänna läroverken				De högre kommunala skolorna			
	Adjunkt		Ämneslärarinna		Adjunktskompetent ämneslärare ¹		Annan ämneslärare	
	löne-grad	löne-klasser	löne-grad	löne-klasser	löne-grad	löne-klasser	löne-grad	löne-klasser
Ordinarie	A 23	23—26	A 21	21—24	23	23—26	21	21—24
Extra ordinarie	Eo 21	20—23	Eo 18	17—21	21	19—23	19	17—22
Extra	Ex 20	17—19	Ex 18	15—17	—	—	—	—
Vikarierande	—	—	—	—	—	17—18	—	16—17
Biträdande	—	17	—	15	—	—	—	—

¹ Vid kommunal flickskola, kommunal mellanskola och praktisk mellanskola.

Lön till ordinarie och extra ordinarie lärare utgår för kalenderår samt till vikarierande, extra och biträdande lärare för läsår. Endast ordinarie och extra ordinarie lärare åtnjuta tjänste- och familjepensionsrätt. Vikariatsersättning förekommer endast vid vikariat å rektors- eller tillsynsläraryrke.

Undervisningsskyldigheten för vecka är med nedan angivet undantag beträffande högre folkskolor för lärare vid de högre kommunala skolorna av samma omfattning som för motsvarande lärare vid de allmänna läroverken, d. v. s. 24—30 veckotimmar, med viss reduktion av antalet timmar vid undervisning i vissa högre klasser. Läsåret omfattar vid kommunal och praktisk mellanskola liksom vid de allmänna läroverken 38 veckor utöver tiden för inträdes- och flyttningssprövningar. Vid kommunal flickskola omfattar däremot läsåret visserligen 38 veckor men med inräknande av tid för inträdes- och flyttningssprövningar. Vid högre folkskola skall läsåret omfatta minst 36 veckor. I de fall, då den årliga lästiden vid högre folkskola icke uppgår till 38 läsveckor, må dock lärares tjänstgöringsskyldighet utökas med en veckotimme för varje läsvecka, varmed antalet läsveckor understiger 38.

De sakkunniga. De ordinarie ämneslärarna vid de allmänna läroverken äro — bortsett från lektorer — antingen adjunkter eller ämneslärarinnor med placering i 23 respektive 21 lönegraden. Antalet tjänster av vardera sla-

get är fixerat. Ämneslärarinna skall antingen vara adjunktskompetent eller ha genomgått högre lärarinnesseminariet och dessutom tjänstgjort viss tid å lärarbanan. Då högre lärarinnesseminariets utexamination inom en nära framtid torde upphöra, synes med tiden fråga uppstå att så småningom indraga ämneslärarinnetjänsterna.

Vid de högre kommunala skolorna åter tillämpas visserligen likaledes för ordinarie ämneslärare lönegraderna 21 och 23, men antalet tjänster av vardera slaget är icke fixerat. I 21 lönegraden kunna såväl manliga som kvinnliga lärare placeras och för behörighet till tjänst i denna lönegrad kräves icke adjunktskompetens utan, som ovan nämnts, fordras genomgång av högre lärarinnesseminariet eller folkskoleseminarium och viss annan utbildning, jämte viss tids tjänstgöring å lärarbanan. Så snart ämneslärare — fränsett vid högre folkskola — förvärvat adjunktskompetens eller av Kungl. Maj:t förklarats berättigad att åtnjuta lön som adjunktskompetent lärare, placeras han i 23 lönegraden.

Vid de högre kommunala skolorna finnes ett stort antal icke adjunktskompetenta såväl manliga som kvinnliga ämneslärare i 21 lönegraden. Vissa manliga lärare äro övergångsvis placerade i 22 lönegraden. Genom ökad tillströmning av yngre lärare med akademiska examina torde antalet adjunktskompetenta lärare med tiden ökas vid skolorna.

De sakkunniga ha öfvervägt, huruvida jämställdhet med de allmänna läroverken bör genomföras även i så måtto, att adjunktskompetens framdeles skulle krävas för samtliga manliga ämneslärare, vilka sålunda skulle placeras i 23 lönegraden, medan 21 lönegraden skulle reserveras för kvinnliga lärare. Med hänsyn till de speciella förhållandena vid ifrågavarande skolor anse de sakkunniga, att även för framtiden nuvarande alternativa kompetenskrav böra bibehållas samt att 21 lönegraden bör stå öppen även för manlig lärare. Den möjlighet till rekrytering av lärare från folkskoleväsendet, som nu föreligger, anse de sakkunniga vara av sådant värde för skolorna, att den bör bibehållas. Härtill kommer, att det vid praktiska mellanskolor och yrkesbestämda högre folkskolor under alla förhållanden kommer att föreligga ett behov av lärare i praktiska läroämnen och yrkesämnen, av vilka i första hand kräves annan utbildning och andra examina, än dem, som fordras för adjunktskompetens. Att för nämnda lärarkategori uppställa generella kompetensvillkor, som skulle motsvara adjunktskompetens, låter sig knappast göra. Frågan om lönegradsplacering i 21 eller 23 lönegraden bör i dessa fall liksom för närvarande prövas av Kungl. Maj:t beträffande varje lärare.

Det nu tillämpade systemet med uppflyttning i lönegrad efter förvärv av viss högre kompetens strider visserligen mot eljest inom statsförvaltningen tillämpade avlöningsprinciper. Med hänsyn till de speciella förhållandena å förevarande område och de stora svårigheter det skulle möta att fixera antalet ämneslärare i 21 och 23 lönegraden, förorda emellertid de sakkunniga, att det nuvarande systemet i detta hänseende bibehålles.

Av personalrepresentanten för de praktiska mellanskolorna och högre folkskolorna har framställts yrkande, att 23 lönegraden borde bli tillämplig även å lärare vid de högre folkskolorna.

De sakkunniga vilja erinra om, att såväl 1936 års lärarlönesakkunniga som departementschefen förordade, att samtliga ämneslärare vid högre folkskola skulle placeras enhetligt i lönehänseende. Departementschefen hänvisade härvid till skolornas ställning i undervisningsväsendet och de betingelser, varunder de arbetade (prop. 1938: 230 sid. 21).

För egen del vilja de sakkunniga särskilt framhålla, att undervisningen vid högre folkskola icke leder till examen som vid kommunal eller praktisk mellanskola och icke heller fullföljes till ett högre stadium såsom vid kommunal flickskola. Några ändrade förhållanden efter frågans behandling år 1938 ha icke inträtt. Med hänsyn till det anförda anse de sakkunniga, att placering i 23 lönegraden icke bör medgivas lärare vid högre folkskola.

I en den 5 november 1941 dagtecknad skrivelse har lärarinnan vid praktiska mellanskolan i Malmö Ida Norgren hos de sakkunniga hemställt, att kvinnlig icke adjunktskompetent ämneslärare, som erhållit ordinarie befattning före den 1 mars 1927, måtte få åtnjuta lön enligt 22 lönegraden i likhet med vad som gäller för manlig sådan lärare enligt kungörelsen 1939: 542.

Med anledning härav vilja de sakkunniga erinra om, att 1939 års lagtima riksdag i enlighet med statsutskottets förslag avvisat i samma fråga väckta motioner. I statsutskottets utlåtande (nr 233 sid. 12) framhölls, att ett bifall till motionerna skulle ha till följd, att ifrågavarande kvinnliga lärare skulle erhålla en förmånligare löneställning än motsvarande lärare vid de allmänna läroverken. Bland annat på grund av frågans tidigare behandling och nuvarande statsfinansiella läge anse de sakkunniga sig icke kunna förorda den föreslagna höjningen av nämnda lärarinnors lönegradsplacering.

Vad angår lärare i praktiska läroämnen och yrkesämnena ha de sakkunniga i anledning av framställningar från personalrepresentanternas sida ansett sig böra i tjänsteförteckningen närmare specificera, vilka av dessa ämnena, som äro att jämföras med teoretiska läroämnen. Uppställningen har utarbetats i anslutning till motsvarande uppställning för timlärare i kungörelsen 1941: 450 och innebär icke någon avvikelse från hittills tillämpad praxis utom i följande hänseende. Lärare i ritteknik har av Kungl. Maj:t placerats i 20 lönegraden eller i samma lönegrad som teckningslärare. Då ritteknik enligt de sakkunnigas mening står nära de teoretiska läroämnena, har ämnet i tjänsteförteckningen jämförts med dessa.

Såsom ämneslärare böra enligt de sakkunnigas mening betraktas lärare i hushållsgöromål eller kvinnlig slöjd, respektive sömnad vid praktisk mellanskolas eller yrkesbestämd högre folkskolas hushållslinje och kommunal flickskolas praktiska linje. På grund härav ha nämnda lärare redan nu förts in under förevarande reglemente. Detta innebär, att föreskrifterna i 5 § 2 mom. av gällande reglemente angående beräkning av avlönning i förhål-

lande till antalet veckotimmar icke bli tillämpliga å dem. Lärare, som är anställd för undervisning i nämnda ämnen vid annan än här berörda linjer, är däremot att anse såsom övningslärare, för vilken sagda stadgande blir tillämpligt.

Slutligen ha de sakkunniga i anledning av yrkande av personalrepresentanten för de kommunala flickskolorna ansett sig böra i tjänsteförteckningen under rubriken ämneslärare i stenografi, maskinskrivning, verkstadsarbete eller annat praktiskt läroämne eller yrkesämne, än förut i förteckningen sagts, även hänföra kommunal flickskolas praktiska linje. Anmärkningen under tjänsteförteckningen har ändrats därhän, att höjning av lönegradsplacement skall avse läraren och icke lärarbefattningen. Härigenom blir prövningen likartad med den, som sker vid uppflyttning av ämneslärare från 21 till 23 lönegraden.

Den *årliga lästiden* vid kommunala flickskolor bör enligt de sakkunnigas mening i samband med löne regleringen utökas till samma längd som vid de allmänna läroverken och de kommunala mellanskolorna eller 38 veckor utöver tiden för inträdes- och flyttningsprövningar. Vid de högre folkskolorna åter synes den nuvarande anordningen med utökad veckotjänstgöring såsom kompensation för kortare årlig lästid kunna bibehållas.

Extra ordinarie lärare vid de högre kommunala skolorna anställas av vederbörande skolstyrelse medan extra ordinarie lärare vid de allmänna läroverken anställas av skolöverstyrelsen. Vidare är antalet ordinarie och extra ordinarie lärare vid de högre kommunala skolorna större i förhållande till hela lärarbehovet än vid de allmänna läroverken. Detta har till följd, att i genomsnitt extra ordinarie anställning såsom lärare vid de högre kommunala skolorna har mindre fasthet och varaktighet än vid de allmänna läroverken. I övrigt äro emellertid anställningsförhållandena för extra ordinarie lärare vid nämnda båda skolformer i huvudsak likartade. Med hänsyn härtill anse de sakkunniga, att civila icke-ordinariereglementets bestämmelser böra göras tillämpliga å ifrågavarande extra ordinarie lärare, där ej deras kommunala anställning föranleder avvikelse i något avseende.

Den nuvarande anordningen med tidpunkten för höstterminens början såsom av- och tillträdestid för extra ordinarie lärare bör enligt de sakkunnigas mening icke bibehållas. I stället bör såsom vid de allmänna läroverken tillträde av tjänst räknas från och med den 1 juli eller den 1 januari, där tjänstgöringen skall börja med ingången av höst- respektive vårtermin.

Beträffande lönegrader och löneklasser för extra ordinarie lärare föreslå de sakkunniga, att civila icke-ordinariereglementets system tillämpas. Jämfört med nuvarande löneplan innebär detta, att inom lönegrad med samma ordningsnummer lägsta löneklassen kommer att ligga en löneklass högre än nu är fallet, medan högsta löneklassen förblir oförändrad. Vidare böra de extra ordinarie ämneslärarnas anpassning till det statliga lönesystemet föranleda, att de placeras i samma lönegrader som statlig extra ordinarie adjunkt eller

ämnslärarinna. Härigenom får extra ordinarie adjunktskompetent ämnslärare behålla lönegraden 21, som dock omfattar löneklasserna 20—23 mot nu 19—23, vilket alltså innebär en höjning av begynnelselönen med en löneklass. Annan extra ordinarie ämnslärare åter får sin lönegrad sänkt från 19 till 18 och högsta löneklassen från 22 till 21 medan lägsta löneklassen (17:e) förblir oförändrad. Lärare i hushållsgöromål eller kvinnlig slöjd vid praktisk mellanskolas eller yrkesbestämd högre folkskolas hushållslinje eller kommunal flickskolas praktiska linje bibehålles i 16 lönegraden, vilket innebär en höjning av lägsta löneklassen från 14 till 15 löneklassen. Lärare i stenografi, maskinskrivning och verkstadsarbete m. fl. yrkesämnen eller praktiska läroämnen få bibehålla 15 lönegraden, som emellertid omfattar löneklasserna 14—18 mot nu 13—18. Även här innebär sålunda förslaget en höjning av lägsta löneklassen.

En anpassning till civila statsförvaltningens lönesystem medför också, att den nuvarande anställningsformen *vikarierande* lärare utbytes mot anställningsformerna extra lärare och biträdande lärare.

Anställning såsom *extra* lärare skall endast kunna komma i fråga, då anställningen avser minst en termin. Extra lärare bör i fråga om avlagda examina fylla samma villkor som ordinarie och extra ordinarie lärare. Däremot bör ej fordras viss tids tjänstgöring efter avlagd examen eller genomgången provårskurs.

Vidare bör extra lärare vara placerad i samma lönegrad som motsvarande lärare vid läroverken. Detta innebär, att extra lärare erhålla samma lönegrad som motsvarande slag av extra ordinarie lärare utom beträffande adjunktskompetent extra ämnslärare, som är placerad i 20 lönegraden, medan extra ordinarie sådan lärare är placerad i 21 lönegraden. I varje lönegrad för extra lärare finnas tre löneklasser, medan enligt nu gällande bestämmelser för vikarierande lärare endast gälla två löneklasser. Begynnelselöneklassen i varje lönegrad för extra lärare ligger två löneklasser lägre än för motsvarande extra ordinarie lärare. Begynnelselönen för adjunktskompetent extra ämnslärare kommer således alltså att utgå efter 17 löneklassen, för annan ämnslärare efter 15 i stället för nu 16 löneklassen och för lärare i stenografi m. m. alltså efter 12 löneklassen.

Biträdande lärare är antingen icke kompetent till extra ordinarie eller extra lärartjänst eller visserligen kompetent men förordnad för kortare tid än en termin. Lönen utgår efter lägsta löneklassen för närmast motsvarande extra lärare, men rörligt tillägg eller kristillägg utgår ej därå.

De i det föregående föreslagna omläggningarna av de icke-ordinarie lärarnas ställning få till följd, att ett flertal ändringar måste vidtagas i de för de olika skolformerna gällande stadgorna.

Rektorer.

Gällande grunder m. m. Rektorerna vid de högre kommunala skolorna åtnjuta för närvarande lön som ämneslärare enligt härför fastställda lönegrader samt därutöver särskilt arvode som rektorer. Nämnda arvode utgör enligt för budgetåret 1941/42 gällande provisoriska avlöningsbestämmelser:

vid kommunal flickskola, kommunal mellanskola och praktisk mellanskola,

tillhörande grupp	I	3 465 kronor
»	» II	2 970 »
»	» III	2 475 »
»	» IV ₁	1 980 »
»	» V	1 485 »

vid högre folkskola, allmän eller yrkesbestämd,

tillhörande grupp	I	1 485 kronor
»	» II	990 »
»	» III	495 »

Å rektorsarvodet utgår rörligt tillägg och kristillägg enligt härför stadgade grunder. Fördelningen av läroanstalterna på ovan angivna arvodesgrupper bestämmes av Kungl. Maj:t.

Vid statens realskolor åter äro rektorerna inplacerade i löneplan E och åtnjuta lön enligt nedanstående lönegrader och löneklasser:

avlöningsgrupp	III	E 7, löneklass 31,
»	II	E 8, » 32,
»	I	E 9, » 33.

Därest skillnaden i lön mellan de olika i förevarande sammanhang aktuella löneklasserna beräknas i stort sett motsvara det belopp, 495 kronor, som är grundbeloppet för rektorsarvode vid de högre kommunala skolorna, skulle rektorernas löneställning vid nyssnämnda skolor motsvara i nedanstående sammanställning upptagna löneklasser. Härvid har förutsatts, att rektor vid kommunal flickskola, kommunal mellanskola och praktisk mellanskola är adjunktskompetent samt att rektorerna som lärare uppnått högsta löneklassen inom respektive lönegrad, vilken dock endast manlig lärare kan uppnå.

Rektor vid kommunal flickskola, kommunal mellanskola och praktisk mellanskola:

Tillhörande lönegrupp	Slutlön som lärare enligt löneklass	Rektors-arvode	Total lön motsvarande löneklass
I	26	3 465	33
II	26	2 970	32
III	26	2 475	31
IV	26	1 980	30
V	26	1 485	29

Rektor vid högre folkskola:

Tillhörande lönegrupp	Slutlön som lärare enligt lönklass	Rektors- arvode	Total lön motsvarande lönklass
I	24	1 485	27
II	24	990	26
III	24	495	25

För rektorernas placering i olika arvodesgrupper tillämpas både vid realskolor och högre kommunala skolor ett poängsystem, enligt vilket en poäng erhålles såväl för varje fullt 50-tal elever som ock för varje klassavdelning. Vid realskola hänföres rektor till högsta avlöningsgruppen vid ett poängtal av över 25, till nästa avlöningsgrupp för 12—25 poäng samt till lägsta gruppen vid ett poängtal av högst 11. För rektorerna vid kommunala flickskolor, kommunala mellanskolor samt praktiska mellanskolor är fördelningen på arvodesgrupper i så måtto ofördelaktigare, att det kräves respektive över 35, 26—35 och 15—25 poäng för placering i de arvodesgrupper, som närmast motsvara de för realskolorna fastställda. I de båda lägsta arvodesgrupperna, som saknas vid realskolor, placeras rektor vid respektive 8—14 samt högst 7 poäng.

I nedanstående tabell har gjorts en sammanställning av det poängtal, som erfordras för rektorernas placering i nedanstående löneklasser. Därvid är att märka, att placeringen för rektorerna vid de högre kommunala skolorna i enlighet med vad tidigare framhållits icke är fullt exakt samt att utgångspunkten är att nyssnämnda rektorer som lärare tillhöra lönegrad 23, löneklass 26.

Löneklass- placering	Antal	erforderliga poäng vid		
		Realskola	Kommunal flickskola	Kommunal mellanskola Praktisk mellanskola
33	över 25		över 35	
32	12—25		26—35	
31	högst 11		15—25	
30	—		8—14	
29	—		högst 7.	

Vid högre folkskolor äro, som tidigare angivits, arvodesklasserna för rektorerna tre, vilka närmast motsvara totallön enligt respektive löneklass 27, 26 och 25.

De vid utredningen tillkallade representanterna för lärarna ha framställt krav på, att rektorerna vid de högre kommunala skolorna borde likställas med rektorerna vid statens realskolor och inplaceras å löneplan E. Enligt lärarrepresentanternas mening finnes icke något verkligt bärande skäl till att rektorerna vid hithörande kommunala skolor skulle erhålla lägre avlöningsförmåner än de till rektorerna vid statens realskolor av motsvarande storleksordning utgående, såsom nu i de flesta fall sker dels på grund av strängare

poängberäkning vid fastställande av avlöningsgrupp och dels genom att i förevarande fall flera avlöningsgrupper fastställts. Tvärtom hade de kommunala rektorerna vissa ansvarsfulla åligganden, som i fråga om läroverken förlagts till skolöverstyrelsen, nämligen avgivande av tjänsteförslag och handläggning av disciplinmål mot lärare. Poängberäkningen för fastställande av avlöningsgrupp borde vara densamma som vid läroverken. Representanten för de praktiska mellanskolorna och högre folkskolorna framhöll särskilt, att rektorerna vid de högre folkskolorna borde beredas en något förmånligare löneställning än som nu tillerkänts dem.

Den av lärarrepresentanterna berörda frågan, som närmast torde avse rektorerna vid kommunala flickskolor, kommunala mellanskolor och praktiska mellanskolor, var föremål för övervägande i samband med löneregleringen 1938. 1936 års *lärarlönesakkunniga* anförde som motiv för av nämnda sakkunniga föreslagna lägre rektorsarvoden vid de kommunala skolorna än realskolorna de olikheter, som förefunnos i fråga om tillsättning av nämnda tjänster. Vid realskola vakant rektorstjänst ledigförklaras i vanlig ordning och kan sökas av alla för dylik tjänst kompetenta. Vid de högre kommunala skolorna åter utser skolöverstyrelsen till rektor någon av de vid skolan tjänstgörande lärarna. Därvid kan givetvis även innehavare av efter den avgångne rektorn ledig lärartjänst komma i fråga. I stort sett är dock urvalet vid besättning av här avsedd rektorsbefattning ganska begränsat. *Skolöverstyrelsen* anförde i yttrande över de sakkunnigas förslag bland annat, att visserligen hade i de nya stadgorna för kommunala mellanskolor och högre folkskolor sådana ändringar vidtagits, vilka i vissa fall medfört större urvalsmöjligheter vid tillsättning av rektor; motsvarande ändringar torde också komma att införas i det förslag till ny stadga för de kommunala flickskolorna, som överstyrelsen hade för avsikt att inom den närmaste tiden framlägga för Kungl. Maj:t. Det torde dock alltså kvarstå som ett önskemål, att bestämmelserna rörande rektors tillsättning vid de högre kommunala skolorna skulle kunna bringas i så nära överensstämmelse som möjligt med de bestämmelser, som gällde för tillsättning av rektorerna vid de statliga realskolorna. Endast härigenom skulle också vinnas grundförutsättningen för ett eventuellt genomförande av likställighet i lönehänsende mellan de kommunala mellanskolornas och de statliga realskolornas rektorer. Då emellertid överstyrelsen icke för det dåvarande vore beredd att framlägga förslag till en sådan ändring i vederbörande bestämmelser, anslöte sig överstyrelsen till de sakkunnigas förslag rörande rektors avlöning.

Föredragande departementschefen anslöt sig i uttalande till statsrådsprotokollet vid avlåtande av proposition i ämnet (nr 230) till 1938 års riksdag till den uppfattningen, att någon principiell ändring i grunderna för avlöning till rektorerna vid de högre kommunala skolorna icke borde vidtagas. Även *riksdagen* intog samma ställning.

De sakkunniga. Ett bifall till lärarrepresentanternas önskemål skulle medföra betydande förbättringar i ekonomiskt avseende för här ifrågavarande rektorer samt därmed ökade statsutgifter för de högre kommunala skolorna. Sålunda skulle en poängberäkning, som anslöt sig till den vid realskolorna tillämpade, medföra en förbättrad löneställning för praktiskt taget samtliga rektorer vid de skolor, varom nu är fråga, dock med undantag för de allra största. Vidare innebär förslaget, att rektor, även om han icke som lärare räknar härför tillräckligt antal tjänsteår, skulle placeras i enhetlig löneklass, d. v. s. den högsta, som kunde komma i fråga. Slutligen torde avsikten vara, att de icke adjunktskompetenta rektorerna skulle likställas med motsvarande befattningshavare, som äga denna kompetens eller förklarats berättigade att åtnjuta avlöning som adjunktskompetenta lärare. Detta skulle innebära en uppflyttning två löneklasser av ett betydande antal rektorer, särskilt vid de kommunala flickskolorna.

De sakkunniga anse för sin del, att redan det skäl, som 1938 anfördes mot likställighet mellan rektorerna vid de högre kommunala skolorna och realskolorna — nämligen att tillsättningsförfarandet och därmed urvalet är olika — utgör ett bestämt hinder för tillmötesgående av lärarrepresentanternas önsknings. Såvitt de sakkunniga ha sig bekant är nämligen något ändrat tillsättningsförfarande icke nu aktuellt. De sakkunniga anse icke heller, att det kan anföras några bärande skäl för att sudda ut gränsen i fråga om avlöning mellan adjunktskompetenta och icke-adjunktskompetenta rektorer. Då det, som redan sagts, torde gälla ett icke ringa antal befattningshavare, skulle en ganska väsentlig merutgift inträda, en utgift som särskilt i nuvarande statsfinansiella läge näppeligen kan anses motiverad. Mindre betydelse ur ekonomisk synpunkt synes det ha, att ett bifall till förslaget skulle giva samtliga rektorer slutlön. Det torde nämligen för framtiden komma att vara rätt ovanligt, att en lärare blir förordnad som rektor vid i vart fall kommunal flickskola, kommunal mellanskola eller praktisk mellanskola, innan han förvärvat tillräckligt antal tjänsteår för placering i högsta löneklass som lärare. Under det hittillsvarande uppbyggandet av den högre kommunala skolorganisationen har det dock icke sällan förekommit, att relativt unga personer utan längre tjänstgöring som lärare förordnats till rektorer.

De sakkunniga vilja emellertid icke bestrida, att fördelningen på olika arvodesgrupper av rektorstjänsterna för de högre kommunala skolornas del kan te sig allt för ofördelaktig i jämförelse med statens realskolor. Sålunda kan det diskuteras, om det kan anföras tillräckliga skäl för att rektorstjänsten vid den allra minsta realskola — som måhända nyss blivit förstärkt efter att tidigare ha varit kommunal mellanskola — skall vara reellt två löneklasser högre placerad än motsvarande tjänst vid kommunal skola. De sakkunniga äro dock icke för sin del övertygade om att en ändring bör ske på så sätt, att rektorstjänsterna vid de kommunala skolorna erhålla en fördelaktigare placering. Fastmera torde det kunna ifrågasättas, huruvida icke antalet avlöningsgrupper vid realskolorna borde utbyggas nedåt med ytterligare en eller två grupper.

De sakkunniga anse för sin del lämpligt, att en förutsättningslös omprövning av hithörande frågor vidtages. Denna torde ej böra avse systemet för rektorernas avlöning. Den nuvarande skillnaden i detta avseende mellan real-skolorna och de högre kommunala skolorna synes ej böra upphävas. Utredning bör i stället vidtagas rörande det antal poäng, som skall erfordras vid de olika skolformerna för rektorstjänsts placering i den ena eller andra arvodesgruppen eller lönegraden samt i fråga om antalet erforderliga lönegrupper. Det synes så mycket mera befogat och lämpligt, att *nu* verkställa denna översyn, då rektorsförordnandena vid berörda skolor utgå den 30 juni 1943 och en eventuellt ändrad indelning bör träda i kraft från nämnda tidpunkt.

Tillsättning av icke-ordinarie lärare.

Ifrågasatt ändring av nuvarande bestämmelser. Till de sakkunniga har, för att tagas i övervägande vid utredningsuppdragets fullgörande, överlämnats centralstyrelsens för Sveriges extralärareförening skrivelse den 31 mars 1941 angående tillsättandet av icke-ordinarie lärare vid kommunala mellanskolor, kommunala flickskolor, praktiska mellanskolor och högre folk-skolor.

Centralstyrelsen erinrar om, att förordnande av ifrågavarande lärare meddelas av vederbörande lokala skolstyrelse eller vid kortare förfall eller ledighet för lärare av rektor. Någon särskild arbetsförmedlande institution funnes icke upprättad för dessa skolor, vilka dock i likhet med de statliga skolorna hade att anlita den till skolöverstyrelsen anslutna extraläraryrån för att komma i kontakt med platssökande lärare.

Centralstyrelsen anser, att det nu tillämpade förfaringssättet vid tillsättandet av icke-ordinarie lärare vid högre kommunala skolor icke kan anses vara tillfredsställande, särskilt under nuvarande förhållanden, då en viss arbetslöshet gjorde sig gällande bland de obefordrade ämneslärarna. Styrelsens kritik av den nu tillämpade ordningen riktade sig dels mot skolstyrelsens sammansättning och kompetens, som icke kunde sägas utgöra garantier för ett rättvist bedömande av befattningshavares kvalifikationer, dels mot styrelsernas arbetssätt och befogenheter i övrigt, i det att befogenheten att anställa lärare av vissa skolstyrelser delegerats till rektor bland annat på så sätt att erforderliga förordnanden meddelades å sammanträden, som hölles först *efter* termins början, därvid styrelsen endast hade att bekräfta rektors åtgöranden. Sett mot bakgrunden av att extraläraryrån icke tillfrågades i avsedd utsträckning samt att de gängse befordringsgrunderna icke alltid följdes vid förordnandena ävensom att besvär icke kunde anföras över av skolstyrelse eller rektor fattade beslut fann centralstyrelsen det vara mest rationellt och rimligt, att ett likartat tillsättningsförfarande tillämpades vid såväl statliga som kommunala skolformer samt hemställde, att Kungl. Maj:t måtte föreskriva, att förordnanden av icke-ordinarie lärare för minst en termin vid

ovannämnda högre kommunala skolor skola handläggas av skolöverstyrelsen i likhet med vad som stadgats för de allmänna läroverken.

Skolöverstyrelsen har i utlåtande den 30 oktober 1941 över ifrågavarande framställning bland annat anfört följande.

Vid tillsättningen av icke-ordinarie lärare vid de allmänna läroverken för en termin eller längre tid skall anställning i första hand beredas vid dessa läroverk redan anställda extra ordinarie lärare och i andra hand personer, som utan att ha antagits till extra ordinarie förete goda betyg från avslutad teoretisk och praktisk lärarutbildning. Om lärare med sådan fullständig lärarutbildning är anställd vid ett visst läroverk och fortfarande är behövlig vid detsamma, erhåller han fortsatt anställning, även om en annan lärare med högre kvalifikationer av erforderligt slag skulle finnas att tillgå. Skulle en vid läroverket anställd lärare emellertid i något avseende icke ha sådan avslutad lärarutbildning, har rektor att terminligen hänvända sig till extraläraryrån för att komma i kontakt med kvalificerade sökande. Vid rektors förslag till förordnande bör inom varje grupp företräde givas åt den, som med hänsyn till de vanliga befordringsgrunderna kan anses mest meriterad. Om rektor underlåtit att anlita extraläraryrån eller om han önskar föreslå annan sökande än den sålunda mest meriterade, har han att i varje särskilt fall till skolöverstyrelsen inkomma med skriftlig motivering samt har även att under alla omständigheter vid avgivande av förslag lämna uppgift på samtliga aspiranter till förordnandet.

De för de högre kommunala skolorna av överstyrelsen utfärdade direktiven för icke-ordinarie lärares tillsättning ansluta sig i stort sett till de för de allmänna läroverken gällande. Sålunda bör lärare med avslutad teoretisk och praktisk lärarutbildning ävensom lärare, vilken i vederbörlig ordning förklarats behörig till ordinarie tjänst, äga företräde, och om person utan denna utbildning vid något tillfälle anställts, bör rektor, såvida icke ett ombyte skulle förorsaka särskilda svårigheter med hänsyn till undervisningens kontinuitet, terminligen träda i kontakt med extraläraryrån för att efterhöra mera kvalificerade sökande. Däremot har överstyrelsen icke ansett sig befogad att för de kommunala läroanstalterna föreskriva, att inom varje grupp av sökande den enligt gängse befordringsgrunder mest meriterade skall erhålla förordnandet.

I skolstyrelsens protokoll skall vidare angivas dels huruvida rektor anlitat extraläraryrån dels ock, där så ej skett eller där sökande utan fullständig lärarutbildning föredragits framför sökande med sådan utbildning, orsakerna härtill, och skall protokollsutdrag inom 14 dagar insändas till överstyrelsen.

Den av centralstyrelsen framförda kritiken kan, framhåller överstyrelsen, icke anses såsom helt obefogad. Antalet säkra fall, då hänvisande till extraläraryrån vid förordnande på minst en termin bort ske men underlåtits, kan dock icke sägas vara påfallande stort. En genomgång av protokollen över de tillhoppa 218 ärendena rörande förordnanden på minst en termin vid kommunala mellanskolor och flickskolor läsåret 1940/41 visar, att antalet

säkra fall, då hänvisande till extraläraryrån bort ske men underlåtits, synes utgöra omkring 14. Det torde dock icke kunna bestridas, att de många lokala avgörandena tillsammans tagna kunna giva ett annat resultat än en enhetlig prövning genom skolöverstyrelsen samt att lokala tillfälligheter under stundom spela in. Möjligheten att ingripa till befrämjande av en rättvisare fördelning av de obefordrade lärarkrafterna skulle otvivelaktigt ökas, om överstyrelsen finge disponera även de högre kommunala skolornas lärarbehov.

Mot förslaget om centraliserad lärartillsättning anförde överstyrelsen i huvudsak följande.

En dylik ordning skulle innebära ett intrång på den kommunala självbestämmanderätten och kunde komma att medföra ett minskat intresse från kommunens sida gentemot skolan. Lärartillsättning vid högre kommunala skolor liksom inom folkundervisningen sker sålunda enligt vedertagen princip inom skolväsendet genom kommunens egna organ. Vid prövning av det föreliggande spörsmålet kunde man icke undgå att taga hänsyn till denna princip. Det finge övervägas, huruvida de skäl, som kunde motivera en ändring i fråga om tillsättningen av de icke-ordinarie lärarna vid högre kommunala skolor, vore tillfyllest för att jämväl motivera en ändring beträffande dels de ordinarie lärarnas tillsättning vid samma skolor, dels tillsättningen av lärare inom folkskolan. Överstyrelsen ansåg, att ehuru vissa skäl måhända kunna andragas för att en reform vore särskilt påkallad just i fråga om tillsättning av de icke-ordinarie lärarna vid de högre kommunala skolorna, ett utbrytande av denna fråga ur dess större sammanhang inom den kommunala förvaltningssfären i varje fall icke borde ske. I den mån en utredning på detta område finge anses påkallad, torde den böra få en vidsträcktare syftning, varvid vinsterna med ett centraliserat tillsättningsförfarande borde vägas mot de förluster, en inskränkning av den kommunala självbestämmanderätten kunde komma att medföra. Överstyrelsen hemställde, att centralstyrelsens ifrågasvarande framställning icke måtte föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

De sakkunniga. Det kan till en början fastslås, att förordnanden av icke-ordinarie lärare vid de högre kommunala skolorna skola ske i den ordning, som föreskrives dels i för vederbörande läroanstalt gällande stadga, dels i av överstyrelsen utfärdade cirkulär med direktiv rörande tillsättning av dylika lärare. Ifrågavarande cirkulär innehålla detaljerade bestämmelser om vad styrelserna ha att iakttaga vid förordnande av icke-ordinarie lärare. Såsom exempel härpå må återgivas innehållet i punkterna 4 och 5 i överstyrelsens cirkulär den 22 mars 1934 till kommunala mellanskolor och kommunala flickskolor angående tjänstledighet för och förordnande av lärare. Nämda punkter ha följande lydelse:

»4) Då det vid en läroanstalt uppstår behov av förordnande för längre tid än fjorton dagar vare sig för ämneslärare eller för övningslärare, bör rektor — såvida ej fråga är om förnyat förordnande för lärare med sådan kompetens, som nedan i punkt 5 sägs, eller styrelsen eljest finner särskilda omständigheter föranleda undantag — å Extraläraryrån (Flick- och samskoleföreningens byrå) omedelbart efterhöra aspiranter å förordnandet.

5) Anställning som icke-ordinarie lärare bör, såvida icke särskilda skäl till undantag föreligga, i första hand beredas sådana personer, som förete goda betyg från i sitt slag avslutad lärarutbildning, således, i fråga om ämneslärare, antingen lärare med akademisk examen och provår eller lärarinnor med avgångsbetyg från högre lärarinneseminarium eller lärare, som jämlikt gällande bestämmelser av Kungl. Maj:t förklarats behöriga att antagas till ordinarie lärare vid kommunal mellanskola (flickskola), samt, i fråga om övningslärare, lärare med avgångsbetyg från vederbörande fackutbildningsanstalt. I fråga om tillämpningen av denna regel vill överstyrelsen särskilt framhålla, att i sådana fall, då en person utan nyssnämnda kvalifikationer blivit förordnad endast för höstterminen, men förordnande å befattningen är erforderligt även för påföljande vårtermin, rektor bör, såvida icke av ett ombyte skulle följa särskilt stora svårigheter i fråga om sammanhang i undervisningen eller av annan art, undersöka möjligheten att för vårterminen förvärva person med en mot tjänstgöringens art svarande utbildning. (Vid förordnande av icke-ordinarie lärare vid kommunal flickskola bör jämväl beaktas, vad i stadgan för kommunala flickskolor § 38 mom. 2 andra stycket i fråga om tillsättning av ordinarie lärare föreskrives.)»

För högre folkskolor och praktiska mellanskolor gälla i stort sett samma bestämmelser.

Det kan vidare konstateras, att den till skolöverstyrelsen anslutna extraläraryrån skall i förekommande fall anlitas jämväl av de högre kommunala skolorna. Föreskrift finnes sålunda, att i styrelsens protokoll uppgift skall lämnas, dels huruvida rektor anlitat extraläraryrån, dels ock, där så ej skett eller där sökande utan fullständig lärarutbildning föredragits framför sökande med sådan utbildning, orsakerna härtill. Protokollsutdrag skall insändas till överstyrelsen inom 14 dagar. Av vad överstyrelsen i sitt ovanberörda utlåtande anført framgår, att antalet fall, då förfrågan hos extraläraryrån bort ske men underlåtit, är ringa. Skolstyrelserna synas sålunda, med mycket få undantag, ställa sig de givna direktiven till efterrättelse.

Skolöverstyrelsen utövar alltså redan nu tillsyn över de lokala styrelsernas åtgöranden beträffande förordnanden av icke-ordinarie lärare och har också möjlighet att kontrollera, huru styrelserna fullgöra sina åligganden i berörda hänseenden. De av centralstyrelsen mot själva tillsättningsordningen framförda klagomålen synas därför icke vara av beskaffenhet att böra föranleda ändring härutinnan. Därest de av överstyrelsen utfärdade direktiven i ett eller annat avseende icke efterföljas — såsom att extraläraryrån icke rådfrågas i avsedd utsträckning — torde genom lämpliga åtgärder från överstyrelsens sida rättelse kunna vinnas.

Centralstyrelsen söker emellertid jämväl göra gällande, att skolstyrelsernas sammansättning och kompetens icke kunde anses utgöra garanti för ett rättvist bedömande av de sökandes kvalifikationer och att på grund härav gängse befordringsgrunder icke alltid följdes vid förordnanden av icke-ordinarie lärare.

Det är givetvis icke möjligt att utan en ingående undersökning av berörda förhållanden avgöra, i vad mån den sålunda uttalade kritiken i fråga om skolstyrelsernas handläggning av tillsättningsärendena är befogad eller ej. Allmänt sett förhåller det sig väl så, att, oavsett huru en styrelse är sammansatt,

dess beslut oftast blir av någon sökande betraktat som orättvist, och detta även om vedertagna befordringsgrunder tillämpas. Det torde emellertid vara obestriddigt, att vid tillsättandet av icke-ordinarie lärare i en del fall mindre meriterade lärare antagas framför mera meriterade. Någon bestämmelse, som ålägger vederbörande styrelse att bland de sökande utse den mest meriterade finnes nämligen icke. Beträffande tillsättning av icke-ordinarie lärare vid de allmänna läroverken gäller däremot, att företräde bör givas åt den, som med hänsyn till de vanliga befordringsgrunderna kan anses mest meriterad. Liknande bestämmelser gäller i fråga om antagandet av extra ordinarie lärare vid folkskola. Enligt de sakkunnigas mening bör enahanda föreskrift äga tillämpning beträffande förordnande av extra ordinarie lärare vid högre kommunala skolor. Enklast torde en ändring härutinnan kunna ske genom ett tillägg till de av överstyrelsen utfärdade direktiven rörande ordningen för extra-ordinarie lärares tillsättning av innehåll, att av sökande till extra ordinarie tjänst vid högre kommunala skolor skall den enligt gängse befordringsgrunder mest meriterade erhålla förordnandet.

Centralstyrelsen har vidare anfört, att besvär icke kan anföras över skolstyrelses beslut om förordnande av icke-ordinarie lärare. Detta är riktigt utom vad beträffar förordnande av extra ordinarie lärare. Enligt för ifrågasvarande skolor gällande stadgor kan nämligen ändring i skolstyrelses beslut i fråga om bland annat tillsättning av extra ordinarie lärare sökas hos skolöverstyrelsen. Att införa besvärsrätt även beträffande beslut avseende förordnanden av icke-ordinarie lärare i övrigt synes icke böra ifrågakomma.

De sakkunniga anse, att tillräckliga skäl icke föreligga för vidtagande — utöver vad de sakkunniga i det föregående föreslagit — av åtgärder för åstadkommande av ändrad ordning i fråga om tillsättandet av icke-ordinarie lärare vid nu ifrågasvarande skolor.

Specialmotivering till avlöningsreglementet för de högre kommunala skolorna.

1 kap. Allmänna bestämmelser.

Reglementets benämning och uppställning.

I gällande reglemente äro de olika skolformer, å vilka reglementet äger tillämpning, uppräknade i rubriken. Då en kortare benämning å reglementet är önskvärd, ha de sakkunniga valt beteckningen *avlöningsreglemente för de högre kommunala skolorna* i anslutning till rubrikerna till motsvarande tjänste- och familjepensionsreglementen.

Reglementet har uppställts efter samma principer som folkskolans avlöningsreglemente. I kapitlet 1 ha sålunda införts de få bestämmelser, som äro gemensamma för samtliga lärarkategorier. Därefter ha i kapitlet 2 intagits tjänsteförteckning och löneplan för ordinarie, extra ordinarie och extra lärare. Kapitlet 3 innehåller bestämmelser för ordinarie lärare i huvudsak i samma ordningsföjd som i civila avlöningsreglementet. I kapitlet 4 ha därefter intagits särskilda bestämmelser angående lärare, som tillika är rektor. I kapitlen 5 och 6 meddelas föreskrifter för extra ordinarie och extra lärare. I stor utsträckning hänvisas här till motsvarande bestämmelser för ordinarie lärare. I kapitlet 7 behandlas biträdande lärare och timlärare, i kapitlet 8 lönenämnd och i kapitlet 9 reglementets tillämplighet m. m.

Då reglementet liksom folkskolans avlöningsreglemente endast berör en speciell kår, ha de sakkunniga av praktiska skäl i reglementet intagit vissa bestämmelser, som för närvarande återfinnas i tilläggsbestämmelser o. d.

De sakkunniga ha utformat reglementet i nära anslutning till civila avlöningsreglementet och civila icke-ordinariereglementet. Vissa av dessa bestämmelser äro dock knappast tillämpliga å lärare, varför de utesluts. Dessutom ha vissa avvikelser från bestämmelserna för de statliga lärarna vidtagits med hänsyn till, att reglementet avser kommunalt anställda lärare. Redogörelse för uteslutningar och avvikelser lämnas nedan under de särskilda paragraferna.

1 §. Tillämpningsområde. Anställningsformer.

I första paragrafen angivas endast de olika skolformer, för vilka reglementet skall gälla, samt de olika anställningsformer, som kunna komma i fråga.

I reglementet har icke intagits bestämmelser om villkor för behörighet till lärartjänst, då föreskrifter härom finnas i stadgorna för de olika skolformerna. Föreskrifterna i civila avlöningsreglementet och civila icke-ordinariereglementet om viss ålder för ordinarie, extra ordinarie och extra tjänstemän ha därför uteslutits.

Övningslärarnas anställnings- och avlöningsförhållanden komma att bli föremål för särskild utredning av de sakkunniga, varför dessa lärare tills vidare undantagits från reglementets tillämpningsområde. Hittillsvarande bestämmelser skola således alltjämt gälla för dem, tills av nämnda utredning föranledda åtgärder vidtagits.

2 §. Avlöning.

Bestämmelserna om avlöning överensstämman i huvudsak med motsvarande stadganden i civila avlöningsreglementet 2 § och civila icke-ordinariereglementet 3 §. Den lön, som avses i 1 mom. andra stycket, utgår enligt den i 5 § intagna löneplanen. Från de statliga reglementena föreliggande följande avvikelser eller tillägg.

I 1 mom. har tillagts, att avlöning till timlärare utgår i form av arvode.

Bestämmelserna i 2 mom. om avdrag å avlöning för livränta enligt olycksfallsförsäkringslagen eller lagen om försäkring för vissa yrkessjukdomar saknas i civila avlöningsreglementet och civila icke-ordinariereglementet. Motsvarande stadganden finnas emellertid i 13 § 3 mom. gällande reglemente och i 2 § 2 mom. av förslaget till folkskolans avlöningsreglemente. Såsom de sakkunniga i specialmotiveringen till folkskolans avlöningsreglemente framhållit, föranledes stadgandet av, att ifrågavarande lärare äro kommunalt anställda samt att flertalet kommuner icke såsom staten stå självrisk för ersättningen enligt olycksfallsförsäkrings- och yrkessjukdomslagarna. På grund härav regleras icke förhållandet mellan ersättningen enligt nämnda lagar och avlöningen genom 11 § olycksfallsförsäkringslagen såsom fallet är för de statliga lärarnas del. Jämfört med gällande bestämmelser innebär förslaget den avvikelser, att avdragsplikten, som nu avser samtliga livräntor enligt olycksfallsförsäkringslagen, begränsats till livräntor, som utgå på grund av arbete i statlig eller kommunal tjänst. Härigenom kommer stadgandet att bli tillämpligt i ungefärligen samma omfattning som motsvarande bestämmelser för de statliga lärarna. Avdragsskyldigheten har vidare utsträckts att omfatta även livräntor enligt yrkessjukdomslagen. Lärarna ha slutligen ålagts anmälningsplikt till vederbörande skolstyrelse för ifrågavarande livräntor. Bestämmelserna i 2 mom. äga icke tillämpning, sedan lärare avgått från tjänsten och åtnjuter tjänstepension.

I 3 mom. har föreslagits, att frågan om avdrag å avlöning för tjänstepension eller årligt understöd av statsmedel skall prövas i den ordning Kungl. Maj:t bestämmer, medan enligt civila avlöningsreglementet frågan skall prövas av Kungl. Maj:t.

Bestämmelsen i 5 mom. om avlöning, då tjänstgöringen upphör under loppet av en kalendermånad, återfinnes i 52 § 4 mom. 4 punkten civila icke-

ordinariereglementet och i gällande reglemente 37 §. Med utbetalning månadsvis i efterskott avses, att avlöningen bör vara läraren till handa sista vardagen i kalendermånad.

3 §. Tjänstgöringsföreskrifter. Återläsning.

1 mom. Motsvarande bestämmelser finnas i 3 § 1 mom. civila avlöningsreglementet och 10 § 1 mom. i gällande reglemente.

2 mom. Bestämmelsen om vidsträcktare tjänstgöring och jämkning i åligganden är likalydande med 10 § 2 mom. i gällande reglemente. Samma skyldighet torde åligga de statliga lärarna, oaktat uttrycklig föreskrift härom saknas i civila avlöningsreglementet.

3 mom. Bestämmelser om återläsning, då undervisningen inställts till följd av smittsam sjukdom, finnas i civila avlöningsreglementet 55 § 9 mom. 9 punkten andra stycket och i gällande reglemente 12 § 2 mom. Bestämmelsen har emellertid utsträckts att gälla, även om läraren under tiden för undervisningens inställande åtnjutit tjänstledighet med avdrag å lönen (jfr kungörelsen 1941: 71). Biträdande lärare och timplärare skola dock kunna åläggas återläsning endast, så framt de uppburit avlöning under den tid undervisningen varit inställd.

Bestämmelse om återläsning, då undervisningen inställts till följd av krig och krigsfara m. m., finnes i kungörelsen 1941: 450 punkt 7. Medan sistnämnda bestämmelse endast hänvisar till vad i sådant fall därom varder särskilt stadgat, har i förslaget intagits föreskrift, att bestämmelserna i första stycket skola tillämpas, där ej Kungl. Maj:t annorlunda föreskriver.

2 kap. Tjänsteförteckning och löneplan för ordinarie, extra ordinarie och extra lärare.

4 §. Tjänsteförteckning.

Då tjänsteförteckningen är av ringa omfattning, ha de sakkunniga ansett det vara lämpligast, att den, i likhet med vad som föreslagits beträffande folkskolans avlöningsreglemente, intages i själva reglementet under ett särskilt kapitel tillsammans med löneplan och bestämmelser om löneklass och ortsgrupp. I gällande reglemente och i civila avlöningsreglementet är den intagen i särskild bilaga.

Lönegraderna för ordinarie, extra ordinarie och extra lärare ha erhållit beteckningarna Ko, KEo och KEx. Den i gällande reglemente upptagna anställningsformen vikarierande lärare skall icke längre förekomma. Liksom i folkskolans avlöningsreglemente har i tjänsteförteckningen även intagits uppgift om de löneklasser varje lönegrad omfattar.

I sitt betänkande med förslag till folkskolans avlöningsreglemente (SOU 1942: 9 sid 66—73) ha de sakkunniga på anförda skäl föreslagit, att den i nu gällande avlöningsreglementen för lärarpersonalen vid det statsunder-

stödda kommunala undervisningsväsendet intagna bestämmelsen, att kvinnlig lärare icke äger rätt att åtnjuta lön enligt högsta löneklassen inom vederbörande lönegrad bibehålles tills vidare.

I övrigt hänvisas till den allmänna motiveringen.

5 §. Löneplan K.

Löneplan K upptar samma årsbelopp för olika löneklasser och ortsgrupper som löneplan A i 5 § civila avlöningsreglementet och löneplan Eo i 5 § civila icke-ordinariereglementet. Den har begränsats till de 26 första löneklasserna, då högre löneklasser icke förekomma i tjänsteförteckningen. Då lönegrader saknas i löneplanen, har den kunnat göras gemensam för ordinarie, extra ordinarie och extra lärare.

6 §. Löneklass och ortsgrupp.

Motsvarande bestämmelser finnas i civila avlöningsreglementet 6 § och i gällande reglemente 5 § 1 mom. och 26 § 1 mom.

3 kap. Ordinarie lärare.

I anslutning till civila avlöningsreglementet har först intagits allmänna bestämmelser om ordinarie lärares åligganden. Härvid har icke medtagits föreskrift om skyldighet att *vikariera* å befattning i högre lönegrad, motsvarande 3 § 1 mom. andra stycket och 55 § 9 mom. 3 punkten i civila avlöningsreglementet. Vid de allmänna läroverken förekommer nämligen vikariat endast i ringa omfattning och vid de högre kommunala skolorna, där lektorer saknas, torde bestämmelser i ämnet bliva av än mindre praktisk betydelse. Då lärare tillfälligt uppehåller rektorsförordnande, utgår särskild ersättning enligt 43 § 4 mom. Föreskrift om skyldighet att åtaga sig dylikt förordnande torde knappast erfordras.

7 §. Förflyttningsskyldighet.

Enligt 3 § 3 mom. civila avlöningsreglementet är annan tjänsteman än domare pliktig att låta förflytta sig till annan stationeringsort eller annan befattning vid det verk han tillhör liksom ock, därest Kungl. Maj:t så prövar lämpligt, till befattning vid annat verk, å vilket reglementet är tillämpligt. Nämda bestämmelse gäller även läroverkslärare. I förarbetena till stadgandet (SOU 1937: 48 sid. 107) förutsattes emellertid som självfallet, att tjänsteman icke skulle tvångsvis behöva övergå till befattning vid annat verk, därest ej med den nya befattningen vore förenade arbetsuppgifter av liknande art som de, vilka han haft att utföra i den före förflyttningen innehavda befattningen, eller i varje fall arbetsuppgifter, för vilka tjänstemannen genom sin utbildning vore skickad.

Enligt 10 § 3 mom. i gällande reglemente föreligger förflyttningsskyldighet vid ändrad organisation av den gren av undervisningsväsendet läraren tillhör ävensom eljest, då Kungl. Maj:t med hänsyn till undervisningsväsendets behov finner förflyttning nödig. Förflyttningsskyldigheten är dessutom begränsad till undervisningsväsendet.

Enligt förslaget till folkskolans avlöningsreglemente föreligger förflyttningsskyldighet till annan ordinarie lärartjänst inom folkskoleväsendet, då sådant erfordras för indragning av övertalig lärartjänst eller då eljest synnerliga skäl därtill äro.

De sakkunniga anse, att förflyttningsskyldigheten för lärare vid högre kommunal skola med hänsyn till den begränsade omfattningen av dessa skolformer bör gälla icke blott till annan lärartjänst vid i reglementet avsedd läroanstalt utan även till lärartjänst inom det statliga undervisningsväsendet t. ex. till allmänt läroverk. Dessutom bör, såsom de sakkunniga i sitt betänkande med förslag till folkskolans avlöningsreglemente framhållit (SOU 1942: 9 sid. 104), föreligga möjlighet att förflytta här avsedd lärare till folkskoleväsendet. En ytterligare utvidgning av förflyttningsskyldigheten synes däremot ej vara erforderlig. Att lärare vid förflyttning kan nödgas byta bostadsort och skolområde torde gälla även utan uttryckligt stadgande i detta hänseende.

Då icke blott staten och läraren beröras av förflyttningen utan i förekommande fall även det skolområde, dit läraren förflyttas och som skall åläggas anställa honom, ha villkoren för förflyttning närmare angivits. De sakkunniga ha i anslutning till gällande bestämmelser för lärarna och sitt förslag till folkskolans avlöningsreglemente såsom villkor för tvångsförflyttning upptagit i vederbörlig ordning beslutad omorganisation av den skolform, läraren tillhör, indragning av övertalig lärartjänst samt då eljest synnerliga skäl därtill äro.

De sakkunniga ha ansett, att behov icke föreligger att utvidga de statliga lärarnas förflyttningsskyldighet att avse även kommunala läroanstalter.

Föreskrifter om löneförmåner och ersättning för flyttningskostnad vid tvångsförflyttning återfinnas i 11 och 24 §§.

8 §. Förening av tjänster m. m.

Bestämmelserna överensstämja nära med 4 § 1—3 mom. och 55 § 9 mom. 4 punkten i civila avlöningsreglementet. I 1 mom. av förevarande stadgande har dock första stycket även gjorts tillämpligt å extra ordinarie befattning i högre lönegrad inom det statsunderstödda kommunala undervisningsväsendet. I sak förete bestämmelserna knappast några avvikelser från 4 § i gällande reglemente.

De sakkunniga vilja ifrågasätta, huruvida icke civila avlöningsreglementet bör kompletteras med motsvarande bestämmelser angående förening av ordinarie lärartjänst med extra ordinarie befattning i högre lönegrad vid högre kommunal skola eller vid folkskoleväsendet.

Föreskriften i 4 § 4 mom. civila avlöningsreglementet om bemyndigande för Kungl. Maj:t att meddela förbud för tjänsteman vid visst verk eller för innehavare av viss befattning att åtaga sig uppdrag eller utöva verksamhet, som lämpligen icke bör förenas med hans ordinarie tjänst, kan knappast bliva erforderlig beträffande lärare, varför densamma utesluts.

9 §. Begynnelselön och löneklassuppflyttning.

Bestämmelserna överensstämmer med 7 § i civila avlöningsreglementet. Under 3 mom. a) har dock i anslutning till 7 § i gällande reglemente föreskrivits, att såsom tjänstetid skall räknas tid, varunder läraren på grund av förordnande bestritt annan lärartjänst eller skolledarbefattning vid det statsunderstödda kommunala undervisningsväsendet eller befattning i statens tjänst. I likhet med förslaget till folkskolans avlöningsreglemente skall vidare tillgodoräknas tid, varunder läraren obefogat avstängts från tjänstgöring eller av polismyndighet kvarhållits såsom misstänkt för brott utan att häktningsåtgärd vidtagits.

Stadgandet överensstämmer även i övrigt i sak med 7 § i gällande reglemente. Därifrån har hämtats föreskriften i 5 mom., att beslut om löneklassuppflyttning fattas av skolöverstyrelsen,

I detta sammanhang vilja de sakkunniga ifrågasätta, huruvida icke, för att underlätta övergången mellan statliga och kommunala lärartjänster, 55 § 9 mom. 6 punkten och 57 § 3 mom. 4 punkten civila avlöningsreglementet böra kompletteras med föreskrifter, enligt vilka såsom tjänstetid skall räknas jämväl tid, varunder där avsedda statliga lärare bestritt lärartjänst eller skolledarbefattning vid det statsunderstödda kommunala undervisningsväsendet.

10 §. Löneklassplacering vid befordran m. m.

Inom det statliga lönesystemet tillämpas numera vid löneklassplacering i samband med befordran den s. k. sneddningsregeln i stället för den tidigare i stor utsträckning tillämpade principen om tillgodoräknande av föregående tjänstetid. I gällande reglemente tillämpas däremot enligt 8 och 9 §§ i stor omfattning principen om tillgodoräknande. Enligt de sakkunnigas mening föreligger icke skäl att här tillämpa andra regler för placering i löneklass än i fråga om de statliga lärarna. De sakkunniga ha därför infört sneddningsregeln. Ämneslärare, som genom förvärv av adjunktskompetens eller genom särskilt beslut av Kungl. Maj:t uppflyttas från 21 till 23 lönegraden, bör härvid placeras i löneklass med tillämpning av sneddningsregeln.

Stadgandet har erhållit en avfattning, som överensstämmer med 8 § i civila avlöningsreglementet. Vissa avvikelser ha dock ansetts erforderliga. I 1 mom. andra stycket har sålunda tillagts, att sneddningsregeln skall äga rum icke blott från i detta reglemente avsedda befattningar utan även från ordinarie eller extra ordinarie lärarbefattning inom folkskoleväsendet samt från ordinarie, extra ordinarie eller extra statlig befattning med avlöning enligt av Kungl. Maj:t

fastställd löneplan eller från förordnande med vikariatslön, varom förmäles i 21 § 3 mom. i civila avlöningsreglementet och 19 § 3 mom. civila icke-ordinariereglementet.

För att underlätta övergång från kommunal till statlig lärartjänst (jfr prop. 1939: 217 sid. 26 och 27) vilja de sakkunniga i detta sammanhang förorda, att ytterligare tillägg till civila avlöningsreglementet 55 § 9 mom. 6 punkten och 57 § 3 mom. 4 punkten göras av innehåll, att sneddningsregeln skall tillämpas, då ordinarie, extra ordinarie eller extra lärare, som avses i förevarande reglemente samt ordinarie eller extra ordinarie lärare inom folkskoleväsendet befordras till lärartjänst, som avses i nämnda moment.

I förslaget ha, då de knappast torde bli tillämpliga för ifrågavarande lärare, icke medtagits föreskrifterna i civila avlöningsreglementet 8 § 2 mom. angående sneddnning från anställning med avlöning enligt kollektivavtal m. m., 8 § 3 mom. a) angående löneklassplacering efter tidigare anställning i statens tjänst mot arvode eller med avlöning enligt personligt kontrakt samt 9 § angående undantagsbestämmelser om löneklassplacering.

I 4 mom. ha föreskrifterna utvidgats jämfört med motsvarande bestämmelse i 8 § 5 mom. civila avlöningsreglementet för att även möjliggöra övergång till i reglementet avsedda läroanstalter från andra kommunala och statliga läroanstalter. Stadgandet har avfattats i anslutning till förslaget till folkskolans avlöningsreglemente 13 § 5 mom. I gällande reglemente finnas motsvarande bestämmelser i 9 § 2 mom.

Då det föreslagna stadgandet i 4 mom. icke gäller vid övergång från kommunal till statlig lärartjänst, vilja de sakkunniga ifrågasätta ytterligare tillägg till 55 § 9 mom. 6 punkten och 57 § 3 mom. 4 punkten civila avlöningsreglementet, enligt vilka föreskrifterna i 8 § 5 mom. i nämnda reglemente skola äga motsvarande tillämpning, då ordinarie lärare i det statsunderstödda kommunala undervisningsväsendet övergår till ordinarie statlig lärartjänst, som avses i nämnda moment.

I en den 21 januari 1939 dagtecknad, till Kungl. Maj:t ställd skrivelse från styrelsen för kommunala mellanskolornas lärarförening, vilken remitterats till de sakkunniga, har föreningen hemställt om utredning, i vad mån särbestämmelser kunde anses erforderliga för att tillförsäkra lärare, som efter tjänstgöring vid kommunal mellanskola övergått till allmänt läroverk — eller tvärtom — rätt att för lönetur räkna sig till godo all föregående tjänstgöring, vare sig denna blivit fullgjord vid den ena eller andra av nämnda läroanstalter. Genom införandet av ovan föreslagna bestämmelser om sneddnning vid övergång mellan högre kommunal skola och statlig läroanstalt torde de i skrivelsen framställda önskemålen ha blivit tillgodosedda.

11 §. Avlöning vid förflyttning m. m.

Föreskrifterna överensstämmer i sak med 10 § i civila avlöningsreglementet. Då förflyttningsskyldigheten avser andra områden än i nämnda reglemente, har dock stadgandet erhållit en något avvikande formulering. Förflyttas lärare

till läroanstalt inom det statliga undervisningsväsendet eller folkskoleväsendet, skola bestämmelserna i 1 mom. om bibehållen löneklassplacering tillämpas. I övrigt skall emellertid läraren vara underkastad det avlöningsreglemente, som eljest gäller för den läroanstalt, dit han förflyttats.

I gällande reglemente för lärarna finnas motsvarande bestämmelser i 10 § 4 och 5 mom.

Tjänstledighet och ferier m. m.

11—19 §§ i civila avlöningsreglementet behandla frågor om semester och tjänstledighet m. m. Då lärare — bortsett från rektorer — ha ferier i stället för semester, ha föreskrifterna i 11 § av nämnda reglemente angående semester här uteslutits och i stället i vissa delar intagits under 4 kapitlet angående rektorer. Bestämmelserna om helgdagsledighet i 19 § ha icke heller medtagits. Av lämplighetsskäl ha föreskrifterna om ferier placerats efter paragraferna om tjänstledighetsavdrag och tjänstledighet m. m. Bestämmelserna om tjänstledighet ha i nästan oförändrat skick hämtats från civila avlöningsreglementet.

12 §. Tjänstledighetsavdrag.

I gällande reglemente finnas olika tjänstledighetsavdrag nämligen A-, B-, C- och D-avdrag. Dessutom skall enligt 14 § D 2) i vissa fall avdraget för dag utgöra $\frac{1}{273}$ av årslönen. I civila avlöningsreglementet finnas däremot endast tre slag av avdrag, A-, B- och C-avdrag. A-avdragen för här ifrågasvarande lärare äro numera lika stora som A-avdragen enligt civila avlöningsreglementet (kungörelsen 1941: 450 punkt 5), medan lärarnas B- och C-avdrag förete avvikelser. D-avdraget avser hela den å ledighetstiden belöpande avlöningen liksom C-avdraget i civila avlöningsreglementet. De sakkunniga anse, att civila avlöningsreglementets avdragssystem bör bli tillämpligt å lärarna.

Tabellen över A- och B-avdrag upptager samma belopp som motsvarande tabell för löneplan A i 12 § civila avlöningsreglementet. Den har dock av tidigare angivet skäl begränsats till de 26 första löneklasserna. Första stycket har erhållit en från civila avlöningsreglementet något avvikande formulering, då lärarna ha ferier och icke semester. Den i sistnämnda reglemente stadgade rätten för Kungl. Maj:t. att för visst fall besluta om avvikelse från reglementets avdragsregler har i förslaget så till vida utvidgats, att Kungl. Maj:t skall äga bemyndiga skolöverstyrelsen att fatta beslut i berörda hänseende. Denna utvidgning har tillkommit särskilt med hänsyn till bestämmelserna i 18—20 §§ om avlöning under ferier.

A- och B-avdrag ske med visst belopp för dag oberoende av den ortsgrupp, efter vilken lönen utgår. A-avdragets storlek i förhållande till lönen stiger med löneklasserna. I A-ort utgör A-avdraget i 1 löneklassen 14·87 procent av dagavlöningen, i 21 löneklassen 20·69 procent och i 26 löneklassen 21·90 procent. Avdragets andel av lönen faller emellertid med stigande ortsgrupp. B-avdraget utgör dubbla A-avdraget för samma löneklass.

Vid tjänstledighet beräknas den kontanta avlöningen på följande sätt. Månadsbeloppet av lönen enligt löneplanen minskas med föreskrivna A-, B- eller C-avdrag. Rörligt tillägg beräknas å den sålunda minskade lönen och adderas till densamma (jfr prop. 1939: 279 sid. 22 och 23). Därefter verkställes tjänste- och familjepensionsavdrag. Skulle lönen jämte rörligt tillägg ej förslå till pensionsavdrag, skall det belopp av avdragen, som ej täckes av lönen, kontant inbetalas.

C-avdraget skall avse samtliga å ledighetstiden belöpande kontanta avlöningsförmåner. I vad mån även andra förmåner skola avstås, regleras för den civila statsförvaltningens del i 2 § av tilläggsbestämmelserna till civila avlöningsreglementet. Föreskrifterna i första stycket av nämnda stadgande angående sjukvårdsförmåner ha de sakkunniga med mindre formella ändringar intagit i reglementet. Dock har tillagts, att lärare, som åtnjuter dylik tjänstledighet längre tid i följd, först efter 14 dagar skall avstå från sjukvårdsförmåner. Då lärarna icke åtnjuta andra icke kontanta avlöningsförmåner, ha ytterligare föreskrifter i ämnet icke ansetts erforderliga. Tjänstebostad, där sådan förekommer, är nämligen icke att anse som en avlöningsförmån, enär läraren har att erlagga särskild ersättning för densamma.

Sist i paragrafen har intagits en hänvisning till bestämmelserna i 18 § angående avlöning vid uppehållande av annan lärartjänst.

13 §. Tjänstledighet för offentligt uppdrag m. m.

Bestämmelserna överensstämma med 13 § och 55 § 9 mom. 9 punkten första stycket i civila avlöningsreglementet. I 1 mom. a) har dock tillagts »eller att vara riksdagens revisor». 1941 års riksdag har nämligen beslutat, att dess revisorer skola åtnjuta månadsarvode i stället för dagarvode (skrivelse nr 356). Till följd härav blir stadgandet i 1 mom. a) icke, såsom tidigare var fallet, automatiskt tillämpligt å dem.

Vid tjänstledighet för militär tjänstgöring gälla för närvarande särskilda föreskrifter, vilka äro intagna i kungörelsen 1941: 450 punkt 6. De sakkunniga ha emellertid ansett, att dessa bestämmelser icke lämpligen böra intagas i avlöningsreglementet. I stället har där under 13 § 2 mom. tillagts en särskild bestämmelse, att vid mobilisering och förstärkt försvarsberedskap utgår avlöning enligt särskilda av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser. I övrigt har stadgandet i 2 mom. erhållit samma utformning som i civila avlöningsreglementet. Stadgandet torde visserligen delvis vara föråldrat, men ha de sakkunniga ansett, att en eventuell ändring bör ske i samband med en revision av civila avlöningsreglementets motsvarande bestämmelser.

I gällande reglemente för lärarna finnas motsvarande bestämmelser i 12 § 1 mom., 14 § A 1) och 2), B 1), C 1) samt D 1).

14 §. Tjänstledighet till följd av olycksfall i tjänsten m. m.

Stadgandet överensstämmer med 14 § i civila avlöningsreglementet.

I gällande reglemente 13 § 2 mom. är rätten till oavkortad lön inskränkt till 180 dagar från dagen för olycksfallet, om detta efter upphörande av

därav förorsakad sjukdom medfört under längre eller kortare tid bestående förlust av arbetsförmågan. Enligt förslaget är däremot rätten till oavkortad lön vid sådan förlust av arbetsförmågan icke tidsbegränsad. Denna utvidgning är dock icke avsedd att medföra hinder för eller uppskov med invaliditetspensionering i de fall, då lärare på grund av olycksfallet befinnes vara för framtiden oförmögen till tjänstgöring.

Vidare ha de sakkunniga, i likhet med vad som föreslagits i folkskolans avlöningsreglemente (sid. 113) borttagit den nuvarande bestämmelsen, att från avlöningen skall avdragas enligt olycksfallsförsäkringslagen utgående sjukpenning. Ändringen medför den fördelen för läraren, att skolområdet har att i föreskriven tid utbetala oavkortad lön till denne utan avdrag för sjukpenning. I gengäld är det skolområdet, som med stöd av 11 § första stycket sista meningen i nämnda lag äger uppbära och behålla sjukpenningen. Vid rekvisition av statsbidrag skall givetvis avdrag göras för den sjukpenning, som skolområdet sålunda uppburit. Enligt de sakkunnigas mening böra skolområdena äga rätt att uppbära sjukpenning även under ferietid, i den mån avlöning utgår under nämnda tid. Då så ej är fallet, såsom beträffande extra och biträdande lärare samt timplärare, bör läraren och icke skolområdet uppbära sjukpenningen under ferietiden.

15 §. Tjänstledighet till följd av sjukdom m. m.

Bestämmelserna överensstämma med 15 § i civila avlöningsreglementet. De föreskrifter, som anknyta till semester, ha dock kunnat uteslutas, då lärarna åtnjuta ferier. Till följd härav ha föreskrifterna i 1 mom. kunnat förkortas och bestämmelserna i 15 § 3 mom. av nämnda reglemente uteslutas.

I gällande reglemente finnas bestämmelser om tjänstledighet på grund av sjukdom i 13 § 1 mom., vilka i sak överensstämma med de nu föreslagna bestämmelserna. Däremot saknas föreskrifter i reglementet om avlöning vid tjänstledighet för tvångsvis anordnad läkarundersökning. Sådana föreskrifter äro emellertid meddelade i kungörelsen 1935:52. För vårdande av svag hälsa finnas i gällande reglemente föreskrifter i 14 § A 3) och 14 § B 2).

Tjänstledighet för havandeskap eller barnsbörd berättigar enligt 14 § A 5) i gällande reglemente till lön med A-avdrag under högst 90 dagar mot 120 dagar enligt förslaget. I civila avlöningsreglementet 15 § 4 mom. b) stadgas, att C-avdrag skall ske vid tjänstledighet för havandeskap eller barnsbörd för tid utöver den, under vilken A-avdrag kan äga rum. Denna bestämmelse har i förslaget uteslutits från 15 §. I stället har under 16 § e) intagits en erinran, att sådan ledighet är att anse såsom ledighet för enskild angelägenhet.

16 §. Tjänstledighet för enskild angelägenhet.

Bestämmelserna överensstämma med 16 § och 55 § 9 mom. 11 punkten i civila avlöningsreglementet. I punkten e) har dock tillagts, att bland annan enskild angelägenhet skall anses inbegripet tjänstledighet för havandeskap eller barnsbörd, som ej avses i 15 § 3 mom., och uppehållande av annan lärar-

tjänst i andra fall än i 18 § avses. Tillägget har skett med hänsyn till stadgandet i 19 § 2 mom. angående avdrag å avlöning under ferier. Såsom annan enskild angelägenhet skall anses varje i 13—16 §§ eljest ej avsedd ledighet, även om denna icke enbart tjänar lärarens enskilda intressen.

I förhållande till gällande reglemente innebär förslaget följande avvikelser. Vid flyttning, då läraren förflyttats utan egen ansökan eller uttryckt önskan, utgår enligt 14 § A 4) i gällande reglemente lön med A-avdrag högst 3 dagar, medan enligt förslaget utgår oavkortad lön för samma tidsperiod. Enligt gällande reglemente är vidare möjligheten till bibehållen lön vid studier och arbete begränsad till studier för vinnande av högre lärdomsmeriter i visst ämne och under förutsättning att skolöverstyrelsen prövat behov av sådan ledighet föreligga. Ledigheten omfattar samma tidsperiod som enligt förslaget, d. v. s. 180 dagar, men avdraget är större nämligen C-avdrag enligt gällande reglementes tabell, medan enligt förslaget B-avdrag skall ske.

Ledighet för uppdrag inom personalsammanslutningar kan enligt 14 § C 2 gällande reglemente beviljas för kortare tidsperioder med C-avdrag, medan enligt förslaget sådan ledighet kan beviljas med B-avdrag högst 15 dagar av ett och samma redovisningsår.

Enligt 14 § B 3) och C 4) gällande reglemente kan ledighet beviljas under begränsad, kort tid dels med B-avdrag vid enskild angelägenhet av ömmande beskaffenhet eller där eljest synnerliga skäl föreligga, dels ock med C-avdrag för annan enskild angelägenhet av vikt. Enligt förslaget kan ledighet med B-avdrag beviljas för enskild angelägenhet av vikt under högst 15 dagar av ett och samma redovisningsår.

17 §. Nedsättning av tjänstgöringstid.

Motsvarande bestämmelser finnas i civila avlöningsreglementet 17 § 1 mom. och i gällande reglemente 15 § 1 mom.

Bestämmelsen i 17 § 2 mom. civila avlöningsreglementet om partiell tjänstledighet för fullgörande av särskilda åligganden har däremot icke medtagits. De sakkunniga ha nämligen ansett, att sådan tjänstledighet knappast är erforderlig inom förevarande område. Inom den statliga civilförvaltningen iakttages numera stor försiktighet vid tillämpningen av detta stadgande.

18 §. Uppehållande av annan lärartjänst.

Enligt 55 § 9 mom. 12 a) civila avlöningsreglementet skall ordinarie ämneslärare eller ordinarie övningsskollärare vid i momentet avsedd läroanstalt, vilken erhållit tjänstledighet för att bestrida full tjänstgöring vid annan i momentet eller i 57 § 3 mom. omförmäld läroanstalt (navigationsskolorna), åtnjuta lön med det belopp, som skulle utgå, därest han i innehavande tjänst vore ordinarie lärare vid den läroanstalt, vid vilken han tjänstgör. Därest läraren har sin ordinarie tjänst vid sådant allmänt läroverk eller folkskoleseminarium, vid vilket provårskurs är anordnad, skall han dessutom vara berättigad att åtnjuta den i 17 punkten d) av momentet omförmälda särskilda er-

sättningen. Motsvarande bestämmelser finnas i 57 § 3 mom. 9 punkten av nämnda reglemente.

Stadgandet tillämpas framför allt, då ordinarie lärare vid en läroanstalt under loppet av ett läsår, vanligen från och med den 1 januari, utnämnes till ordinarie lärare vid annan läroanstalt men under återstoden av läsåret kvarstannar å sin tidigare befattning. Även då läraren utnämnts till befattning å högre lönegrad, äger han i så fall uppbära avlöning efter den högre tjänsten, oaktat han uppehåller tjänst i lägre lönegrad. Avser utnämningen tjänst vid provårsläroverk, äger läraren omedelbart uppbära provårsarvodet, oaktat han icke tjänstgör vid provårsläroverk. Utnämnes däremot lärare vid provårsläroverk till lärare vid annat läroverk, som ej har provårskurs, mister han omedelbart provårsarvodet, även om han tills vidare fortfar att tjänstgöra vid provårsläroverket. Stadgandet är även tillämpligt, då lärare erhåller tjänstledighet från sin ordinarie tjänst för att uppehålla icke-ordinarie befattning vid annat läroverk.

Enligt 13 § 6 mom. av gällande reglemente skall ordinarie lärare, som uppehåller annan lärarbefattning vid statlig eller kommunal läroanstalt, där ej Kungl. Maj:t för visst fall annorlunda förordnat, under tiden för ledigheten av lönen m. m. avstå ett belopp, motsvarande vad han skulle uppbära, om han under tiden för ledigheten såsom vikarie uppehölle den egna befattningen.

Medan ordinarie statlig lärare bibehåller sina löneförmåner som ordinarie endast då han tjänstgör å annan statlig lärartjänst, erhåller ordinarie lärare vid högre kommunal skola på grund av ovan refererade stadgande samma löneförmåner som å sin ordinarie tjänst vare sig han uppehåller kommunal eller statlig lärartjänst. Förutsättningen härför är dock, att han å den uppehållna tjänsten erhåller samma avlöning som han måste avstå å sin ordinarie tjänst.

I en till Kungl. Maj:t ingiven, den 24 januari 1939 dagtecknad skrivelse, varöver skolöverstyrelsen, allmänna lönenämnden och statskontoret avgivit utlåtanden, har läroverksadjunkten Malte Larsson gjort framställning i syfte att lärare vid högre kommunal skola, vilken utnämnts till ordinarie ämneslärare vid statens undervisningsväsende, vid fortsatt tjänstgöring vid den kommunala skolan måtte åtnjuta lön såsom ordinarie statlig lärare.

Enligt gällande reglemente uppbär lärare viss del av avlöningen å sin ordinarie tjänst, då han uppehåller annan lärartjänst, medan enligt civila avlöningsreglementet hela avlöningen avstås å den egna ordinarie tjänsten och i stället motsvarande avlöning utgår å den uppehållna tjänsten. *De sakkunniga* ha ansett, att en anpassning till det statliga lönesystemet bör ske även i förvarande hänseende. Då lärarna äro kommunalt anställda och olika skolområden delvis skola bära kostnaderna för lärarnas avlöning, kan det statliga systemet knappast tillämpas i full utsträckning. Bestämmelsen har med hänsyn härtill begränsats till att endast avse fall, då ordinarie lärare uppehåller ordinarie lärartjänst i samma lönegrad eller motsvarande icke-ordinarie tjänst.

Den är sålunda icke tillämplig, då ordinarie ämneslärare i 23 lönegraden vid kommunal mellanskola uppehåller tjänst vid högre folkskola, enär 23 lönegraden icke förekommer vid sådan skola.

De sakkunniga ha vidare övertägt, i vilken omfattning ifrågavarande regler böra tillämpas vid övergång från statlig till kommunal eller från kommunal till statlig lärartjänst. Även härvid möter det svårigheter att tillämpa bestämmelserna annat än vid övergång mellan ordinarie befattning i samma lönegrad eller övergång till motsvarande icke ordinarie befattning. De sakkunniga ha därför begränsat sitt förslag att avse dylika fall. Adjunktskompetent ämneslärare vid kommunal mellanskola, som den 1 januari ett läsår utnämnes till lektor vid statligt läroverk, bör sålunda icke under därpå följande vårtermin kunna uppehålla undervisning vid mellanskolan mot åtnjutande av lektorslön. Civila avlöningsreglementet 55 § 9 mom. 12 punkten a) och 57 § 3 mom. 9 punkten böra enligt de sakkunnigas mening i samband härmed kompletteras med motsvarande bestämmelser angående avlöning, då kommunal lärare uppehåller statlig lärartjänst.

I detta sammanhang uppstår även frågan, vilket avlöningsreglemente, som skall tillämpas å läraren, medan han uppehåller annan lärartjänst. Frågan är av praktisk betydelse, då reglementena inbördes förete avvikelser t. ex. i fråga om avlöning under ferietid. För den skola, där läraren tjänstgör är det givetvis en fördel att samma reglemente blir tillämpligt å alla vid skolan tjänstgörande lärare. De sakkunniga ha med hänsyn härtill och av principiella skäl föreslagit en bestämmelse av innehåll, att det avlöningsreglemente, som eljest gäller för den skolform där läraren uppehåller tjänst, skall tillämpas å honom. Däremot böra givetvis de för lärarens egen ordinarie tjänst gällande pensionsförfattningarna alltså tillämpas å honom. Då olika skolområden ha att svara för avlöningen, ha de sakkunniga ansett sig böra föreslå ett stadgande, att då förordnandet avser hel termin, avlöningen i enahanda ordning skall utgå å den uppehållna tjänsten jämväl under ferietid, som infaller samma kalenderhalvår som förordnandet.

19 §. Avdrag å avlöning under ferier. 20 §. Avlöning under ferier.

I såväl 55 § 9 mom. 10 punkten civila avlöningsreglementet som i gällande reglementen för de högre kommunala skolorna och för folk- och småskollärare förutsattes, att tjänstledighet även kan omfatta ferietid, varvid eljest gällande löneavdrag skola tillämpas.

Då skoldistriktet beträffande tjänstledighet för folk- och småskollärare tillämpat olika praxis och det skulle möta stora svårigheter att få till stånd enhetlighet med nuvarande administrativa organisation, ha de sakkunniga i sitt betänkande med förslag till folkskolans avlöningsreglemente föreslagit en omläggning av de nuvarande reglerna. Denna omläggning innebär, att

tjänstledighet icke skall omfatta ferietid. I stället skall i vissa fall under ferier avdrag ske å avlöningen.

Tjänstledighet för lärare vid de högre kommunala skolorna beslutas liksom inom folkskoleväsendet som regel av vederbörande skolstyrelse, medan tjänstledighet för de statliga lärarna beviljas av rektor, av skolöverstyrelsen eller av Kungl. Maj:t. Med hänsyn härtill ha de sakkunniga ansett sig böra föreslå, att för ifrågavarande lärare med avvikelse från civila avlöningsreglementet tillämpas samma regler som föreslagits beträffande folkskoleväsendet.

Det i 19 § 1 mom. uppställda villkoret för oavkortad lön under ferietid av sextio dagars tjänstgöring bör anses uppfyllt även om läraren därunder medgivits nedsättning av tjänstgöringstiden enligt 17 §. Vid tjänstledighet för svag hälsas vårdande skall lärare vidkännas B-avdrag medan under ferietid endast A-avdrag kan ske. Det torde emellertid knappast förekomma, att sådan ledighet omfattar två terminer.

Med stöd av 20 § äger Kungl. Maj:t utfärda särskilda bestämmelser, att avdrag å avlöning skall ske även i andra fall än i 18 och 19 §§ föreskrives. Vidare äger Kungl. Maj:t med stöd av 12 § första stycket möjlighet att i visst fall besluta om avdrag å avlöning under ferier med avvikelse från i 19 och 20 §§ eller eljest meddelade bestämmelser. Kungl. Maj:t kan sålunda i visst fall besluta om avdrag, oaktat avdrag enligt gällande regler icke kan äga rum eller medgiva befrielse från avdrag enligt gällande bestämmelser eller besluta, att avdrag skall ske med större eller mindre belopp än enligt gällande föreskrifter.

Detta kan exempelvis erfordras vid ledighet med oavkortad lön enligt 14 § på grund av olycksfall i tjänsten. Om sådan ledighet i något fall skulle omfatta två terminer, har sålunda Kungl. Maj:t möjlighet att medgiva oavkortad avlöning under därpå följande ferier.

I övrigt få de sakkunniga hänvisa till sitt nämnda betänkande (SOU 1942: 9 sid. 117—119).

21 §. Tjänstgöringshinder. Avstängning från tjänstgöring m. m.

1 mom. Bestämmelsen i första stycket om oavkortad lön, då undervisningen inställes till följd av smittsam sjukdom, finnes i gällande reglemente 12 § 2 mom. och i 55 § 9 mom. 9 punkten andra stycket civila avlöningsreglementet. Beträffande skyldighet till återläsning stadgas i 3 § 3 mom.

Andra stycket angående tjänstgöringshinder på grund av krig, krigsfara och dylikt ersätter 7 punkten i kungörelsen 1941:450. Medan sistnämnda bestämmelse endast hänvisar till vad i sådant fall därom varder särskilt stadgat, har i förslaget intagits en föreskrift att bestämmelserna i första stycket skola tillämpas, där ej Kungl. Maj:t annorlunda föreskriver.

2 och 3 mom. Motsvarande bestämmelser finnas i 18 § civila avlöningsreglementet och i 16 § gällande reglemente.

Fasta lönetillägg och särskilda ersättningar.

Bland de i civila avlöningsreglementet upptagna fasta lönetilläggen och särskilda ersättningar ha de sakkunniga ansett sig kunna utesluta i det följande angivna ersättningar och tillägg.

Då vikariat, som ovan nämnts, knappast kunna förekomma annat än å rektorsbefattning, ha bestämmelser motsvarande 21 § i civila avlöningsreglementet angående vikariatsersättning och vikariatslön icke medtagits. I stället har under 43 § 4 mom. intagits en föreskrift om arvode till vikarierande rektor.

Vidare ha de sakkunniga uteslutit bestämmelserna i civila avlöningsreglementet 22 § angående reseersättning, 23 § angående tjänstgöringstraktamente, 25 § angående felräkningspenningar, 26 § angående övertidsersättning, som dock ersatts med en bestämmelse i 23 § av förslaget om ersättning för utsträckt undervisning, 27 § angående ersättning för ackord och beting samt 28 § angående ersättning för särskilda uppdrag m. m. Det i 3 mom. av sistnämnda stadgande upptagande förbudet att utgiva ersättning eller förmån utöver civila avlöningsreglementets bestämmelser motsvaras beträffande de högre kommunala skolorna av en liknande bestämmelse i statsbidragskungörelsen 1938: 754 § 4 d.

22 §. Kallortstillägg.

I stället för bestämmelserna om kallortstillägg i 11 § i gällande reglemente tillämpas enligt kungörelsen 1941: 450 punkt 4 redan för närvarande motsvarande föreskrifter som i 20 § civila avlöningsreglementet. Förslaget innebär icke någon ändring i detta hänseende. De orter, å vilka kallortstillägg skall utgå, angivas i kungörelsen 1939: 425.

Med den avfattning bestämmelserna i 12 § angående tjänstledighetsavdrag erhållit, bortfaller kallortstillägget vid ledighet med C-avdrag men bibehålles oavkortat vid ledighet med A- eller B-avdrag. Självfallet bibehålles kallortstillägget vid tjänstledighet med oavkortad lön samt under semester. Under ferier utgår jämväl kallortstillägg, därest ej skolöverstyrelsen beslutat, att samtliga avlöningsförmåner skola avstås.

23 §. Ersättning för utsträckt undervisning.

Undervisar lärare utöver för honom föreskrivet antal veckotimmar, erhåller han redan för närvarande ersättning för det överskjutande antalet timmar efter samma grunder som timlärare. Någon uttrycklig föreskrift härom finnes dock icke. De sakkunniga ha ansett lämpligt att införa en sådan bestämmelse motsvarande 55 § 9 mom. 16 punkten i civila avlöningsreglementet. Ersättning utgår sålunda så snart läraren undervisar flera veckotimmar än som för ett visst läsår fastställts för hans tjänst. Som regel uppgår det för tjänsten föreskrivna antalet veckotimmar icke till det högsta antal veckotimmar, som enligt vederbörande stadga kan åläggas läraren. Detta förhållande inverkar dock icke, såsom fallet är inom folkskoleväsendet, på lärarens rätt till ersättning för utsträckt undervisning.

24 §. Ersättning för flyttningskostnad.

Enligt 24 § i civila avlöningsreglementet äger ordinarie tjänsteman en vidsträckt rätt till ersättning för flyttningskostnad. Även extra ordinarie stats-tjänsteman har en omfattande sådan rätt.

Enligt 22 och 26 §§ gällande reglemente föreligger rätt till flyttningsersättning endast då ordinarie eller extra ordinarie lärare utan egen ansökning eller därom uttryckt önskan förflyttas från en tjänstgöringsort till en annan eller eljest ålagts förändrad bostadsort.

Skillnaden i bestämmelserna i förevarande avseende mellan statens tjänstemän och de högre kommunala skolornas lärare kan enklast uttryckas så, att statstjänstemän äga uppbära flyttningsersättning icke blott vid s. k. tvångsförflyttning utan även vid av befordran orsakad flyttning, under det att kommunalt anställda lärare åtnjuta flyttningsersättning, endast där förflyttningen är motiverad av andra intressen än befattningshavarens.

I sitt betänkande med förslag till folkskolans avlöningsreglemente (SOU 1942: 9 sid. 120—122) ha de sakkunniga, särskilt med hänsyn till att utredning var ifrågasatt angående ändrade bestämmelser beträffande rätten till flyttningsersättning för vissa statens befattningshavare samt beträffande ersättningens storlek, uttalat, att ingen ändring beträffande rätt till flyttningsersättning för av utredningsuppdraget berörda lärargrupper för närvarande bör komma till stånd. Nämda utredning har numera beslutats av Kungl. Maj:t.

I reglementsförslaget har stadgandet erhållit en avfattning, som ansluter sig till 24 § i förslaget till folkskolans avlöningsreglemente. Då tvångsförflyttning icke förekommer för extra ordinarie lärare, har någon rätt till flyttningsersättning icke ansetts böra tillerkännas dem.

25 §. Arvode till tillsynslärare.

Motsvarande föreskrifter finnas i civila avlöningsreglementet 55 § 9 mom. 17 punkten b) och gällande reglemente 23 § 6 mom.

26—28 §§. Rörligt tillägg.

Bestämmelserna om rörligt tillägg gälla sedan den 1 juli 1939 även för lärare vid de högre kommunala skolorna. Av de i 29 § 1 mom. civila avlöningsreglementet uppräknade olika avlöningsförmåner, varå rörligt tillägg beräknas, ha de sakkunniga i sitt förslag endast upptagit lön samt därjämte rektorsarvode.

I jämförelse med civila avlöningsreglementet 31 § föreligger för närvarande den olikheten, att rörligt tillägg även beräknas å i avlöningen ingående öretal, som överskjuter fullt kronotal, samt att tillägget icke jämkas till närmaste femtal ören. Samma regler gälla i detta hänseende inom folkskoleväsendet. De sakkunniga ha emellertid för att vinna förenkling i det administrativa förfarandet föreslagit, att dessa avvikelser från civila avlöningsreglementet där skola upphävas (SOU 1942: 9 sid. 122—124). Även för de högre kommunala sko-

lorna skulle det innebära en förenkling, därest sistnämnda reglementes beräkningssätt för rörligt tillägg tillämpades i sin helhet. De sakkunniga ha därför i sitt reglementsförslag intagit civila avlöningsreglementets bestämmelser i oförändrat skick.

Sjukvård och begravningshjälp.

29—36 §§. Sjukvård.

Bestämmelserna överensstämma med motsvarande föreskrifter i folkskolans avlöningsreglemente 28—35 §§. Beträffande motiveringen få de sakkunniga hänvisa till sitt nämnda betänkande sid. 81—90 och 124—126.

37 §. Begravningshjälp.

Bestämmelserna överensstämma med 40 § 1 mom. i civila avlöningsreglementet utom att i andra stycket stadgas, att begravningshjälpen skall minskas med motsvarande ersättning enligt allmän lag och särskild författning, medan i civila avlöningsreglementet stadgas, att sistnämnda ersättning skall anses inbegripen i begravningshjälpen. Denna avvikelse föranledes av, att ifrågavarande lärare äro kommunalt anställda och att flertalet kommuner icke såsom staten stå självrisk för ersättning enligt olycksfallsförsäkringslagen.

Enligt 24 § i gällande reglemente utgår vid ordinarie lärares död begravningshjälp med högst 500 kronor, oavsett om läraren efterlämnar familjepensionsberättigade anhöriga eller ej.

Bestämmelserna i 40 § 2 och 3 mom. av civila avlöningsreglementet ha de sakkunniga icke medtagit, då de knappast torde bliva tillämpliga å förevarande lärare.

Tjänstebostad m. m.

38 §. Skyldighet att mottaga tjänstebostad m. m.

Första stycket har utarbetats i anslutning till 18 § 1 mom. första stycket i gällande reglemente. Enligt detta är lärare väl skyldig mottaga anvisad tjänstebostad och erlagga ersättning därför men ej skyldig att bebo densamma. En liknande bestämmelse finnes i 63 § 8 mom. civila avlöningsreglementet beträffande tjänstebostad till rektor.

I 41 § av sistnämnda reglemente stadgas däremot skyldighet att bebo tjänstebostad. Härvid avses emellertid med sådan bostad endast lägenhet, vars upplåtande åt viss tjänsteman vid verket finnes påkallat ur tjänstesympunkt. Ur nämnda sympunkt är det knappast påkallat, att ifrågavarande lärare bebo tjänstebostaden, men för skolområdena är det av vikt, att de erhålla ersättning för åt lärarna uppförda bostäder.

Andra stycket överensstämmer med 41 § andra stycket civila avlöningsreglementet.

39 §. Ersättning för tjänstebostad m. m.

1—3 mom. överensstämma med 42 § i civila avlöningsreglementet. I 3 mom. har dock uteslutits föreskrift om ersättning för tillhandahållande av möbler och ladugård, då sådan ersättning icke torde bliva tillämplig för lärarnas del. I sakligt hänseende likartade bestämmelser finnas i 18 § 1 mom. gällande reglemente.

4 mom. överensstämmer med 18 § 2 mom. i gällande reglemente.

40 §. Avträdande av tjänstebostad m. m. 41 §. Ersättning för bränsle och belysning.

Bestämmelserna överensstämma med 43 och 44 §§ i civila avlöningsreglementet samt med 19 och 20 §§ i gällande reglemente för lärarna.

4 kap. Rektorer.

42 §. Allmänna bestämmelser.

I den allmänna motiveringen ha de sakkunniga föreslagit, att nuvarande anordning med särskilda rektorsarvoden utöver lärarlönen skall bibehållas. I förevarande stadgande har intagits en hänvisning, att för rektor skola i reglementet eljest meddelade bestämmelser tillämpas, där ej föreskrifterna i detta kapitel föranleda avvikelse härutinnan.

43 §. Rektorsarvode. Tjänstledighetsavdrag m. m.

1 mom. De sakkunniga ha icke vidtagit någon ändring av nuvarande rektorsarvodens belopp (jfr kungörelsen 1941:450 punkt 2). Arvodesgrupperna för högre folkskola och annan läroanstalt ha emellertid sammanförts till en gemensam serie.

2 mom. överensstämmer med 23 § 2 och 3 mom. i gällande reglemente, men har omarbetats i formellt avseende.

4 mom. Enligt 22 § 4 mom. i gällande reglemente skall rektor, där ej annat i reglementet eller eljest av Kungl. Maj:t föreskrivits, under tjänstledighet avstå halva den å tiden för ledigheten belöpande delen av sitt särskilda arvode. De sakkunniga ha ansett, att det eljest tillämpade tjänstledighetsavdragssystemet med A-, B- och C-avdrag även bör tillämpas å rektorsarvode. A-avdragets belopp har härvid fastställts till 50 öre i arvodesgrupp I och höjts med 50 öre för varje därpå följande grupp. Nämnda belopp, 50 öre, motsvarar skillnaden mellan A-avdragen för två på varandra följande löneklasser bland löneklasserna 25—37 i löneplan A av civila avlöningsreglementet. Uppehålls rektorsförordnandet av lärare med placering i 25 eller 26 löneklassen, blir alltså sammanlagda A-avdraget å lön och rektorsarvode lika stort som A-avdrag för den löneklass, som motsvarar lönen jämte rektorsarvode. Utgår däremot rektorns lärarlön efter lägre löneklass än 25 löneklassen, blir samman-

lagda A-avdraget något större än motsvarande avdrag för närmast jämförliga löneklass.

4 mom. motsvarar 23 § 5 mom. i gällande reglemente.

44 §. Undervisning i annan läroanstalt.

Enligt 8 § 3 mom. må lärare ej åtaga sig undervisning i annan läroanstalt utan tillstånd av rektor. De sakkunniga ha ansett, att motsvarande tillstånd för rektor bör beviljas av skolöverstyrelsen i likhet med vad för närvarande är fallet enligt 4 § 3 mom. i gällande reglemente. Motsvarande bestämmelse finnes i civila avlöningsreglementet 63 § 5 mom. 3 punkten, i vilken även stadgas, att tillstånd för statlig rektor att inneha vissa andra bisysslor prövas av Kungl. Maj:t. Enligt 8 § 2 mom. i förevarande förslag liksom 4 § 2 mom. i gällande reglemente skall sådant tillstånd för såväl lärare som rektor prövas av skolöverstyrelsen.

45 §. Semester.

1 mom. motsvarar 17 § 1 mom. i gällande reglemente. Det har synts lämpligast, att semestern räknas för kalenderår.

2 och 3 mom. överensstämmer med 11 § 3 och 4 mom. i civila avlöningsreglementet.

46 §. Tjänstledighet till följd av sjukdom.

I förevarande stadgande har intagits de bestämmelser i 15 § civila avlöningsreglementet, som ansetts böra gälla för rektorer.

47 §. Nedsättning av tjänstgöringstid.

Stadgandet överensstämmer med 63 § 5 mom. 4 punkten i civila avlöningsreglementet. Då rektor åtnjuter särskilt arvode, vilket icke är fallet enligt nämnda reglemente, har stadgandet erhållit en något avvikande avfattning.

5 kap. Extra ordinarie lärare.

48 §. Anställning. Undervisningsskyldighet.

1 mom. Extra ordinarie lärare skall redan enligt gällande bestämmelser anställas tills vidare. Kan redan vid anställningens början även förutses slutpunkten för anställningen, bör läraren anställas tills vidare till och med viss dag.

Föreskrifterna om entledigande i andra stycket överensstämmer med 4 § 3 mom. i civila icke-ordinariereglementet.

Beträffande stadgandet, att extra ordinarie anställning skall anses omfatta ett kalenderhalvår, då tjänstgöringen omfattar en hel termin, hänvisas till den allmänna motiveringen.

2 mom. Motsvarande bestämmelser finnas i civila icke-ordinariereglementet 52 § 4 mom. 5 punkten.

49 §. Förening av tjänster.

Stadgandet har utarbetats i anslutning till 4 § 5 mom. i civila icke-ordinariereglementet och 25 § 1 mom. i gällande reglemente. Enligt de sakkunnigas mening böra nämnda bestämmelser i civila icke-ordinarie reglementet utvidgas att även avse lärartjänster vid högre kommunal skola.

50 §. Löneklassplacering.

Vid placering i löneklass gälla för extra ordinarie tjänstemän i den statliga civilförvaltningen i stor utsträckning samma regler som för ordinarie tjänstemän. De sakkunniga ha därför beträffande begynnelselönen och uppflyttning i löneklass för extra ordinarie lärare ansett sig kunna hänvisa till motsvarande bestämmelser i 9 §. I fråga om löneklassplacering vid befordran föreligga emellertid vissa avvikelser, varför särskilda föreskrifter utarbetats i anslutning till motsvarande bestämmelser i 8 § 1, 6 och 7 mom. första stycket i civila icke-ordinariereglementet. I likhet med vad som föreslagits beträffande ordinarie lärare ha intagits bestämmelser, som möjliggöra sneddnung från statlig tjänst och lärartjänst inom folkskoleväsendet. Dessutom vilja de sakkunniga förorda, att korresponderande bestämmelser införas i civila icke-ordinariereglementet 52 § 4 mom. 8 punkten.

Föreskrifterna i 8 § 2—5 mom. och 7 mom. andra stycket civila icke-ordinariereglementet torde knappast bliva tillämpliga å ifrågavarande lärare, varför de icke medtagits.

51 §. Avlöning vid övergång till annan extra ordinarie tjänst.

Av 9 § i civila icke-ordinariereglementet ha de sakkunniga endast medtagit föreskriften, att övergång till annan extra ordinarie lärarbefattning inom samma lönegrad icke skall föranleda ändrad löneklassplacering. Denna föreskrift har dessutom utvidgats att även avse övergång från i civila icke-ordinariereglementet omförmäld extra ordinarie befattning. I detta sammanhang vilja de sakkunniga förorda, att en motsvarande bestämmelse införas i sistnämnda reglemente.

De sakkunniga ha däremot icke medtagit stadgandena i 9 § civila icke-ordinariereglementet om bibehållen rätt till löneklassplacering vid övergång utan eget förvållande till extra ordinarie befattning i lägre lönegrad och vid återgång till ordinarie tjänst i lägre lönegrad. Enligt de sakkunnigas mening kan nämligen lämpligheten av dessa stadganden ifrågasättas.

52 §. Tjänstledighetsavdrag m. m.

Bestämmelserna om tjänstledighetsavdrag, tjänstledighet och ferier för extra ordinarie tjänstemän inom den statliga civilförvaltningen överensstämma i huvudsak med motsvarande bestämmelser för ordinarie, men föreskrifterna äro dock i flera avseenden oförmånligare.

De sakkunnigas förslag innebär, att för extra ordinarie lärare skola gälla

samma bestämmelser som enligt civila icke-ordinariereglementet gälla för motsvarande statliga lärare utom beträffande avlöning under ferier, där samma föreskrifter som för ordinarie lärare införts. Förslaget innebär i flera avseenden förbättringar för de extra ordinarie lärarna men även, om än i mindre betydelsefulla avseenden, vissa försämringar.

Förevarande stadgande motsvarar 11 § i civila icke-ordinariereglementet.

53 §. Tjänstledighet för offentligt uppdrag m. m.

Bestämmelserna överensstämmer med 12 § i civila icke-ordinariereglementet. I 1 mom. hänvisas emellertid till motsvarande föreskrift för ordinarie lärare, där ett tillägg skett avseende tjänstledighet för att vara riksdagens revisor. Under 2 mom. har vidare angivits beloppet av den dagersättning, som utgår under värnpliktstjänstgöring, varjämte intagits ett stadgande, att särskilda bestämmelser gälla vid mobilisering eller förstärkt försvarsberedskap.

I gällande reglemente finnas motsvarande bestämmelser i 33 § 1, 2 och 5 mom.

54 §. Tjänstledighet till följd av olycksfall i tjänsten m. m.

Paragrafen överensstämmer med 13 § civila icke-ordinariereglementet.

Enligt 13 § 2 mom. och 34 § gällande reglemente är extra ordinarie lärare vid sjukdom till följd av olycksfall i tjänsten berättigad till oavkortad lön utan tidsbegränsning. Vid förlust av arbetsförmågan, som kvarstår efter sjukdomens upphörande är emellertid för närvarande rätten till oavkortad lön begränsad till 180 dagar från dagen för olycksfallet, varefter A-avdrag skall ske, så framt ej skolöverstyrelsen medgiver, att sådant avdrag icke skall äga rum eller skall ske med lägre belopp, än nyss sagts. Enligt förslaget gälla samma regler både vid sjukdom och vid förlust av arbetsförmågan, som orsakas av olycksfall i tjänsten. I båda fallen utgår vid tjänstledighet oavkortad lön intill dess ett år förflutit från dagen för olycksfallet, varefter A-avdrag sker, så framt ej skolöverstyrelsen på grund av särskilda förhållanden finner anledning medgiva, att avdrag icke skall äga rum.

Föreskrift om avlöning vid förbud att tjänstgöra till förekommande av smittofara finnes i gällande reglemente 13 § 4 mom. och 34 §.

55 §. Tjänstledighet till följd av sjukdom m. m.

Bestämmelserna motsvara föreskrifterna i 14 § civila icke-ordinariereglementet. Då lärare åtnjuta ferier, ha emellertid bestämmelserna i sistnämnda stadgande i vad de avse oavkortad lön viss tid kunnat uteslutas. Bestämmelser om avlöning under ferietid ha i förslaget intagits under 58 §.

I gällande reglemente finnas bestämmelser om tjänstledighet på grund av sjukdom i 32 § och om havandeskap eller barnsbörd i 33 § 4 mom. Vid tjänstledighet för svag hälsas vårdande har extra ordinarie lärare för närvarande att avstå hela avlöningen.

56 §. Tjänstledighet för enskild angelägenhet.

Stadgandet motsvarar 15 § och 52 § 4 mom. 10 punkten civila icke-ordinariereglementet.

I gällande reglemente 33 § 3 mom. finnes endast en bestämmelse om tjänstledighet för enskild angelägenhet av särskilt ömmande beskaffenhet eller där eljest synnerliga skäl föreligga. Vid tjänstledighet för annan enskild angelägenhet har extra ordinarie lärare att för närvarande avstå hela avlöningen.

57 §. Nedsättning av tjänstgöringstid.

Föreskriften överensstämmer med 16 § 1 mom. i civila icke-ordinariereglementet. Däremot ha de sakkunniga icke medtagit 16 § 2 mom. av nämnda reglemente angående partiell ledighet för handläggning av visst ärende m. m. Beträffande skälen härför få de sakkunniga hänvisa till 17 § här ovan.

58 §. Avlöning under ferier.

Under förevarande paragraf ha intagits samma bestämmelser som enligt 19 och 20 §§ gälla för ordinarie lärare. Enligt 19 § kan vid ledighet av annan anledning än enskild angelägenhet endast verkställas A-avdrag under ferierna, även om större avdrag sker under lästerminerna, exempelvis vid ledighet för svag hälsas vårdande eller vid sjukdom längre tid än sex månader. I sådana fall äger emellertid Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, skolöverstyrelsen att med stöd av 52 § besluta om större avdrag än A-avdrag under ferietid.

59 §. Övriga bestämmelser för extra ordinarie lärare.

I förevarande paragraf angivas de stadganden för ordinarie lärare, som jämväl skola gälla för extra ordinarie och som ej tidigare behandlats i annat sammanhang. Jämfört med gällande föreskrifter innebär förslaget, att extra ordinarie lärare blir underkastad följande föreskrifter, som tidigare ej gällt för sådan lärare nämligen: 8 § 3 mom. angående undervisning i annan läroanstalt samt 28—35 §§ angående sjukvård.

6 kap. Extra lärare.

60 §. Anställningsvillkor.

Motsvarande bestämmelser finnas i civila icke-ordinarie reglementet 52 § 4 mom. 14 punkten.

61 §. Avlöning.

En liknande bestämmelse finnes i civila icke-ordinariereglementet 52 § 4 mom. 4 punkten.

62 §. Begynnelselön och löneklassuppflyttning.

Föreskrifter om löneklassplacering av extra lärare finnas i 29 och 30 §§ samt 52 § 4 mom. 8 och 15 punkterna civila icke-ordinariereglementet. Enligt 30 § skall sneddningsregeln tillämpas vid befordran från en extra tjänst till en annan sådan tjänst i högre lönegrad.

För lärarnas del torde en dylik bestämmelse sakna betydelse, varför den samma icke medtagits.

Vidare ha de sakkunniga i stadgandet intagit en föreskrift, att med anställning vid i förevarande reglemente avsedd läroanstalt skall jämföras anställning vid läroanstalt, som avses i 52 § 4 mom. och 54 § 2 mom. civila icke ordinarie-reglementet. De sakkunniga vilja ifrågasätta, huruvida icke bestämmelser böra införas i sistnämnda reglemente av innehåll, att anställning vid högre kommunal skola skall jämföras med motsvarande anställning vid statlig läroanstalt i fråga om uppflyttning i löneklass samt vid placering i löneklass i samband med befordran till högre extra lärartjänst.

63—66 §§. Tjänstledighet.

Stadgandena överensstämmer med 32—35 §§ i civila icke-ordinariereglementet. Jämfört med gällande bestämmelser för vikarierande lärare innebär förslaget den fördelen, att extra lärare är tillförsäkrad viss avlöning vid tjänstledighet på grund av sjukdom och havandeskap eller barnsbörd.

67 §. Begravningshjälp.

Motsvarande stadganden finnas i 41 § 2 mom. och 52 § 4 mom. 18 punkten civila icke-ordinariereglementet.

68 §. Övriga bestämmelser för extra lärare.

Förevarande bestämmelser innebära en mera ingående reglering i olika hänseende av extra lärares anställningsförhållanden jämfört med de föreskrifter, som för närvarande gälla för vikarierande lärare, bland annat ha extra lärare tillförsäkrats sjukvårdsförmåner.

7 kap. Biträdande lärare och timlärare.

69 §. Biträdande lärare.

Stadgandet har utarbetats i anslutning till kungörelserna 1939: 582 och 1941: 17. I övrigt hänvisas till den allmänna motiveringen.

70 §. Timlärare.

I kungörelsen 1941: 450 punkt 8 finnas intagna tabeller å arvoden till timlärare vid högre kommunala skolor. Arvode utgår med dels ett högre och dels ett lägre belopp. Det högre beloppet utgår under förutsättning bland annat, att undervisningen är att betrakta såsom lärarens huvudsakliga sysselsätt-

ning eller förvärvskälla. Det har emellertid visat sig medföra stora svårigheter att avgöra, i vilka fall det högre eller lägre arvodet skall utgå. Av bland annat denna anledning vilja de sakkunniga förorda, att arvodet göres enhetligt, såsom tidigare varit fallet. I övrigt vilja de sakkunniga icke ifrågasätta ändring i hittills tillämpade beräkningsgrunder för arvodet.

Då rörligt tillägg icke utgår å arvodet och man kan räkna med att arvodesbeloppen tid efter annan böra ändras, ha de sakkunniga ansett lämpligt, att dessa arvoden jämte avlöningsbestämmelser i övrigt, som ej omförmälas i första kapitlet, utfärdas av Kungl. Maj:t i särskild kungörelse. Vid utfärdande av ny kungörelse angående timlärararvoden böra de jämkningar vidtagas, som föranledas av de justeringar de sakkunniga vidtagit i tjänsteförteckningen.

8 kap. Lönenämnd.

Stadgandet i 71 § angående lönenämnd är likalydande med 65 § i civila avlöningsreglementet.

9 kap. Reglementets tillämplighet m. m.

72 § 1 mom. Bestämmelsen under punkten a) har tillkommit i anledning av ett uttalande av riksdagen den 6 juni 1941 (skrivelse nr 282), som intagits i cirkuläret den 13 juni 1941 (nr 451).

Bestämmelser om avlöningsförmåner till dem, som icke vilja övergå å det nya reglementet, böra enligt de sakkunnigas mening lämpligen utfärdas av Kungl. Maj:t i samband med fastställande av den tidpunkt, före vilken anmälan härom till vederbörande skolstyrelse skall ske. Sådan lärare bör icke kunna påräkna avlöning enligt de provisoriska bestämmelserna för budgetåret 1941/42 utan efter de bestämmelser, som gällde före den 1 juli 1939.

Särskilda stadganden angående pensionsförmåner ha ej föreslagits, då frågan härom, enligt vad de sakkunniga inhämtat, kommer att bliva föremål för särskild utredning.

2 mom. Personlig lönefyllnad, som tillförsäkrats vissa lärare i samband med övergången till gällande reglemente, har redan borttagits för dem, som övergått till de provisoriska avlöningsbestämmelserna för budgetåret 1941/42 (kungörelsen 1941: 450 punkt 9).

3 och 4 mom. Stadgandena ha utarbetats i anslutning till civila avlöningsreglementet 66 § 2 och 3 mom.

Övergångsbestämmelser.

Övergångsbestämmelserna ha utarbetats i anslutning till motsvarande bestämmelser i kungörelsen 1939: 274 angående övergång till civila avlöningsreglementet och civila icke-ordinariereglementet.

1 punkten. De sakkunnigas förslag innebär icke någon ändring av de *ordinarie* lärarnas placering i lönegrad och löneklass. På grund härav har det ansetts tillfyllest med en allmän föreskrift, att lärare, som vid övergången till förevarande reglemente kvarstår i samma lönegrad skall bibehålla sin löneklassplacering och sin rätt till uppflyttning i högre löneklass. Stadgandet är även tillämpligt, om läraren i samband med reglementets ikraftträdande erhåller frivillig eller tvångsvis förflyttning till annan *ordinarie* befattning i samma lönegrad. Något stadgande om bibehållen lön vid sådan förflyttning till lägre lönegrad i samband med övergången har ej ansetts erforderligt.

2 punkten. *Extra ordinarie* lärare skola enligt förslaget bibehålla tidigare lönegradsplacering med undantag av ämneslärare i 19 lönegraden, som nedflyttas till 18 lönegraden. Stadgandet har därför begränsats till fall, då *extra ordinarie* lärare vid övergången till reglementet bibehåller sin lönegrad eller nedflyttas en lönegrad. Stadgandet gäller även, då läraren i samband med övergången till reglementet övergår till annan *extra ordinarie* tjänst.

Enligt kungörelsen 1939: 274 II avd. 1 punkten skedde vid övergången till civila icke-ordinariereglementet uppflyttning en löneklass av *extra ordinarie* tjänstemän, som kvarstodo i samma lönegrad, dock med undantag för dem, som redan uppnått högsta löneklassen. Även läroverkslärarna ha erhållit sådan löneklassuppflyttning. Med hänsyn härtill och som en konsekvens av konstruktionen av den nya löneplanen ha de sakkunniga ansett, att lärare vid de högre kommunala skolorna böra tillerkännas samma förmån. I följd härav bör *extra ordinarie* lärare, som nedflyttas en lönegrad, få bibehålla sin löneklass.

Har *extra ordinarie* lärare före övergången till reglementet uppnått högsta löneklassen, bör han äga rätt kvarstå i densamma, även om denna löneklass icke finnes inom den lönegrad, som han tillhör. På grund av denna bestämmelse kommer *extra ordinarie* ämneslärare i 19 lönegraden, som är placerad i högsta eller 22 löneklassen, att efter övergången bibehålla denna placering, oaktat han då tillhör 18 lönegraden, i vilken högsta löneklassen eljest är den 21:a.

3 punkten. *Extra* lärare motsvaras i gällande reglemente av vikarierande lärare med anställning minst en termin samt i vissa fall av timlärare. Begynnelselöneklassen för *extra* lärare är densamma som för motsvarande slag av vikarierande lärare utom beträffande ämneslärare, som ej ha adjunktskompetens, där lägsta löneklassen är den 16:e för vikarierande lärare mot den 15:e för *extra* lärare. För uppflyttning i löneklass äger *extra* lärare endast tillgodoräkna anställning såsom *extra* lärare, som varat hel termin.

De sakkunniga ha ansett, att *extra* lärare icke genom särskilt stadgande bör

tillförsäkras samma placering i löneklass som han uppnått såsom vikarierande lärare; detta särskilt med hänsyn till, att läraren då i många fall skulle erhålla en gynnsammare löneklassplacering, än om han innehaft motsvarande anställningar vid de allmänna läroverken. I stället bör extra lärare för placering i löneklass få tillgodoräkna tjänstgöring såsom vikarierande lärare före reglementets ikraftträdande, därest tjänstgöringen omfattat hel termin. Tjänstgöring såsom timlärare bör däremot ej kunna tillgodoräknas.

4 och 5 punkterna. Liknande bestämmelser finnas i kungörelsen 1939: 274 III avd. A 2 och B 1—3.

6 punkten. Övergångsbestämmelserna i gällande reglemente angående kvinnlig lärares placering i löneklass ha ansetts böra bibehållas liksom tidigare skett i fråga om kvinnlig läroverkslärare (kungörelsen 1939: 274 I avd. C 3).

De sakkunniga utgå från, att nämnda bestämmelser innebära, att kvinnlig lärare — bortsett från högsta löneklassen inom vederbörande lönegrad — är placerad i löneklass efter samma grunder som manlig lärare, men att avlöningen intill den 1 juli 1944 skall utgå efter en löneklass, som är en klass lägre än den, i vilken hon är placerad.

8 punkten. De sakkunniga ha föreslagit, att extra ordinarie anställning som regel skall räknas från och med den 1 januari eller den 1 juli samt upphöra den 30 juni eller den 31 december, medan för närvarande som regel tillträdestiden för extra ordinarie anställning är den dag, där höstterminen tager sin början. Denna omläggning förutsätter, att vederbörande stadgor ändras. För att underlätta en övergång till den nya anställningstiden, ha de sakkunniga föreslagit, att extra ordinarie anställning skall anses upphöra den 30 juni 1942, därest läraren erhåller fortsatt extra ordinarie anställning, som avses i detta reglemente, eller inom det statliga undervisningsväsendet med tjänstgöring från ingången av höstterminen 1942.

Genom denna anordning kan man säga, att extra ordinarie lärare går miste om avlöning för tiden från och med den 1 juli till och med dagen före höstterminens början, i den mån denna avlöning anses utgöra ersättning för under nästföregående läsår utfört arbete. En sådan förlust lider emellertid extra ordinarie lärare redan nu vid befordran till ordinarie lärare, då tillträdestiden för ordinarie tjänst är den 1 januari eller den 1 juli. Genom det föreslagna övergångsstadgandet komma samtliga extra ordinarie lärare att redan år 1942 göra nämnda förlust i stället för vid tidpunkten för befordran till ordinarie anställning.

9 punkten. Bestämmelserna om avdrag å avlöning under ferier i 19 § och 58 § 1 mom. ha de sakkunniga icke ansett böra träda i tillämpning omedelbart vid reglementets ikraftträdande utan först efter utgången av läsåret 1942/43, i likhet med vad som föreslagits beträffande folkskolans avlöningsreglemente.

10 punkten. Föreskrifterna om barntillägg motsvara punkten 10 i de provisoriska avlöningsbestämmelserna för budgetåret 1941/42 (kungörelsen 1941: 450). Bestämmelserna om statsbidrag ha dock uteslutits.

Förslag

till

avlöningsreglemente för de högre kommunala skolorna.

1 kap. Allmänna bestämmelser.

1 §.

Detta reglemente äger tillämpning å lärare vid kommunala flickskolor, kommunala mellanskolor, praktiska mellanskolor och högre folkskolor anställda såsom *Tillämpningsområde.
Anställningsformer.*

ordinarie lärare,
extra ordinarie lärare,
extra lärare,
biträdande lärare eller
timlärare.

Reglementet gäller dock icke för övningslärare.

2 §.

1 mom. Lärare äger åtnjuta *avlöning* enligt de föreskrifter och under de villkor, som innehållas i detta reglemente jämte de tilläggsbestämmelser, som på grund av stadgande i reglementet utfärdas av Kungl. Maj:t. *Avlöning.*

Avlöning utgöres dels av *lön* jämte i reglementet angivna *fasta lönetillägg* och *särskilda ersättningar*, dels ock av *rörligt tillägg*.

Till timlärare utgår avlöning i form av *arvode*.

2 mom. Uppbär lärare livränta enligt olycksfallsförsäkringslagen eller lagen om försäkring för vissa yrkessjukdomar på grund av arbete i statlig eller kommunal tjänst, skall hans avlöning nedsättas med belopp motsvarande livräntans storlek, såvida ej Kungl. Maj:t för visst fall annorlunda medgiver.

Det åligger lärare, som uppbär dylik livränta, att göra anmälan härom till skolstyrelsen.

3 mom. Är lärare berättigad att av statsmedel uppbära tjänstepension eller årligt understöd, beror på prövning i den ordning Kungl. Maj:t bestämmer, om och i vad mån av sådan anledning avdrag å avlöningen skall ske; dock att sådant avdrag ej må äga rum på grund av pension, som åtnjutes enligt gällande bestämmelser angående pensionering av försvarsväsendets reserver av befäl och civilmilitär personal.

4 mom. Avlöning utgår, där ej annorlunda stadgas i reglementet, från och med den dag anställningen tillträdades till och med den dag läraren frånträder densamma.

Angående ordinarie lärares skyldighet att avgå från tjänsten samt lärares skyldighet att å avlöningen vidkännas pensionsavdrag stadgas i gällande bestämmelser om tjänste- och familjepension.

5 mom. Avlöning utbetalas månadsvis i efterskott, i den mån icke beträffande särskild ersättning utbetalning i annan ordning är särskilt stadgad eller eljest finnes lämpligen böra ske; dock bör avlöning för tjänstgöring, som upphör under loppet av kalendermånad, utbetalas vid tjänstgöringens slut.

3 §.

*Tjänstgöringsföreskrifter.
Återläsning.*

1 mom. Lärare är underkastad de tjänstgöringsföreskrifter, som meddelas i instruktion, stadga, reglemente eller annan dylik författning.

2 mom. Lärare skall, med bibehållande av den lönegrad han innehar, vara underkastad den vidsträcktare tjänstgöringsskyldighet eller den jämkning i åligganden, som kan bliva honom i behörig ordning ålagd.

3 mom. Lärare är skyldig att utan särskild ersättning fullgöra återläsning, där undervisningen inställts till följd av smittsam sjukdom; biträdande lärare och timlärare dock endast för det fall, att de uppburit avlöning under tid, undervisningen varit inställd.

Inställes, inskränkes eller avkortas undervisningen på grund av krig, krigsfara eller därmed sammanhängande förhållanden, gäller angående lärares skyldighet till återläsning vad i föregående stycke stadgas, där ej Kungl. Maj:t annorlunda föreskriver.

2 kap. Tjänsteförteckning och löneplan för ordinarie, extra ordinarie och extra lärare.

4 §.

Tjänsteförteckning.

Befattningshavare	Lönegrad		
	Nr	omfattande följande löneklasser för	
		manlig lärare	kvinnlig lärare
I. Ämneslärare i teoretiska eller praktiska läroämnen, dock ej vid högre folkskola, vilken äger behörighet till adjunktstjänst vid allmänt läroverk eller av Kungl. Maj:t förklarats berättigad att åtnjuta lön som adjunktskompetent lärare			
a) ordinarie	Ko 23	23—26	23—25
b) extra ordinarie ¹	KEo 21	20—23	20—22
c) extra ¹	KEx 20	17—19	17—18

¹ Av ifrågakvarande extra ordinarie och extra lärare kräves dock icke för motsvarande ordinarie lärare föreskriven tidigare lärartjänstgöring. Av extra lärare kräves icke heller genomgången provårskurs.

B e f a t t n i n g s h a v a r e	Lönegrad		
	Nr	omfattande följande löneklaser för	
		manlig lärare	kvinnlig lärare
II. Annan ämneslärare.			
A. I teoretiska läroämnena eller i följande praktiska läroämnen eller yrkesämnena, nämligen			
på handelslinje: handelsteknik (omfattande ämnena handelsräkning, bokföring, handelslära och handelsrätt, inköps- och försäljningsteknik),			
på teknisk linje: mekanik med hållfasthetslära, teknisk varukännedom, beskrivande maskin- och byggnadslära, industriell ekonomi, ritteknik, fältmätning och avvägning			
a) ordinarie	Ko 21	21—24	21—23
b) extra ordinarie	KEo 18	17—21	17—20
c) extra	KEx 18	15—17	15—16
B. I hushållsgöromål eller kvinnlig slöjd, respektive sömnad vid praktisk mellanskolas eller yrkesbestämd högre folkskolas hushållslinje och kommunal flickskolas praktiska linje			
a) ordinarie	Ko 18	18—22	18—21
b) extra ordinarie.....	KEo 16	15—19	15—18
c) extra	KEx 16	13—15	13—14
C. I stenografi, maskinskrivning, verkstadsarbete eller annat praktiskt läroämne eller yrkesämne, än här förut sagts, vid praktisk mellanskola, ¹ yrkesbestämd högre folkskola eller kommunal flickskolas praktiska linje			
a) ordinarie.....	Ko 16	16—20	16—19
b) extra ordinarie	KEo 15	14—18	14—17
c) extra	KEx 15	12—14	12—13

¹ Efter prövning av Kungl. Maj:t må, då särskilda skäl föreligga, lärare i dessa ämnen vid praktisk mellanskola kunna hänföras till högre lönegrad, dock högst 20 lönegraden för ordinarie samt 18 lönegraden för extra ordinarie och extra lärare.

¹ Efter prövning av Kungl. Maj:t må, då särskilda skäl föreligga, lärare i dessa ämnen vid praktisk mellanskola kunna hänföras till högre lönegrad, dock högst 20 lönegraden för ordinarie samt 18 lönegraden för extra ordinarie och extra lärare.

5 §.

Löneplan K.

(Ordinarie, extra ordinarie och extra lärare.)

Löneklass nr	O r t s g r u p p								
	A	B	C	D	E	F	G	H	I
	Å r s l ö n , k r o n o r								
1	1 938	2 016	2 094	2 172	2 250	2 328	2 406	2 484	2 562
2	2 070	2 154	2 238	2 322	2 406	2 490	2 574	2 658	2 742
3	2 202	2 292	2 382	2 472	2 562	2 652	2 742	2 832	2 922
4	2 334	2 430	2 526	2 622	2 718	2 814	2 910	3 006	3 102

Löneklass nr	O r t s g r u p p								
	A	B	C	D	E	F	G	H	I
	Å r s l ö n , k r o n o r								
5	2 466	2 568	2 670	2 772	2 874	2 976	3 078	3 180	3 282
6	2 601	2 709	2 817	2 925	3 033	3 141	3 249	3 357	3 465
7	2 739	2 853	2 967	3 081	3 195	3 309	3 423	3 537	3 651
8	2 877	2 997	3 117	3 237	3 357	3 477	3 597	3 717	3 837
9	3 015	3 141	3 267	3 393	3 519	3 645	3 771	3 897	4 023
10	3 153	3 285	3 417	3 549	3 681	3 813	3 945	4 077	4 209
11	3 291	3 429	3 567	3 705	3 843	3 981	4 119	4 257	4 395
12	3 438	3 582	3 726	3 870	4 014	4 158	4 302	4 446	4 590
13	3 630	3 780	3 930	4 080	4 230	4 380	4 530	4 680	4 830
14	3 822	3 978	4 134	4 290	4 446	4 602	4 758	4 914	5 070
15	4 050	4 212	4 374	4 536	4 698	4 860	5 022	5 184	5 346
16	4 278	4 446	4 614	4 782	4 950	5 118	5 286	5 454	5 622
17	4 596	4 773	4 950	5 127	5 304	5 481	5 658	5 835	6 012
18	4 926	5 112	5 298	5 484	5 670	5 856	6 042	6 228	6 414
19	5 256	5 451	5 646	5 841	6 036	6 231	6 426	6 621	6 816
20	5 586	5 793	6 000	6 207	6 414	6 621	6 828	7 035	7 242
21	5 916	6 135	6 354	6 573	6 792	7 011	7 230	7 449	7 668
22	6 300	6 525	6 750	6 975	7 200	7 425	7 650	7 875	8 100
23	6 750	6 975	7 200	7 425	7 650	7 875	8 100	8 325	8 550
24	7 230	7 455	7 680	7 905	8 130	8 355	8 580	8 805	9 030
25	7 725	7 950	8 175	8 400	8 625	8 850	9 075	9 300	9 525
26	8 220	8 445	8 670	8 895	9 120	9 345	9 570	9 795	10 020

6 §.

Löneklass
och ortsgrupp.

1 mom. Den löneklass, enligt vilken lönen skall utgå, fastställs i enlighet med föreskrifterna i 9 och 10 §§ för ordinarie lärare, 50 § för extra ordinarie lärare och 62 § för extra lärare.

2 mom. Lönen utgår efter den ortsgrupp, till vilken lärarens stationeringsort blivit hänförd.

Fördelningen av stationeringsorter å de olika ortsgrupperna fastställs av Kungl. Maj:t med hänsyn till levnadskostnaderna å de skilda orterna.

3 kap. Ordinarie lärare.

Förflyttningsskyldighet. Förening av tjänster m. m.

7 §.

Förflyttnings-
skyldighet.

Lärare är pliktig att låta förflytta sig till annan ordinarie lärartjänst vid i detta reglemente avsedd läroanstalt, folkskoleväsendet eller det statliga undervisningsväsendet, då sådant erfordras vid i vederbörlig ordning beslutad

omorganisation av den skolform läraren tillhör eller för indragning av över-
talig lärartjänst eller då eljest synnerliga skäl därtill äro.

Närmare bestämmelser angående förfarandet vid förflyttning meddelas av
Kungl. Maj:t.

8 §.

1 mom. Med ordinarie lärartjänst må förenas ordinarie statlig befattning, *Förening av tjänster m. m.*
vilken tillsättes genom förordnande tills vidare och med vilken pensionsrätt
icke är förenad, ävensom extra ordinarie befattning inom högre lönegrad i
statens tjänst eller i det statsunderstödda kommunala undervisningsväsen-
det, dock under förutsättning att läraren frånträder utövandet av förstnäm-
nda tjänst.

I övrigt må ordinarie lärartjänst icke förenas med ordinarie eller extra
ordinarie befattning i statens tjänst, ej heller med jämförlig kommunal be-
fattning, där ej Kungl. Maj:t och riksdagen för visst fall annorlunda be-
slutit.

2 mom. Utan tillstånd av skolöverstyrelsen må ordinarie lärare ej heller
åtaga sig:

uppdrag såsom ordförande eller ledamot i styrelse för verk, bolag, för-
ening eller inrättning, som har till ändamål att driva rörelse inom industri,
handel, transport-, bank- eller försäkringsväsen eller annan näringsgren eller
vars verksamhet eljest har huvudsakligen ekonomiskt syfte;

befattning såsom tjänsteman hos verk, bolag, förening eller inrättning, som
nyss sagts; eller

annan tjänstebefattning eller därmed jämförligt uppdrag, så framt annat
ej följer av vad under 3 mom. sägs.

Tillstånd må beviljas endast för så vitt uppdraget eller befattningen prö-
vas icke inverka hinderligt för utövandet av den ordinarie tjänsten och bör,
där så lämpligen kan ske, avse viss tid.

Vad här ovan stadgas gäller icke i fall, där Kungl. Maj:t eller skolöver-
styrelsen meddelat uppdrag eller tillsatt tjänstebefattning, varom i detta
moment är fråga.

3 mom. Lärare må ej åtaga sig undervisning i annan läroanstalt, så framt
ej rektor efter av skolöverstyrelsen givna riktlinjer, på därom gjord fram-
ställning och efter prövning att ifrågavarande undervisning icke kan anses
inverka hinderligt vid utövandet av den ordinarie tjänsten, finner uppdraget
kunna få emottagas; skolande sådant medgivande avse viss tid, dock högst
ett läsår i sänder.

4 mom. Föranleder befattning eller uppdrag, varom i 1 och 2 mom. förmä-
les, att lärare tillfälligtvis icke kan bestrida sin tjänst, skall han göra fram-
ställning om ledighet i erforderlig omfattning.

Placering i löneklass.

9 §.

*Begynnelselön
och löneklass-
uppflyttning.*

1 mom. Vid tillträddandet av ordinarie tjänst erhåller lärare lön enligt den för vederbörande lönegrad fastställda lägsta löneklassen, där ej föreskrifterna i 10 § giva anledning till avvikelse härutinnan.

2 mom. Efter att hava tillhört en och samma löneklass under tre år uppflyttas läraren till närmast högre löneklass samt efter ytterligare tre år till den därpå följande högre löneklassen och så vidare, intill dess högsta löneklassen inom lönegraden uppnåtts, allt så framt ej annat följer av föreskrifterna i 3 mom. här nedan eller i 10 §.

3 mom. Uppflyttning till högre löneklass sker vid ingången av kalenderkvartalet näst efter det, under vilket den för sådan uppflyttning stadgade tiden i den lägre löneklassen tilländagått.

I övrigt gäller som villkor för lärares uppflyttning till högre löneklass:

a) att läraren under minst fyra femtedelar av den tid, som erfordras för vinnande av uppflyttning, bestritt sin egen eller på grund av förordnande annan lärartjänst eller skolledarbefattning vid det statsunderstödda kommunala undervisningsväsendet eller befattning i statens tjänst, dock att härvid såsom tjänstetid skall räknas jämväl semester, ferier under vilka läraren uppburit oavkortad lön, tjänstledighet, som avses i 13 § 1—3 mom. eller i 14 § samt tid, varunder läraren av anledning, som omförmäles i 21 § 1 mom., varit hindrad att tjänstgöra ävensom tid, varunder läraren obefogat avstängts från tjänstgöring eller av polismyndighet kvarhållits såsom misstänkt för brott utan att häktningsåtgärd vidtagits;

b) att uppskov med uppflyttning icke prövats böra äga rum på grund av mindre väl vitsordad tjänstgöring under den tid läraren tillhört den lägre löneklassen; dock att härvid hänsyn till viss i tjänsten begången förseelse, för vilken läraren särskilt bestraffats, må tagas endast då förseelsen kan sägas karakterisera arten av tjänstgöringen i dess helhet; samt

c) att läraren icke uppnått den för honom gällande pensionsåldern.

Beslut om uppskov av anledning, som i punkten b) sägs, må icke fattas, utan att läraren erhållit tillfälle att förklara sig och skall sådant beslut avse viss tid, minst ett halvt och högst tre år. Vid uppskovstidens utgång skall uppflyttning ske, om ej tjänstgöringen under nämnda tid givit anledning till förnyat uppskov därmed.

4 mom. Har lärare, med tillämpning av föreskrifterna i 3 mom. andra stycket punkten b), först efter viss tids uppskov blivit uppflyttad till högre löneklass, må sedermera, om hans fortsatta tjänstgöring anses böra föranleda därtill, kunna förordnas, att han för uppflyttning till än högre löneklass skall äga tillgodoräkna sig jämväl den tid uppskovet varat.

5 mom. Beslut om uppflyttning i högre löneklass fattas av skolöverstyrelsen efter därom av skolstyrelsen gjord framställning.

10 §.

1 mom. Ordinarie lärare, som befordras till tjänst inom högre lönegrad, skall placeras lägst i löneklassen närmast över den, som han i den lägre tjänsten senast tillhörde. Dessutom skall för bestämmande av tidpunkt för löneklassuppflyttning i den högre tjänsten tagas i beräkning den tid, dock högst tre år, varunder läraren i den lägre tjänsten tillhört eller beräknas hava tillhört löneklassen närmast under den, till vilken han på grund av nyssnämnda föreskrift eller stadgandet i 9 § 1 mom. skall hänföras.

*Löneklass-
placering
vid befordran
m. m.*

Vad i första stycket sägs skall äga motsvarande tillämpning i fråga om den, vilken vinner befordran till ordinarie tjänst

a) från extra ordinarie eller extra befattning, som avses i detta reglemente,
b) från ordinarie eller extra ordinarie lärarbefattning inom folkskole-
väsendet samt

c) från ordinarie, extra ordinarie eller extra statlig befattning med avlöning enligt av Kungl. Maj:t fastställd löneplan eller från förordnande med vikariatslön, varom förmäles i 21 § 3 mom. civila avlöningsreglementet och 19 § 3 mom. civila icke-ordinariereglementet.

Den, som från extra ordinarie befattning eller förordnande med vikariatslön befordras till ordinarie tjänst inom samma lönegrad som den, vilken han i den extra ordinarie befattningen eller under förordnandet tillhört, må dock icke placeras i högre löneklass än som skulle hava tillkommit honom, om han erhållit den ordinarie tjänsten vid tidpunkten för tillträdandet av den extra ordinarie befattningen eller förordnandet.

2 mom. Om och i den mån sådant med hänsyn till föreliggande särskilda omständigheter prövas skäligt, må Kungl. Maj:t kunna medgiva, att lärare, vilken tillträder i reglementet avsedd ordinarie tjänst, placeras i högre löneklass än den, till vilken han enligt bestämmelserna i 9 § 1 mom. eljest skolat hänföras:

a) där läraren omedelbart före tillträdet innehade antingen extra ordinarie eller extra statlig befattning med avlöning enligt av Kungl. Maj:t fastställd löneplan eller ock förordnande med vikariatslön och därvid tillhörde högre lönegrad än den, till vilken den ordinarie tjänsten är hänförd;

b) där läraren tidigare, om ock ej omedelbart före tillträdet, under avsevärd tid innehaft befattning eller förordnande, som under a) sägs.

Föreligga eljest beträffande lärare, som tillträder i reglementet avsedd ordinarie befattning, med hänsyn till föregången långvarig statsanställning och därunder åtnjuten avlöning synnerliga skäl för placering i högre löneklass än den, till vilken han enligt bestämmelserna i 9 § 1 mom. skolat hänföras, må medgivande i sådant avseende kunna lämnas av Kungl. Maj:t.

3. mom. Har lärare före tillträdandet av ordinarie tjänst under avsevärd tid innehaft annan än i detta reglemente avsedd kommunal befattning eller ock i annan icke statlig anställning utfört arbete av allmännyttig beskaffenhet, må Kungl. Maj:t, där sådant prövas skäligt, kunna lämna medgivande, varom i 2 mom. förmäles.

4 mom. Ordinarie lärare i det statsunderstödda kommunala undervisningsväsendet samt ordinarie befattningshavare i statens tjänst, som med frånträdande av innehavd tjänst efter egen ansökning eller därom uttryckt önskan omedelbart tillträder i detta reglemente avsedd ordinarie lärartjänst, i samma eller lägre lönegrad, äger bibehålla den placering i löneklass han innehade i den förra tjänsten.

5 mom. Lärare må icke på grund av bestämmelserna i denna paragraf placeras högre än i högsta löneklassen inom den lönegrad, som gäller för den nya tjänsten.

11 §.

*Avlöning vid
förflyttning
m. m.* 1 mom. Varder ordinarie lärare på grund av bestämmelserna i 7 § förflyttad till annan tjänst inom samma lönegrad vid i detta reglemente avsedd läroanstalt, folkskoleväsendet eller det statliga undervisningsväsendet, skall han bibehållas vid den löneklassplacering han vid förflyttningen innehade.

Förflyttas ordinarie lärare utan eget förvållande till sådan tjänst inom lägre lönegrad, skall i fråga om löneklassplacering så anses, som om han fortfarande tillhörde den högre lönegraden.

Har förflyttning till befattning inom lägre lönegrad föranletts av lärarens förhållande i tjänsten, utgår avlöning enligt den lägre lönegraden, dock att lön icke i något fall må utgå enligt lägre löneklass än den för läraren före förflyttningen gällande.

2 mom. Nedflyttas ordinarie befattning till lägre lönegrad, skall den, som då innehar befattningen, såväl i fråga om löneklassplacering som beträffande övriga avlöningsförmåner anses fortfarande tillhöra den högre lönegraden.

Tjänstledighet och ferier m. m.

12 §.

Tjänstledighetsavdrag. 1 mom. För tid, under vilken lärare åtnjuter *tjänstledighet* från sin befattning eller *ferier*, skall med hans avlöning förhållas på sätt i 13—20 §§ stadgas, så framt icke Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, skolöverstyrelsen finner skäl att för visst fall annorlunda bestämma. Vid tjänstledighet förekommande avdrag å lönen, *tjänstledighetsavdrag*, äro av tre slag, A-, B- och C-avdrag.

A- och B-avdragen utgöra för dag räknat de belopp, som finnas angivna i följande tabell:

Löneklass nr	A-avdrag för dag kronor	B-avdrag för dag kronor	Löneklass nr	A-avdrag för dag kronor	B-avdrag för dag kronor
1	0·80	1·60	14	2·10	4·20
2	0·90	1·80	15	2·20	4·40
3	1·—	2·—	16	2·40	4·80
4	1·10	2·20	17	2·60	5·20
5	1·20	2·40	18	2·80	5·60
6	1·30	2·60	19	3·—	6·—
7	1·40	2·80	20	3·20	6·40
8	1·50	3·—	21	3·40	6·80
9	1·60	3·20	22	3·60	7·20
10	1·70	3·40	23	3·90	7·80
11	1·80	3·60	24	4·20	8·40
12	1·90	3·80	25	4·50	9·—
13	2·—	4·—	26	5·—	10·—

C-avdraget utgör samtliga å ledighetstiden belöpande kontanta avlöningsförmåner.

Då lärare i andra fall än som avses i 13 § 1 mom. b) åtnjuter tjänstledighet av längre varaktighet än 14 dagar i följd och därvid är skyldig vidkännas C-avdrag, skall han för tiden efter 14 dagar jämväl avstå från sjukvårdsförmåner enligt 29—36 §§. Skolöverstyrelsen äger dock medgiva, att nämnda förmåner undantagsvis må bibehållas för en tid av högst tre månader.

Angående skyldighet för ordinarie lärare att avstå från avlöning vid uppehållande av annan lärartjänst stadgas i 18 §.

13 §.

1 mom. Under tjänstledighet för *offentligt uppdrag* skall ordinarie lärare

*Tjänstledig-
het för
offentligt
uppdrag m.m.*

a) vidkännas A-avdrag, där ersättning för uppdraget ej utgår eller utgår allenast med visst belopp för sammanträdes- eller förrättningsdag och lära- ren icke medgivits rätt till gottgörelse för de avlöningsförmåner han under ledigheten avstått, så ock där fråga är om uppdrag såsom ledamot av riksdagen eller att vara riksdagens revisor;

b) vidkännas C-avdrag, där fråga är om anställning hos riksdagen eller dess revisorer eller hos kyrkomötet eller om uppdrag att deltaga i eller biträda vid utredning, som beslutats av Kungl. Maj:t eller, jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande, av departementschef eller myndighet (kommitté- eller sakkunniguppdrag).

2 mom. Under tjänstledighet för *militär tjänstgöring* skall ordinarie lärare

a) vidkännas B-avdrag för tid, under vilken han fullgör honom såsom beställningshavare i reserven, å reservstat eller å övergångsstat eller såsom officer i väg- och vattenbyggnadskåren åliggande tjänstgöring eller under vil-

ken han genomgår utbildningskurs för äldre reservofficerare eller under vilken han är inkallad till värnpliktstjänstgöring;

b) likaledes vidkännas B-avdrag för tid, under vilken han genomgår för konstituerad landstormsofficer föreskriven befälskurs, landstormsbefälsövning eller kompletteringskurs eller med kompletteringskurs jämställd annan kurs eller övning, dock högst 14 dagar av ett och samma redovisningsår.

Under militär tjänstgöring vid mobilisering eller förstärkt försvarsberedskap utgår dock avlöning enligt särskilda av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser.

3 mom. Ordinarie lärare äger åtnjuta oavkortad lön under tjänstledighet, vilken han enligt medgivande av Kungl. Maj:t använt för att göra *iakttagelser* eller idka *studier*, som på ett påtagligt sätt kunna tjäna undervisningsväsendets intressen.

4 mom. Då ordinarie lärare i andra fall än här ovan under 1—3 mom. omförmäls åtnjuter tjänstledighet av anledning, varom i denna paragraf är fråga, skall han vidkännas C-avdrag.

14 §.

Tjänstledighet till följd av olycksfall i tjänsten m. m.

1 mom. Vid tjänstledighet till följd av *olycksfall i tjänsten*, varav föranletts sjukdom eller förlust av arbetsförmågan, skall ordinarie lärare åtnjuta oavkortad lön. Med olycksfall i tjänsten skall förstås vad som enligt allmän lag är att hänföra till olycksfall i arbete.

2 mom. Oavkortad lön utgår jämväl, där lärare på grund av sin tjänst blivit utsatt för *våld* eller annan *misshandel* eller han i tjänsten ådragit sig *yrkessjukdom* eller svårare *smittsam sjukdom* och av sådan anledning åtnjuter tjänstledighet, så ock där han förbjudits att tjänstgöra till förekommande av *smittas spridning*.

Härvid förstås med yrkessjukdom sådan sjukdom, varom förmäles i gällande lag om försäkring för vissa yrkessjukdomar, och med svårare smittsam sjukdom sådan sjukdom, som enligt bestämmelserna i gällande epidemi-lag skall föranleda anmälan till vederbörande myndighet, för så vitt den ej enligt förstnämnda lag är att hänföra till yrkessjukdom.

15 §.

Tjänstledighet till följd av sjukdom m. m.

1 mom. Vid tjänstledighet till följd av behörigen styrkt *sjukdom* i andra fall än i 14 § sägs, skall ordinarie lärare vidkännas A-avdrag.

Vad i detta moment sägs gäller, i enlighet med vad därom är särskilt stadgat, även i fråga om avlöning till lärare, som erhåller tjänstledighet för tvångsvis anordnad läkarundersökning.

2 mom. Har ordinarie lärare beviljats tjänstledighet för *svag hälsas vårdande* och är behovet av sådan ledighet behörigen styrkt, skall han vidkännas B-avdrag.

3 mom. Vid tjänstledighet för *havandeskap* eller *barnsbörd* skall kvinnlig ordinarie lärare vidkännas A-avdrag under en tid av högst 120 dagar, dock ej för tid efter 90:e dagen från förlossningen.

16 §.

Vid tjänstledighet för *enskild angelägenhet* skall ordinarie lärare

a) uppbära oavkortad lön för tid, vilken han använder för verkställande av flyttning, då han förflyttats utan egen ansökan eller därom uttryckt önskan, dock högst 3 dagar;

b) vidkännas B-avdrag för tid varunder han idkar studier för vinnande av högre lärdomsmeriter i visst ämne eller idkar studier eller bedriver arbete, som av Kungl. Maj:t prövas vara av betydelse för undervisningsväsendet, eller

idkar studier eller bedriver arbete, som av skolöverstyrelsen prövas vara av betydelse för lärarens kompetens för viss uppgift eller befattning inom den skolform, vid vilken läraren är anställd,

skolande vad sålunda stadgats gälla för sammanlagt högst 180 dagar av den tid, läraren innehar befattning inom en och samma lönegrad;

c) vidkännas B-avdrag för tid, varunder han fullgör uppdrag inom sådan personalsammanslutning, som avser att tillvarataga befattningshavarnas intressen i tjänsten eller främja deras yrkesutbildning, dock högst 15 dagar av ett och samma redovisningsår;

d) likaledes vidkännas B-avdrag, där ledigheten beviljats för annan enskild angelägenhet av vikt, dock högst 15 dagar av ett och samma redovisningsår; samt

e) vidkännas C-avdrag i andra fall än här ovan under a)—d) sägs, däri inbegripet tjänstledighet för havandeskap eller barnsbörd, som ej avses i 15 § 3 mom., och uppehållande av annan lärartjänst i andra fall än i 18 § avses.

Tjänstledighet för enskild angelägenhet.

17 §.

Där lärare av anledning, som enligt stadgandena i 13—16 §§ medför tjänstledighetsavdrag, medges nedsättning av tjänstgöringstiden, skall avdraget å lönen beräknas i förhållande till den omfattning, vari tjänstgöringstiden nedsatts.

Nedsättning av tjänstgöringstid.

18 §.

1 mom. Ordinarie lärare, som erhållit tjänstledighet för att uppehålla förordnande med full tjänstgöring å annan i detta reglemente avsedd ordinarie lärartjänst i samma lönegrad som hans innehavande tjänst eller å däremot svarande icke-ordinarie befattning, skall åtnjuta avlöning med det belopp, som skulle utgå, därest han i innehavande tjänst vore ordinarie lärare vid den läroanstalt, vid vilken han tjänstgör.

Omfattar förordnandet hel termin, skall avlöningen i enahanda ordning utgå å den uppehållna tjänsten jämväl under ferietid, som infaller samma kalenderhalvår som förordnandet.

Under den tid lärare enligt första eller andra stycket uppbär avlöning å annan tjänst, skall han å sin egen tjänst avstå samtliga avlöningsförmåner.

Uppehållande av annan lärartjänst.

Avser tjänstledigheten allenast partiell tjänstgöring vid annan läroanstalt av nyssnämnt slag, skall läraren för sådan tjänstgöring åtnjuta ersättning enligt de för timlärare fastställda grunderna.

2 mom. Uppehåller ämneslärare eller övningsskollärare, som avses i civila avlöningsreglementet 55 § 9 mom. eller 57 § 3 mom., förordnande med full tjänstgöring å i förevarande reglemente avsedd ordinarie lärartjänst i lönegrad med samma ordningsnummer som hans innehavande tjänst eller å där emot svarande icke-ordinarie befattning, skall han åtnjuta avlöning, såsom om den uppehållna tjänsten vore ordinarie och läraren ordinarie innehavare av densamma.

Omfattar förordnandet hel termin, skall avlöningen i enahanda ordning utgå å den uppehållna tjänsten jämväl under ferietid, som infaller samma kalenderhalvår som förordnandet.

19 §.

Avdrag å
avlöning
under ferier.

1 mom. Ordinarie lärare, som under två på varandra följande terminer icke minst sextio dagar bestritt sin egen eller annan lärartjänst inom det statsunderstödda kommunala undervisningsväsendet eller bestritt statlig tjänst eller fullgjort uppdrag för statens räkning, skall under närmast därpå följande ferietid vidkännas A-avdrag.

2 mom. Ordinarie lärare, som under ett läsår beviljats tjänstledighet längre tid än etthundratjugu dagar för enskilda angelägenheter, är — i förekommande fall utöver vad i första momentet stadgas — skyldig att under ferietid, som följer närmast efter ledigheten, vidkännas avdrag å avlöningen i den omfattning skolöverstyrelsen bestämmer.

20 §.

Avlöning
under ferier.

Där ej annat följer av vad i 18 och 19 §§ eller eljest särskilt stadgas, skall lärare under ferier åtnjuta oavkortad avlöning.

21 §.

Tjänstgöringshinder.
Avstängning
från tjänstgöring m. m.

1 mom. Inställes undervisningen på grund av *smittsam sjukdom* och hindras lärare därav att tjänstgöra, skall han uppbära oavkortad avlöning.

Inställes, inskränkes eller avkortas undervisningen på grund av *krig, krigsfara eller därmed sammanhängande förhållanden* gäller vad i föregående stycke stadgas, där ej Kungl. Maj:t annorlunda föreskriver.

2 mom. Lärare, som är avstängd från tjänstgöring, hålles häktad för brott eller undergår frihetsstraff, skall under tiden vidkännas C-avdrag, så framt ej skolöverstyrelsen prövar skäligt att låta honom uppbära någon del av avlöningen. Finnes avstängningsåtgärden hava varit obefogad eller blir för brott häktad frikänd, skall vad av hans avlöning innehållits till honom utbetalas.

Vad sålunda stadgats i fråga om lärare, vilken hålles häktad för brott, skall gälla jämväl beträffande den, som av polismyndighet kvarhålles såsom misstänkt för brott; dock att, där häkttningsåtgärd ej vidtages, läraren skall äga åtnjuta oavkortad avlöning under tiden för kvarhållandet.

I fråga om avlöning till lärare, som avstängts från tjänstgöring på grund av vägran att underkasta sig tvångsvis anordnad läkarundersökning, är särskilt stadgat.

3 mom. Avhåller sig lärare från tjänstgöring utan att hava i vederbörlig ordning erhållit tjänstledighet eller kunna styrka giltigt förfall, skall han för den tiden vidkännas C-avdrag.

Fasta lönetillägg och särskilda ersättningar.

22 §.

Till lärare, som är stationerad å ort inom rikets nordliga delar, där vistelsen på grund av klimatiska förhållanden och levnadsbetingelserna i övrigt kan anses medföra avsevärda olägenheter i fysiologiskt hänseende, utgår *kallortstillägg* med nedanstående, för olika kallortsklasser bestämda belopp för år räknat, nämligen:

Kallortstillägg.

	Kallortsklass					
	I	II	III	IV	V	VI
Kallortstillägg, kronor	90	150	240	360	540	720

Närmare bestämmelser angående de orter, å vilka kallortstillägg skall utgå, och dessa orters fördelning å de olika kallortsklasserna meddelas av Kungl. Maj:t.

23 §.

Lärare, vilken meddelar undervisning utöver för honom föreskrivet antal veckotimmar, skall, där ej annorlunda är stadgat, åtnjuta ersättning härför enligt de för timlärare fastställda grunderna.

Ersättning för utsträckt undervisning.

24 §.

Förflyttas lärare med stöd av 7 § på grund av omorganisation av den skolform läraren tillhör eller indragning av övertalig lärartjänst eller eljest utan egen ansökan eller därom uttryckt önskan, äger han uppbära *ersättning för flyttningskostnad* enligt de föreskrifter, som Kungl. Maj:t meddelar.

Ersättning för flyttningskostnad.

Beslut om sådan ersättning fattas av skolöverstyrelsen, som har att i ärendet inhämta yttrande av statskontoret.

25 §.

Lärare, som tillika är tillsynslärare, äger uppbära arvode enligt de grunder Kungl. Maj:t bestämmer.

Arvode till tillsynslärare.

Rörligt tillägg.

26 §.

*Avlönings-
förmåner, å
vilka rörligt
tillägg utgår,
m. m.*

1 mom. Å lön och rektorsarvode utgår under de förutsättningar och enligt de grunder, som i 2 mom. samt 27 och 28 §§ angivas, *rörligt tillägg* i förhållande till den ökning i de allmänna levnadskostnaderna, som må föreligga i jämförelse med de genomsnittliga levnadskostnaderna under år 1935.

2 mom. Beräkning av levnadskostnadernas storlek i jämförelse med 1935 års genomsnittliga levnadskostnader verkställes kvartalsvis av socialstyrelsen enligt de närmare föreskrifter, som meddelats av Kungl. Maj:t.

På grundval av nämnda beräkning fastställer Kungl. Maj:t det procenttal, som anger levnadskostnadernas förhållande till 1935 års genomsnittliga levnadskostnadsnivå (*levnadskostnadsstalet*).

Av Kungl. Maj:t fastställt levnadskostnadstal skall lända till efterrättelse från och med den månad, under vilken Kungl. Maj:ts beslut kungjorts, intill den månad, varunder nytt sådant tal av Kungl. Maj:ts fastställles.

27 §.

*Grunder för
rörligt tillägg.*

1 mom. Rörligt tillägg utgår, då levnadskostnadsstalet utvisar ökning i förhållande till 1935 års genomsnittliga levnadskostnadsnivå med fyra enheter eller mera, och utgör tre procent å avlöningen för varje hel mångfald av fyra, vartill ökningen uppgår. Där levnadskostnadsstalet, efter att hava uppnått sådan ökning, åter nedgår, skall dock rörligt tillägg åtnjutas efter oförändrat procenttal, så länge levnadskostnadsstalet överstiger närmast lägre hela mångfald av fyra.

2 mom. Såsom begränsning av vad i 1 mom. stadgats skall gälla att, även om levnadskostnadsstalet utvisar ökning med mer än tjugu enheter, rörligt tillägg likväl icke må utgå efter högre procenttal än femton.

28 §.

*Beräkning av
rörligt tillägg.*

1 mom. Rörligt tillägg beräknas å sammanlagda beloppet för månad av lön och rektorsarvode.

Härvid skall dock iakttagas,

att tillägg ej beräknas å belopp, varmed avlöningen överstiger 900 kronor, och ej heller å i avlöningen ingående öretal, som överskjuter fullt krontal, *samt att*, där beräknat tillägg icke slutar å helt femtal ören, detsamma skall jämkas till närmaste femtal.

2 mom. Till hjälp vid uträkning av rörligt tillägg utfärdar Kungl. Maj:t de tabeller och anvisningar, som må finnas erforderliga.

Sjukvård och begravningshjälp.

29 §.

*Allmänna
bestämmelser
om sjukvård
och begravningshjälp.
Ersättning av
statsmedel.*

1 mom. Vid sjukdom erhåller lärare av statsmedel ersättning för kostnad för *läkarvård jämte läkemedel* samt vid skada till följd av olycksfall i tjänsten, som medfört förlust eller nedsättning av arbetsförmågan, jämväl andra till arbetsförmågans höjande eller eljest till lindrande av menliga följder

av olycksfallet nödiga hjälpmedel, allt i den omfattning och under de villkor, som i denna paragraf och 30—36 §§ stadgas eller av Kungl. Maj:t för särskilt fall bestämmas; dock endast i den mån sagda förmåner icke utgå enligt olycksfallsförsäkringslagens bestämmelser.

Där ej fråga är om olycksfall i tjänsten, må till läkarvård hänföras tandvård endast om sådan vård avser botande av sjukdom i tändernas omgivningar eller provas vara av väsentlig betydelse för botande av annan sjukdom, vilken står i orsakssammanhang med tändernas tillstånd.

2 mom. Vid bestämmande av ersättning av statsmedel skall hänsyn tagas endast till läkarvård och läkemedel m. m., som läraren erhållit i enlighet med föreskrifterna i detta reglemente. Ersättningen skall beräknas särskilt för varje redovisningsår. Lärarens kostnader skola härvid anses belöpa å det redovisningsår läkarvård meddelats eller läkemedel mottagits.

Från det belopp, varmed ersättning av statsmedel enligt bestämmelserna i detta reglemente skall utgå, skall dock avdrag ske med ett belopp av ett-hundra kronor för redovisningsår, som skall åvila läraren. Kostnader för vaccination, som omförmälas i 35 § 3 mom. skola dock ersättas av statsmedel.

3 mom. Beslut om ersättning för läkarvård och läkemedel m. m. fattas av skolöverstyrelsen.

4 mom. Vad i denna paragraf samt 32, 33, 35, 36 och 37 §§ stadgas i fråga om olycksfall i tjänsten gäller även i fall, som avses i 14 § 2 mom.

5 mom. Erforderliga föreskrifter rörande tillämpningen av bestämmelserna i denna paragraf och 30—37 §§ meddelas av Kungl. Maj:t.

30 §.

Med *tjänsteläkare* avses i detta reglemente läkare anställd av staten eller av kommunen i öppen sjukvård, skolläkare eller läkare å poliklinik vid allmänt sjukhus, vilka ombesörja läkarvård å stationeringsorten eller, om tillgång till dylik vård ej finnes därstädes, sådan läkare å närmaste ort. *Tjänsteläkare.*

31 §.

Anlitar lärare tjänsteläkare för erhållande av läkarvård och intyg, som i tjänsten erfordras rörande lärarens hälsotillstånd, skola kostnaderna härför ersättas av statsmedel. Erfordras för ställande av diagnos röntgen- eller annan undersökning, som ej lämpligen kan utföras av tjänsteläkare, skall jämväl kostnaden för sådan undersökning bestridas av statsmedel i enahanda ordning.

Kostnader för erforderlig läkarvård samt för intyg och undersökning, som nyss sagts, må ersättas även i de fall, då lärare uppehåller sig å sådan ort, att han icke lämpligen kan anlita tjänsteläkare, eller då vid trängande behov av läkarvård dylik läkare icke hinner anlitas. I dylika fall bör läraren i första rummet hänvända sig till annan av staten eller av kommunen anställd läkare.

*Läkarvård
och läkar-
intyg.*

32 §.

Sjukhusvård.

1 mom. Kostnaderna för vård å allmänt sjukhus ersättas, i den mån ej nedan annorlunda stadgas, vid olycksfall i tjänsten samt vid fall av tuberkulos helt och eljest till hälften av statsmedel, under förutsättning att tjänsteläkare eller annan läkare, som läraren enligt bestämmelserna i 31 § ägt anlita, förklarar sjukhusvård nödvändig samt under de villkor i övrigt, som nedan angivas.

Vid bestämmande av ersättningens storlek skola kostnaderna beräknas:

a) i fråga om egentlig sjukhusvård enligt den för sjukhuset fastställda legosängsavgiften för plats å *allmän sal*;

b) i fråga om vård å sinnessjukhus enligt den för sjukhuset fastställda avgiften för vård å *allmän avdelning*.

Prövar tjänsteläkare eller den för vården ansvarige sjukhusläkaren den sjukets tillstånd kräva vård i *halvenskilt rum* eller, om sådant ej finnes tillgängligt, i *enskilt rum*, må utan hinder av vad ovan stadgas, av statsmedel bestridas, vid olycksfall i tjänsten samt vid fall av tuberkulos hela kostnaden för vården och eljest den del av sagda kostnad, som överskjuter halva beloppet av den för sjukhuset fastställda legosängsavgiften för plats å *allmän sal*.

Till kostnader för sjukhusvård, som i nästföregående stycke sägs, hänföres ock sådant arvode, som den i enskilt eller halvenskilt rum vårdade läraren erlagt till den för vården ansvarige sjukhusläkaren. Bidrag av statsmedel till dylikt arvode må icke överstiga lägsta tillämpliga beloppet enligt den av medicinalstyrelsen för sjukhuset utfärdade rådgivande taxan. Vid olycksfall i tjänsten samt vid fall av tuberkulos må likväl efter prövning av skolöverstyrelsen högre bidrag kunna utgå, dock icke med större belopp än det, som med tillämpning av den rådgivande taxan högst skulle hava erlagts.

Ersättning för vård å allmänt sjukhus må i intet fall beräknas efter dyrare plats än den, som kommit till användning.

Med allmänt sjukhus förstås sjukhus, som tillhör eller åtnjuter bidrag av staten, landsting eller kommun, Konung Oscar II:s jubileumsfond tillhörigt sanatorium ävensom kuranstalt, som disponeras för pensionsstyrelsens sjukvårdande verksamhet.

2 mom. Kostnader för vård å enskild sjukvårdsanstalt må, under enahanda förutsättning och villkor, som i 1 mom. sägs, bestridas av statsmedel intill det belopp, som skulle hava utgått i ersättning vid vård å allmänt sjukhus; dock att, där fråga är om olycksfall i tjänsten, på skolöverstyrelsens prövning må bero, huruvida vårdkostnaderna må ersättas med högre belopp än nu sagts.

33 §.

Specialistvård.

1 mom. Kostnad för anlåtande av läkare, som specialiserat sig på behandling av vissa sjukdomsformer, bestrides vid olycksfall i tjänsten samt vid fall av tuberkulos helt och eljest till tre fjärdedelar av statsmedel, under förutsättning att tjänsteläkare eller annan läkare, som läraren enligt bestämmel-

serna i 31 § ägt anlita, förklarat sådan specialistvård nödvändig samt tjänsteläkare antingen själv lämnat anvisning på eller ock godkänt valet av specialist.

Utan hinder av vad i första stycket sägs skall dock kostnad för specialistvård, som meddelas å poliklinik vid allmänt sjukhus bestridas helt av statsmedel.

2 mom. Vad i 1 mom. sägs skall äga motsvarande tillämpning i fråga om kostnad för anlåtande av tandläkare i fall, som avses i 29 § 1 mom. andra stycket.

34 §.

1 mom. Av statsmedel bestridas kostnaderna för läkemedel, som föreskrivits antingen av tjänsteläkare eller annan läkare, vilken läraren enligt bestämmelserna i 31 § ägt anlita, eller ock av specialist, till vilken läraren enligt bestämmelserna i 33 § 1 mom. hänvänt sig.

Läkemedel.

2 mom. Där ej Kungl. Maj:t annorlunda förordnar, skall räkning å läkemedelskostnad vara attesterad av tjänsteläkare, innan utbetalning på grund av räkningen äger rum.

35 §.

1 mom. Behandling med bad, massage, elektricitet, hetluft m. m., som av tjänsteläkare ordineras såsom nödvändig för bolande av viss angiven sjukdom, må bekostas vid olycksfall i tjänsten helt och eljest till hälften av statsmedel.

*Bad, massage
m. m.*

2 mom. Konstgjorda lemmar, kirurgiskt bandage och andra dylika hjälpmedel, som lärare nödgas begagna till följd av olycksfall i tjänsten, skola bekostas av statsmedel.

3 mom. I de fall, då vederbörande myndighet finner skäl anordna vaccination mot epidemisk sjukdom, gäldas kostnaden härför av statsmedel.

36 §.

I den mån skolöverstyrelsen prövar skäligt, må av statsmedel bestridas kostnad för den sjukes resa eller forslande till och från läkare eller sjukvårdsinrättning, under förutsättning att tjänsteläkare eller annan läkare, som läraren enligt bestämmelserna i 31 § ägt anlita, förklarat resan eller förflyttningen nödvändig för ställande av diagnos eller för sjukdomens behöriga behandling. Likaledes må av statsmedel kunna ersättas skälig kostnad för resa, som lärare nödgats företaga för erhållande av specialistvård samt, där fråga är om olycksfall i tjänsten, för erhållande av behandling, som avses i 35 § 1 mom., ävensom för anskaffande av hjälpmedel, varom förmäles i 35 § 2 mom.

*Resor och
sjuk-
transporter.*

Jämväl skälig kostnad för läkares resa för besök hos den sjuke i det fall, då denne icke utan våda kan flyttas, må kunna ersättas av statsmedel.

*Begravnings-
hjälp.*

Avlider lärare, skall till hans dödsbo såsom *begravningshjälp* utbetalas ett belopp av 400 kronor. Efterlämnar läraren anhöriga, som äro berättigade till familjepension av statsmedel enligt bestämmelser, som gälla för i detta reglemente avsedda lärare, skall dock, där lärarens lön för månad jämte därå belöpande rörligt tillägg överstiger familjepensionen för månad, begravningshjälpen ökas med ett belopp motsvarande skillnaden. För beräkning av lön, rörligt tillägg och familjepension skola läggas till grund förhållandena under den månad, då dödsfallet inträffat.

Vid lärares dödsfall till följd av olycksfall i tjänsten skall dock förenämnda belopp minskas med begravningshjälp, vartill dödsboet är berättigat enligt allmän lag och särskild författning.

Tjänstebostad m. m.

38 §.

*Skyldighet att
mottaga
tjänstebostad
m. m.*

Därest åt lärare anvisas lägenhet, som disponeras av vederbörande kommun, är han skyldig mottaga densamma (*tjänstebostad*).

I fråga om lägenhetens begagnande och bestämmandet av ersättningen härför gälla de närmare föreskrifter, som i 39—41 §§ stadgas eller som eljest meddelas av Kungl. Maj:t eller skolöverstyrelsen.

39 §.

*Ersättning
för tjänste-
bostad m. m.*

1 mom. För tjänstebostads begagnade skall lärare månadsvis erlägga ersättning genom avdrag å avlöningen eller, i den mån honom tillkommande avlöningsbelopp ej därtill förslår, genom kontant inbetalning.

2 mom. Ersättning för tjänstebostad, däri inbegripen i förekommande fall gottgörelse för centraluppvärmning, planteringsland eller dylikt, som följer med bostaden, bestämmes med hänsyn till det pris, som å orten i allmänhet gäller för lägenhet, vilken beträffande storlek och bekvämlighet samt beskaffenhet i övrigt kan anses likvärdig med tjänstebostaden. Är tjänstebostad belägen å ort, där hyresmarknad, som kan tjäna till ledning vid ersättningens bestämnade, saknas, må i stället skälig hänsyn tagas till det hyrestal, som för orten beräknats i samband med dyrortsgrupperingen.

3 mom. Kan överenskommelse rörande ersättningens storlek icke träffas mellan kommunen och lärare, som skall mottaga lägenheten, hänskjutes frågan till *statens bostadsnämnd*, vilken består av en opartisk ordförande samt representanter för förvaltnings- och personalintressena. Över nämndens beslut i ärende, som hänskjutits till dess avgörande, må klagan icke föras.

Intill dess ersättningen blivit bestämd, skall densamma utgå med det av kommunen fordrade beloppet, med rätt för bostadsinnehavaren att, därest beloppet av bostadsnämnden nedsattes, återbekomma vad han erlagt för mycket.

Jämkning av fastställd ersättning för tjänstebostad må icke påkallas, förrän minst ett år förflutit från det ersättningen senast fastställdes.

4 mom. Angående beskaflenheten av tjänstebostad gäller vad därom är eller framdeles varder stadgat.

40 §.

1 mom. Innehavare av tjänstebostad eller, om han avlidit, hans dödsbo skall, såvida annat icke avtalats, avträda bostaden å fardag, som infaller näst efter tre månader från det uppsägning skett eller dödsfall timat; dock skall, om icke annorlunda överenskommes, avflyttning ske:

*Avträdande
av tjänste-
bostad m. m.*

a) därest bostadsinnehavaren befordras eller i annan ordning förflyttas och ny tjänstebostad anvisas honom, inom skälig tid därefter, men då sådan bostad ej anvisats honom, å den fardag, som inträffar näst efter tre månader från det han erhöi kännedom om beslutet rörande befordringen eller förflyttningen,

b) därest bostadsinnehavaren avgår ur tjänst med pension, å närmaste fardag efter avgången;

c) därest han av annan anledning avgår ur tjänst eller entledigas, vid den löpande månadens utgång.

2 mom. Innehavare av tjänstebostad eller, om han avlidit, hans dödsbo skall i den omfattning, som kan finnas lämplig, mot skälig gottgörelse upplåta utrymme i bostaden för lärarens vikarie eller efterträdare.

41 §.

Då på grund av särskilda omständigheter prövas skäligt att tillhandahålla lärare bränse eller belysning för hans bostad, skall ersättning därför, beräknad efter kommunens självkostnadspris, erläggas i den ordning kommunen bestämmer.

*Ersättning
för bränse
och belysning.*

4 kap. Rektorer.

42 §.

Å lärare, som tillika är rektor, skola i reglementet eljest meddelade bestämmelser tillämpas, där ej föreskrifterna i detta kapitel föranleda avvikelse härutinnan.

*Allmänna
bestämmelser.*

43 §.

1 mom. Rektor skall — utöver avlöning såsom lärare — uppbära rektorsarvode med nedanstående, för olika arvodesgrupper bestämda belopp för år räknat, nämligen:

*Rektors-
arvode.
Tjänstledig-
hetsavdrag.
m. m.*

	A r v o d e s g r u p p						
	I	II	III	IV	V	VI	VII
Rektorsarvode, kronor	495	990	1 485	1 980	2 475	2 970	3 465

Högre folkskola skall tillhöra någon av arvodesgrupperna I—III och annan läroanstalt någon av arvodesgrupperna III—VII.

2 mom. Läroanstalterna fördelas å arvodesgrupperna av Kungl. Maj:t.

Nedflyttas läroanstalt i arvodesgrupp under tiden för redan meddelat rektorsförordnande, äger rektorn uppbära dittillsvarande arvode, tills förordnandet utgår.

3 mom. Har rektor att vidkännas A- eller B-avdrag å sin lön såsom lärare, skall motsvarande avdrag å rektorsarvodet ske med följande belopp för dag räknat.

	A r v o d e s g r u p p						
	I	II	III	IV	V	VI	VII
A-avdrag, kronor 0: 50	1: —	1: 50	2: —	2: 50	3: —	3: 50	
B-avdrag, kronor 1: —	2: —	3: —	4: —	5: —	6: —	7: —	

Vid C-avdrag å lärarlönen skall motsvarande avdrag å rektorsarvodet omfatta hela arvodet.

4 mom. Arvode till vikarierande rektor utgör hälften av rektorsarvodet vid läroanstalten.

44 §.

Undervisning i annan läroanstalt. Rektor må icke åtaga sig undervisning i annan läroanstalt, såframt ej skolöverstyrelsen efter prövning, att undervisningen icke kan anses inverka hinderligt vid utövandet av rektorsbefattningen, finner uppdraget kunna få emottagas.

45 §.

Semester. 1 mom. Rektor äger i stället för ferier åtnjuta semester under 45 dagar för kalenderår å tid, som skolöverstyrelsen prövar lämplig med hänsyn till göromålens behöriga gång.

2 mom. Därest rektor tillträder eller av annan anledning än avgång med ålderspension skall frånträda befattning vid annan tidpunkt än vid årsskifte, beräknas hans semester i förhållande till den del av året, under vilken befattningen innehaves. Uppstår vid dylik beräkning brutet tal, avrundas semestern till närmast högre dagantal.

3 mom. Såvitt ej skolöverstyrelsen finner skäl annat medgiva, må rektor, vilken vid kalenderårs ingång sedan mera än sex månader åtnjuter tjänstledighet av anledning, som omförmäles i 15 eller 16 §, icke komma i åtnjutande av semester för det året, förrän han under sammanlagt minst 90 dagar bestritt sin egen eller annan tjänst i det statsunderstödda kommunala undervisningsväsendet eller bestritt statlig tjänst eller fullgjort uppdrag för statens räkning.

46 §.

Tjänstledighet till följd av sjukdom. 1 mom. Vid tjänstledighet till följd av behörigen styrkt sjukdom i andra fall än i 14 § sägs, skall rektor

a) äga uppbära oavkortad lön under högst 10 dagar av ett och samma redovisningsår;

b) vidkännas A-avdrag för tid därutöver.

Vad i detta moment sägs gäller, i enlighet med vad därom är särskilt stadgat, även i fråga om avlöning till rektor, som erhåller tjänstledighet för tvångsvis anordnad läkarundersökning.

2 mom. Såvitt ej skolöverstyrelsen finner skäl annat medgiva, må rektor, som vid redovisningsårs ingång sedan mera än sex månader åtnjuter tjänstledighet av anledning, som i 1 mom. sägs, eller för svag hälsas vårdande, vid ledighet på grund av sjukdom under det året icke komma i åtnjutande av oavkortad lön, förrän han under sammanlagt minst 90 dagar bestritt sin egen eller annan tjänst i det statsunderstödda kommunala undervisningsväsendet eller bestritt statlig tjänst eller fullgjort uppdrag för statens räkning.

47 §.

Vid tillämpning under den årliga lästiden av stadgandet i 17 § skall iakttagas, att det för olika förekommande fall gällande sammanlagda tjänstledighetsavdraget å lärarlön och rektorsarvode för dag fördelas mellan rektorsgöromålen och rektors undervisningsskyldighet på sådant sätt, att så stor del av det sammanlagda avdragsbeloppet, som motsvarar förhållandet mellan antalet av den tjänstledige rektorns undervisningstimmar i veckan och medeltalet av det författningsenligt föreskrivna antalet undervisningstimmar i veckan för ordinarie lärare av närmast jämförligt slag, skall anses belöpa på rektors undervisningsskyldighet, medan den återstående delen av avdragsbeloppet skall anses belöpa på rektorsgöromålen.

*Nedsättning
av tjänst-
göringstid.*

5 kap. Extra ordinarie lärare.

48 §.

1 mom. Extra ordinarie lärare skall anställas tills vidare.

Entledigande sker efter skriftlig uppsägning, vilken såvitt möjligt bör ske tre månader före anställningens upphörande, där ej tjänstefel föreligger.

Avser tjänstgöringen hel termin, skall anställningen anses omfatta hela kalenderhalvåret.

2 mom. Extra ordinarie lärares undervisningsskyldighet skall motsvara den, som gäller för ordinarie lärare med närmast jämförliga arbetsuppgifter.

*Anställning.
Undervis-
ningsskyldig-
het.*

49 §.

Extra ordinarie lärare må icke samtidigt innehava annan extra ordinarie kommunal lärartjänst eller extra ordinarie statlig tjänst. Ej heller må extra ordinarie tjänst innehavas av den, som innehar ordinarie kommunal lärartjänst eller ordinarie statlig tjänst, med mindre han frånträder utövandet av denna befattning.

*Förening av
tjänster.*

50 §.

1 mom. Bestämmelserna i 9 § 1—3 och 5 mom. skola äga motsvarande tillämpning å extra ordinarie lärare.

*Lönklass-
placering.*

2 mom. Extra ordinarie lärare, som befordras till extra ordinarie tjänst inom högre lönegrad, skall placeras lägst i löneklassen närmast över den, som han i den lägre tjänsten senast tillhörde. Dessutom skall för bestämmande av tidpunkt för löneklassuppflyttning i den högre tjänsten tagas i beräkning den tid, dock högst tre år, varunder läraren i den lägre tjänsten tillhört eller beräknas hava tillhört löneklassen närmast under den, till vilken han på grund av nyssnämnda föreskrift eller stadgandet i 1 mom. skall hänföras.

Vad i första stycket sägs skall äga motsvarande tillämpning i fall, där ordinarie lärare, som avses i detta reglemente, ordinarie eller extra ordinarie lärare inom folkskoleväsendet eller ordinarie eller extra ordinarie statlig tjänsteman eller tjänsteman, som åtnjuter vikariatslön enligt 21 § 3 mom. civila avlöningsreglementet eller 19 § 3 mom. civila icke-ordinariereglementet, förordnas att innehava i förevarande reglemente avsedd extra ordinarie tjänst inom högre lönegrad, så ock där extra lärare, som avses i detta reglemente eller i civila icke-ordinariereglementet 52 § 4 mom., vinner befordran till i detta reglemente avsedd extra ordinarie tjänst inom samma eller högre lönegrad.

3 mom. Finner skolöverstyrelsen eljest beträffande lärare, som tillträder extra ordinarie tjänst, med hänsyn till föregången långvarig statsanställning och därunder åtnjuten avlöning synnerliga skäl föreligga för placering i högre löneklass än den, till vilken han enligt stadgandet i 1 mom. skolat hänföras, har överstyrelsen att underställa frågan om löneklassplacering Kungl. Maj:ts prövning.

Vad sålunda stadgas gäller även för det fall, att lärare före tillträddandet av extra ordinarie tjänst under avsevärd tid antingen innehaft annan än i detta reglemente avsedd kommunal befattning eller ock i annan icke statlig anställning utfört arbete av allmännyttig beskaffenhet och på den grund anses skäligen böra placeras i högre löneklass än den, till vilken han enligt stadgandet i 1 mom. eljest skolat hänföras.

4 mom. Extra ordinarie lärare må icke på grund av bestämmelserna i denna paragraf placeras högre än i högsta löneklassen inom den lönegrad, som gäller för den nya tjänsten.

51 §.

Avlöning vid
övergång till
annan extra
ordinarie
tjänst.

Extra ordinarie lärare, som övergår till annan i detta reglemente avsedd extra ordinarie befattning inom samma lönegrad, äger bibehålla den placering i löneklass han i den föregående tjänsten innehade.

Vad i första stycket sägs skall äga motsvarande tillämpning, då extra ordinarie tjänsteman, som avses i civila icke-ordinariereglementet, övergår till i detta reglemente avsedd extra ordinarie befattning.

52 §.

Tjänst-
ledighets-
avdrag m. m.

För tid, under vilken extra ordinarie lärare åtnjuter tjänstledighet från sin befattning eller *ferier*, skall med hans avlöning förhållas på sätt i 53—58 §§

stadgas, så framt icke Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, skolöverstyrelsen finner skäl att för visst fall annorlunda bestämma.

Föreskrifterna i 12 § om tjänstledighetsavdrag skola äga motsvarande tillämpning å extra ordinarie lärare.

53 §.

1 mom. Bestämmelserna i 13 § 1 mom. angående tjänstledighet för *offentligt uppdrag* skola äga motsvarande tillämpning å extra ordinarie lärare.

Tjänstledighet för offentligt uppdrag m. m.

2 mom. Under tjänstledighet för *militär tjänstgöring* skall extra ordinarie lärare

a) vidkännas B-avdrag för tid, under vilken han fullgör honom såsom beställningshavare i reserven, å reservstat eller å övergångsstat eller såsom officer i väg- och vattenbyggnadskåren åliggande tjänstgöring eller under vilken han genomgår utbildningskurs för äldre reservofficerare eller han såsom landstormen tillhörande värnpliktig är inkallad till landstormsbefälsövning eller landstormsrepetitionsövning;

b) likaledes vidkännas B-avdrag för tid, under vilken han genomgår för konstituerad landstormsofficer föreskriven befälskurs, landstormsbefälsövning eller kompletteringskurs eller med kompletteringskurs jämställd annan kurs eller övning, dock högst 14 dagar av ett och samma redovisningsår;

c) vidkännas C-avdrag för tid, under vilken han fullgör annan värnplikts-tjänstgöring än i a) sägs, varvid han i stället skall uppbära särskild *dagersättning* med 2 kronor 50 öre.

Under militär tjänstgöring vid mobilisering eller förstärkt försvarsberedskap utgår dock avlöning enligt särskilda av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser.

3 mom. Då extra ordinarie lärare i andra fall än här ovan under 1 och 2 mom. omförmäls åtnjuter tjänstledighet av anledning, varom i denna paragraf är fråga, skall han vidkännas C-avdrag.

54 §.

1 mom. Vid tjänstledighet till följd av *olycksfall i tjänsten*, varav föranletts sjukdom eller förlust av arbetsförmågan, skall extra ordinarie lärare

Tjänstledighet till följd av olycksfall i tjänsten m. m.

a) åtnjuta oavkortad lön intill dess ett år förflutit från dagen för olycksfallet;

b) vidkännas A-avdrag för tid därutöver, så framt ej skolöverstyrelsen på grund av särskilda förhållanden finner anledning medgiva, att avdrag icke skall äga rum.

Med olycksfall i tjänsten skall förstås vad som enligt allmän lag är att hänföra till olycksfall i arbete.

2 mom. Vad i 1 mom. stadgas äger motsvarande tillämpning jämväl där extra ordinarie lärare åtnjuter tjänstledighet eller förbjudits tjänstgöra av anledning, som i 14 § 2 mom. avses.

Tjänst-
ledighet till
följd av
sjukdom
m. m.

55 §. 1 mom. Vid tjänstledighet till följd av behörigen styrkt *sjukdom* i andra fall än som avses i 54 § skall extra ordinarie lärare vidkännas A-avdrag.

Erfordras på grund av sjukdom tjänstledighet under längre tid än sex månader av ett och samma redovisningsår eller vid sjukdom, som fortgår vid övergången till nytt redovisningsår, under längre tid än sex månader i en följd, därvid ferietid icke skall inräknas, bestämmer skolöverstyrelsen, om läraren för tid därutöver skall vidkännas större avdrag å lönen än A-avdrag.

Vad i detta moment sägs gäller, i enlighet med vad därom är särskilt stadgat, även i fråga om avlöning till lärare, som erhåller tjänstledighet för tvångsvis anordnad läkarundersökning.

2 mom. Har extra ordinarie lärare beviljats tjänstledighet för *svag hälsa* *vårdande* och är behovet av sådan ledighet behörigen styrkt, skall han

a) vidkännas B-avdrag under högst 30 dagar av ett och samma redovisningsår;

b) vidkännas C-avdrag för tid därutöver.

3 mom. Vid tjänstledighet för *havandeskap* eller *barnsbörd* skall kvinnlig extra ordinarie lärare vidkännas A-avdrag under en tid av högst 120 dagar, dock ej för tid efter 90:e dagen från förlossningen.

56 §.

Tjänst-
ledighet för
enskild
angelägenhet.

Vid tjänstledighet för *enskild angelägenhet* skall extra ordinarie lärare

a) vidkännas B-avdrag för tid, varunder han idkar studier för vinnande av högre lärdomsmeriter i visst ämne eller idkar studier eller bedriver arbete, som av Kungl. Maj:t prövas vara av betydelse för undervisningsväsendet, eller

idkar studier eller bedriver arbete, som av skolöverstyrelsen prövas vara av betydelse för lärarens kompetens för viss uppgift eller befattning inom den skolform, vid vilken läraren är anställd,

skolande vad sålunda stadgats gälla för sammanlagt högst 120 dagar av den tid, varunder läraren innehar extra ordinarie anställning;

b) vidkännas B-avdrag för tid, varunder han fullgör uppdrag inom sådan personalsammanslutning, som avser att tillvarata lärarnas intressen i tjänsten eller främja deras yrkesutbildning, dock högst 10 dagar av ett och samma redovisningsår;

c) likaledes vidkännas B-avdrag, där ledigheten beviljats för annan *enskild angelägenhet* av vikt, dock högst 10 dagar av ett och samma redovisningsår; samt

d) vidkännas C-avdrag i andra fall än här ovan under a)—c) sägs, däri inbegripet tjänstledighet för *havandeskap* eller *barnsbörd* i andra fall än i 55 § 3 mom. avses samt för uppehållande av annan lärartjänst.

57 §.

Nedsättning
av tjänst-
göringstid.

Där extra ordinarie lärare av anledning, som enligt stadgandena i 53—56 §§ medför tjänstledighetsavdrag, medges nedsättning av tjänstgöringstiden,

skall avdraget å lönen beräknas i förhållande till den omfattning, vari tjänstgöringstiden nedsatts.

58 §.

1 mom. Föreskrifterna i 19 § skola äga motsvarande tillämpning å extra ordinarie lärare.

*Avlöning
under ferier.*

2 mom. Där ej annat följer av vad i 1 mom. här ovan eller eljest särskilt stadgas, skall lärare under ferier åtnjuta oavkortad avlöning.

59 §.

Å extra ordinarie lärare skola följande bestämmelser äga motsvarande tillämpning

*Övriga
bestämmelser
för extra-
ordinarie
lärare.*

- 8 § 3 mom. angående undervisning i annan läroanstalt,
- 21 § angående tjänstgöringshinder och avstängning från tjänstgöring m. m.,
- 22 § angående kallortstillägg,
- 23 § angående ersättning för utsträckt undervisning,
- 25 § angående arvode till tillsynslärare,
- 26—28 §§ angående rörligt tillägg,
- 29—37 §§ angående sjukvård och begravningshjälp samt
- 38—41 §§ angående tjänstebostad.

6 kap. Extra lärare.

60 §.

Såsom villkor för extra lärares anställande gäller, utöver vad eljest är eller varder särskilt stadgat,

*Anställnings-
villkor.*

att undervisningsskyldigheten motsvarar den, som gäller för ordinarie lärare med närmast jämförliga arbetsuppgifter samt

att tiden för anställningen uppgår till minst en termin.

61 §.

Avlöning till extra lärare utgår för läsår och utbetalas månadsvis med så stort belopp, som motsvarar den av läraren under månaden fullgjorda tjänstgöringen.

Avlöning.

62 §.

1 mom. Vid tillträdande av extra tjänst erhåller lärare lön enligt den för vederbörande lönegrad fastställda lägsta löneklassen, där ej föreskrifterna i 2 mom. giva anledning till avvikelse härutinnan.

*Begynnelse-
lön och
löneklass-
uppflyttning.*

2 mom. Efter att hava tillhört en och samma löneklass under sex terminer uppflyttas extra lärare till närmast högre löneklass samt i förekommande fall efter ytterligare sex terminer till högsta löneklassen inom lönegraden; dock att härvid hänsyn må tagas allenast till sådan inom de senaste sex åren fal-

lande termin, under vilken läraren varit anställd hela terminen vid läroanstalt, som avses i detta reglemente, och tillika under minst fyra femtedelar av terminen bestritt sin egen eller på grund av förordnande annan lärartjänst vid det statsunderstödda kommunala undervisningsväsendet eller befattning i statens tjänst. Vid löneklassuppflyttning skola i övrigt i tillämpliga delar gälla föreskrifterna i 9 § 3 och 5 mom.

Med anställning vid i detta reglemente avsedd läroanstalt skall härvid jämnställas anställning vid läroanstalt, som avses i civila icke-ordinariereglementet 52 § 4 mom. och 54 § 2 mom.

63 §.

Tjänstledighetsavdrag.

För tid, under vilken extra lärare åtnjuter *tjänstledighet* från sin befattning, skall med hans avlöning förhållas på sätt i 64—66 §§ stadgas, så framt icke Kungl. Maj:t finner skäl att för visst fall annorlunda bestämma.

Föreskrifterna i 12 § om tjänstledighetsavdrag skola äga motsvarande tillämpning å extra lärare.

64 §.

1 mom. Vid tjänstledighet till följd av *olycksfall i tjänsten*, varav föranletts sjukdom eller förlust av arbetsförmågan, skall extra lärare

a) åtnjuta oavkortad lön, intill dess 180 dagar förflutit från dagen för olycksfallet, därvid i förekommande fall ferietid, under vilken avlöning ej utgått, icke skall inräknas;

b) vidkännas B-avdrag för tid därutöver, så framt ej skolöverstyrelsen på grund av särskilda förhållanden finner anledning medgiva, att avdrag icke skall äga rum eller att A-avdrag skall tillämpas.

2 mom. Vad i 1 mom. stadgas äger motsvarande tillämpning, där extra lärare åtnjuter tjänstledighet eller förbjudits att tjänstgöra av anledning, varom förmäles i 14 § 2 mom.

65 §.

1 mom. Vid tjänstledighet till följd av behörigen styrkt *sjukdom* i andra fall än som avses i 64 § skall extra lärare

a) vidkännas B-avdrag under en tid av högst 180 dagar av ett och samma läsår eller, där läraren åtnjuter tjänstledighet till följd av styrkt sjukdom såväl vid utgången av ett läsår som vid ingången av närmast följande läsår, sammanlagt högst 180 dagar i en följd utan inräknande av mellanliggande ferietid;

b) vidkännas C-avdrag för tid därutöver.

2 mom. Vid tjänstledighet för *havandeskap* eller *barnsbörd* skall kvinnlig extra lärare

a) vidkännas B-avdrag under en tid av högst 120 dagar, dock ej för tid efter efter 90:e dagen från förlossningen;

b) vidkännas C-avdrag för tid därutöver.

Tjänstledighet till följd av olycksfall i tjänsten m. m.

Tjänstledighet till följd av sjukdom m. m.

66 §.

Har extra lärare erhållit tjänstledighet av annan anledning än i 64 och 65 §§ omförmäles, skall han under tiden vidkännas C-avdrag.

Tjänstledighet av annan anledning.

67 §.

Avlider extra lärare, skall till hans dödsbo såsom *begravningshjälp* utbetalas ett belopp av 400 kronor.

Begravningshjälp.

Vid lärares dödsfall till följd av olycksfall i tjänsten skall dock förenämnda belopp minskas med begravningshjälp, vartill dödsboet är berättigat enligt lag och särskild författning.

Avlider extra lärare under ferier, som följa omedelbart efter lästermin, under vilken han innehaft anställning, bestämmer skolöverstyrelsen, om begravningshjälp skall utgå.

68 §.

Å extra lärare skola följande bestämmelser äga motsvarande tillämpning.

8 § 3 mom. angående undervisning i annan läroanstalt,

17 § angående nedsättning av tjänstgöringstid,

21 § 1 mom. angående tjänstgöringshinder,

22 § angående kallortstillägg, därvid tillägget utgår för dag räknat med 1/360 av i olika fall gällande årsbelopp,

23 § angående ersättning för utsträckt undervisning,

26—28 §§ angående rörligt tillägg,

29—36 §§ angående sjukvård samt

38—41 §§ angående tjänstebostad.

Övriga bestämmelser för extra lärare.

7 kap. Biträdande lärare och timlärare.

69 §.

1 mom. Biträdande lärare anställs, då förordnande avser kortare tid än en termin eller då lärare ej fyller villkoren för ordinarie, extra ordinarie eller extra anställning.

Biträdande lärare.

2 mom. Biträdande lärares undervisningsskyldighet skall motsvara den, som gäller för ordinarie lärare med närmast jämförliga arbetsuppgifter.

3 mom. Biträdande lärare skall åtnjuta avlöning med belopp motsvarande den lön, som för samma tid enligt den i 5 § intagna löneplanen K skulle hava utgått till extra lärare av närmast jämförligt slag med placering i den lägsta för sådan lärare gällande löneklassen, där ej Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, skolöverstyrelsen annorlunda bestämt. Härvid skall iakttas, att lärare i läroämne, vilken icke äger behörighet att

vinna anställning såsom extra ordinarie adjunkt eller att genomgå provårskurs, hänföres till 15 löneklassen.

Rörligt tillägg utgår icke å lön till biträdande lärare.

4 mom. Beviljas biträdande lärare ledighet från sitt förordnande, skall han avstå den på ledighetstiden belöpande delen av honom eljest tillkommande avlöning.

70 §.

Timlärare. För timlärare fastställes arvode och meddelas övriga avlöningsbestämmelser, som ej avses i 1 kap., av Kungl. Maj:t.

8 kap. Lönenämnd.

71 §.

För beredning av ärenden, vilka angå tillämpningen av detta reglemente jämte därtill hörande tilläggsbestämmelser, skall finnas en *lönenämnd*.

Denna nämnd, i vilken löntagar-, förvaltnings- och de allmänna intressena böra vara representerade, skall bestå av en av Kungl. Maj:t förordnad ordförande samt sex likaledes av Kungl. Maj:t utsedda ledamöter. Där så finnes lämpligt, må dock Kungl. Maj:t, med iakttagande av vad nyss sagts om antalet medlemmar i nämnden och om de intressen, som där böra vara företrädade, för skilda förvaltningsområden förordna om olika sammansättning av nämnden.

Lönenämndens ordförande och ledamöter förordnas för en tid av högst tre år i sänder.

I enahanda ordning, som ovan sagts, utses suppleanter för ordföranden och ledamöterna.

Instruktion för lönenämnden utfärdas av Kungl. Maj:t.

9 kap. Reglementets tillämplighet m. m.

72 §.

1 mom. Såsom förutsättning för reglementets tillämpning å lärare, vilken omedelbart före reglementets ikraftträdande innehar i reglementet avsedd ordinarie tjänst, skall gälla,

a) att läraren övergått till de provisoriska avlöningsbestämmelserna under budgetåret 1941/42 för lärare vid kommunala flickskolor, kommunala mellanskolor, praktiska mellanskolor och högre folkskolor enligt kungörelsen den 13 juni 1941 (nr 450) samt

b) att läraren icke före viss av Kungl. Maj:t fastställd tidpunkt till vederbörande skolstyrelse skriftligen anmält, att han icke vill underkasta sig reglementets villkor och bestämmelser.

2 mom. Lärare, å vilken reglementet vinner tillämpning, må icke bibehålla personlig lönefyllnad, varom förmåles i 6 punkten kungörelsen den 11 november 1938 (nr 661) med vissa bestämmelser i anledning av ny lönereglering från och med den 1 januari 1939 för lärare vid kommunala flickskolor, kommunala mellanskolor, praktiska mellanskolor och högre folkskolor.

3 mom. Ordinarie lärare, å vilken reglementet erhåller tillämpning, skall vara pliktig att underkasta sig minskning i, upphörande av eller eljest ändrade bestämmelser rörande de förmåner eller ersättningar m. m., om vilka förmåles i nedan angivna delar av reglementet.

13 § 2 mom. angående tjänstledighet för militär tjänstgöring.

23 § angående ersättning för utsträckt undervisning,

24 § angående ersättning för flyttningskostnad,

25 § angående arvode till tillsynslärare,

29—36 §§ angående sjukvård,

38—41 §§ angående tjänstebostad samt

42—47 §§ angående rektorsarvode.

4 mom. Lärare, å vilken reglementet erhåller tillämpning, är jämväl pliktig att, därest de allmänna levnadskostnaderna nedgå med 10 procent eller mera i förhållande till 1935 års genomsnittliga levnadskostnader, efter prövning av Kungl. Maj:t och riksdagen underkasta sig minskning av lönen med högst 5 procent av de i löneplanen eller eljest i reglementet upptagna årslönebeloppen.

Detta reglemente träder i kraft den 1 juli 1942, från och med vilken dag vad i tidigare av Kungl. Maj:t utfärdad författning eller föreskrift finnes stridande mot reglementets bestämmelser upphör att gälla, såvitt angår lärare, å vilken reglementet erhåller tillämpning.

Övergångsbestämmelser.

1. Ordinarie lärare, som efter övergången till detta reglemente tillhör lönegrad med samma ordningsnummer som dessförinnan, skall bibehålla den placering i löneklass ävensom den rätt till uppflyttning i högre löneklass, som tillkommit honom omedelbart före övergången.

2. Extra ordinarie lärare, som efter övergången till detta reglemente tillhör lönegrad med samma ordningsnummer som dessförinnan, skall placeras en löneklass högre än den löneklass han tillhörde omedelbart före övergången. Tillhör läraren före övergången högsta löneklassen inom vederbörande lönegrad, skall han dock bibehålla sin löneklassplacering.

Tillhör extra ordinarie lärare efter övergången lönegrad med ordningsnummer, vilket med en enhet understiger ordningsnumret för lärarens förutvarande lönegrad, bibehåller han den löneklassplacering han hade omedelbart före övergången.

För bestämmande av tidpunkt för löneklassuppflyttning äger läraren rätt att taga i beräkning den tid, varunder han tillhört eller beräknas hava tillhört den löneklass, i vilken han var placerad omedelbart före övergången.

3. För placering i löneklass skall *extra* lärare äga rätt att tillgodoräkna tjänstgöring hel termin före detta reglementes ikraftträdande såsom vikarie-
rande lärare enligt kungörelsen den 11 november 1938 (nr 660) eller, vad beträffar tid före den 1 januari 1939, tjänstgöring hel termin av minst samma omfattning som den, som åligger *extra* lärare.

4. Vid tillämpning av bestämmelserna i 9 § 3 mom. a) och 50 § 1 mom. angående uppflyttning i löneklass, skall tjänstetid, som infallit före övergången till reglementet, beräknas enligt de då för läraren gällande bestämmelserna.

5. Vinner lärare befordran räknat från och med övergången till reglementet den 1 juli 1942, skola i förekommande fall bestämmelserna i 10 § 1 mom. och 50 § 2 mom. angående löneklassplacering tillämpas med utgångspunkt från den löneställning, som läraren enligt förevarande övergångsbestämmelser vid övergången skulle tillhört, därest han kvarstått i den lägre tjänsten.

6. Kvinnlig lärare skall under tiden 1 juli 1942—30 juni 1944 ånjuta lön enligt en löneklass, som är närmast lägre än den, i vilken hon enligt ifrågavarande reglemente och övergångsbestämmelser skall vara placerad.

7. Lärare, som med stöd av kungörelsen den 20 juni 1939 (nr 542) placerats i 22 lönegraden, skall bibehålla nämnda lönegradsplacering vid övergången till detta reglemente.

8. Extra ordinarie anställning före reglementets ikraftträdande skall anses upphöra den 30 juni 1942, därest läraren erhåller fortsatt extra ordinarie anställning, som avses i detta reglemente, eller inom det statliga undervisningsväsendet med tjänstgöring från ingången av höstterminen 1942.

9. Avdrag å avlöning under ferier enligt 19 § samt 58 § 1 mom. skall icke äga rum förrän efter utgången av läsåret 1942/43.

10. Barntillägg skall tillkomma lärare, vilken omedelbart före den 1 juli 1939 eller vid utgången av vårterminen nämnda år åtnjutit avlöning enligt avlöningsreglementet för lärare vid kommunala flickskolor, kommunala mellanskolor, praktiska mellanskolor och högre folkskolor samt å vilken bestämmelserna i kungörelsen den 13 juni 1941 nr 450 ägt tillämpning från och med den 1 juli 1941 eller därefter, dock senast från och med början av höstterminen samma år. Såsom förutsättning för att *extra* eller biträdande lärare må komma i åtnjutande av barntillägg skall därjämte gälla, att tjänstgöringen såsom vikarierande lärare enligt ovannämnda avlöningsreglemente omfattat hela vårterminen 1939.

Barntillägg skall icke tillkomma timlärare.

Barntillägg skall utgå med 9 kronor för månad för varje barn, för vilket lärare omedelbart före den 1 juli 1939 eller beträffande läsårsavlönad lärare vid utgången av vårterminen 1939 ägt åtnjuta barntillägg enligt föreskrifterna i kungörelsen den 12 januari 1939 (nr 11) med allmänna grunder för

dyrtidstillägg åt lärare vid kommunala flickskolor, kommunala mellanskolor, praktiska mellanskolor och högre folkskolor.

För tid, då lärare åtnjuter tjänstledighet och därvid varit skyldig vidkännas C-avdrag, skall barntillägg icke utgå.

I övrigt skola bestämmelserna i §§ 5—9 kungörelsen den 15 juni 1939 (nr 428) angående barntillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst äga motsvarande tillämpning.

Grunder för statsbidrag och kostnadsberäkningar.

Gällande statsbidragsgrunder m. m. Enligt före den 1 januari 1939 gällande statsbidragsgrunder skulle skolområde, som underhöll kommunal flickskola, kommunal mellanskola eller högre folkskola, erhålla bidrag av statsmedel dels till skolan och till parallellavdelning av årsklass, dels ock för lärare med full tjänstgöring. Enligt vad 1936 års lärarlönesakkunniga framhöllo inneburo dessa bestämmelser, att skolområdet hade att svara för kostnaderna för ordinarie ämneslärare tillförsäkrade förmåner av fri bostad och bränsle eller ersättning därför enligt ortens pris, avlöning utöver utgående statsbidrag till lärare i övningsämnen, i den mån ej undervisning i dessa ämnen bestredes av fast anställda ämneslärare, kostnader för avlöning av erforderligt antal timlärare, en tredjedel av rektors arvode samt arvode åt rektorsvikarie och vikarie för biträdande föreståndarinna. Härtill komme för kommunernas del eventuellt utgående kommunala lönetillägg.

Nämnda sakkunniga föreslogo en förenkling av ifrågavarande statsbidragsgrunder. Förslaget innebar, att staten, i stället för dåvarande anordning med bidrag dels till skolan, dels ock till lärarna, skulle bestrida viss kvotdel, beträffande kommunala mellanskolor $\frac{3}{4}$ och i fråga om övriga här avsedda skolformer $\frac{2}{3}$ av samtliga enligt det föreslagna avlöningsreglementets bestämmelser vid vederbörande skola utgående lönebelopp. Därjämte skulle statsverket liksom dittills bevilja dyrtidstillägg till lärarna enligt de grunder, som tillämpades vid statens s. k. reglerade verk. Som villkor för erhållande av statsbidrag till lärarnas avlöning skulle bland annat gälla, att några kommunala löne- eller pensionstillägg icke beviljades lärarna.

Till stöd för sitt förslag om statsbidragets storlek ha de sakkunniga anfört bland annat:

De sakkunniga hade beräknat statens nuvarande andel i de enligt gällande bestämmelser utgående minimilönerna vid ifrågavarande skolformer till omkring 75 å 85 procent av samtliga dessa löneförmåner. Statens bidrag utginge emellertid för närvarande med samma belopp för samtliga lärare oavsett stationeringsorten, vilket i ett stort antal fall föranlett vederbörande skolkommuner att lämna lärarna kompensation för ökade levnadskostnader å dyrorterna. I de fall, då kommunerna beviljat lärarna större löneförmåner än de föreskrivna minimilönerna, ökade givetvis det procenttal, varmed kommunen bidroge till lönekostnadernas totalbelopp.

Enligt de av de sakkunniga ifrågasatta statsbidragsgrunderna skulle emellertid statsverket efter löneregleringens genomförande lämna bidrag jämväl till den till lärarna enligt de föreslagna avlöningsbestämmelserna utgående dyrortskompensationen. Med hänsyn härtill hade de sakkunniga ansett sig höra förorda, att

staten lämnade bidrag till vederbörande skolområde — förutom med dyrtidstilllägg åt lärarna enligt de för befattningshavare vid s. k. nyreglerade verk gällande grunder — med $\frac{2}{3}$ av de lönebelopp, som utbetalades till lärarpersonalen vid ifrågavarande skolor i enlighet med de av de sakkunniga förordade lönebestämmelserna, vilket innebure, att staten skulle till lärarnas samtliga löneförmåner komma att bidraga med omkring 70 procent.

Med hänsyn till att åtskilliga samhällen å de lägre dyrtidsgrupperna genom en dylik fördelning av kostnaderna i flera fall skulle få vidkännas en ökning av den kvotdel, varmed de för närvarande bidroge till lärarnas avlöning, hade de sakkunniga ansett sig böra föreslå en höjning av nämnda kvotdel för de kommunala mellanskolornas vidkommande. Mot en dylik åtgärd kunde visserligen betänkligheter möta med hänsyn till den förmån, som härigenom skulle komma vissa större skolkommuner till del, vilka redan vid statsbidrag efter en kvotdel av $\frac{2}{3}$ skulle erhålla en minskning av sin nuvarande andel av lönekostnaderna. Med hänsyn emellertid till att de kommunala mellanskolorna för ett stort antal kommuner med svagare ekonomisk ställning hade att fylla samma uppgift som de statliga realskolorna, för vilka staten vidkändes hela lönekostnaden, hade det syntts de sakkunniga skäligt att för de kommunala mellanskolorna statsbidraget bestämdes till något högre kvotdel av lönekostnaderna än för övriga här ifrågavarande skolformer. Denna högre kvotdel ville de sakkunniga föreslå till $\frac{3}{4}$, vilket motsvarade omkring 77½ procent av samtliga löneförmåner.

De sakkunnigas förslag angående ändrade grunder för statsbidrag föranledde icke någon erinran från *statskontorets* sida. Däremot anförde *skolöverstyrelsen* betänkligheter i fråga om förslaget, att staten skulle vad avsåge de kommunala mellanskolorna bidraga med en kvotdel på $\frac{3}{4}$ och vad avsåge övriga högre kommunala skolor med en kvotdel på $\frac{2}{3}$ av vederbörande lönekostnader. Överstyrelsen framhöll bland annat följande:

Därest de sakkunnigas förslag realiserades, torde en oundviklig konsekvens bliva, att åtskilliga kommuner, i valet mellan att upprätta å ena sidan en kommunal mellanskola med en allmän teoretisk realskollinje, å andra sidan en högre folkskola med yrkesbetonad linje, en praktisk mellanskola eller en kommunal flickskola, skulle av ekonomiska skäl välja den förra skolformen. Staten skulle på detta sätt komma att direkt motverka den lovande utveckling, som på senare tider inletts inom vårt skolväsen mot en mer praktiskt yrkesbetonad undervisning, avsedd att bereda de unga för de alltmer ökade krav, som de praktiska yrkena ställde på sina utövare, och ägnad att skapa ökad aktning för det praktiska arbetet. Därest vidare en kommun i valet mellan å ena sidan en kommunal mellanskola och å andra sidan en kommunal flickskola skulle av rent ekonomiska skäl välja den förra, skulle detta även ur en annan synpunkt vara mindre lyckligt. Det torde nämligen icke kunna bestridas, att den kommunala flickskolan beredde flickorna en lugnare studiegång och gäve dem en åtminstone i vissa ämnen grundligare utbildning, samt att den på det hela taget beredde dem möjlighet till en på en gång allmänt medborgerlig och för deras särskilda behov och läggning avpassad undervisning. I och med skapandet av den kommunala flickskolan hade också statsmakterna visat sin uppskattning och sitt erkännande av denna skolform. Överstyrelsen befarade emellertid, att en fördelning av statsbidraget till de högre kommunala skolorna enligt de sakkunnigas förslag skulle verka hindrande för uppkomsten av nya kommunala flickskolor, och att den sålunda skulle i detta hänseende direkt motverka en av staten själv inledd utveckling, som ansetts önskvärd och lycklig.

Under dylika förhållanden syntes det överstyrelsen uppenbart, att den enda utvägen att i här berörda avseenden skapa rättvisa och garantera kommunerna

möjlighet att på rent sakligt pedagogiska grunder träffa val av skolform vore, att statsbidraget finge utgå med lika kvotdel eller med $\frac{3}{4}$ till samtliga skolformer.

Då berörda statsbidragsfråga i samband med spörsmålet om lönereglering för lärare vid högre kommunala skolor underställdes 1938 års riksdag (propositionen nr 230), anslöt sig *föredragande departementschefen* i fråga om statsbidragets storlek för de skilda skolformerna till överstyrelsens ståndpunkt. Propositionen föreslog alltså ett statsbidrag med en kvotdel av $\frac{3}{4}$ för samtliga berörda skolor. Förslaget innebar, att statsverket skulle gälda *tre fjärdedelar* av samtliga de lönebelopp, som enligt avlöningsreglementet skulle utgå vid vederbörande skola, samt av eventuellt utgående provisoriskt dyrtidstillägg och provisorisk avlöningsförstärkning men *hela* kostnaden för dyrtidstillägg.

Riksdagen ansåg sig (skrivelse nr 339) icke böra ifrågasätta någon jämkning i de föreslagna statsbidragsgrunderna. Däremot fann riksdagen skäl föreligga för en undersökning av möjligheterna och lämpligheten av att i särskilt ömmande fall tillerkänna extra understöd åt kommunala mellanskolor och högre folkskolor, vilka visserligen på grund av sin geografiska belägenhet hade ett ringa antal elever men som det oaktat kunde vara av stor betydelse för den bygd, där skolan vore belägen. Understödet skulle ha till uppgift att underlätta nämnda skolors avveckling utan särskilda kostnader för kommunen.

Under budgetåren 1939/42 har för lärarpersonalen vid de högre kommunala skolorna tillämpats provisoriska avlöningsbestämmelser. Enligt dessa ha avlöningsbeloppen provisoriskt anpassats efter det nya civila avlöningsreglementets belopp och rörligt tillägg utgått enligt bestämmelserna i berörda reglemente samt efter samma procenttal, som blivit fastställt för befattningshavare underkastade sagda reglemente.

I samband med införande av dessa provisoriska avlöningsbestämmelser blev frågan om statsbidragets storlek på nytt aktuell. Då rörligt tillägg utgår enligt avlöningsreglementets bestämmelser, skulle nämligen, därest ej annat bestämts, skolområdena fått gälda en fjärdedel även av kostnaderna härför. *Skolöverstyrelsen* framlade vissa alternativa förslag till statsbidragsgrunder, nämligen antingen att staten skulle gälda 75 procent av samtliga löner, även rörligt tillägg, eller hela rörliga tillägget samt 75 procent av övriga lönekostnader eller ock 80 procent av samtliga lönekostnader, inklusive rörligt tillägg.

Statskontoret anförde i yttrande över skolöverstyrelsens förslag bland annat:

För bedömande av spörsmålet om en höjning av statens andel i kostnaderna för ifrågavarande kommunala skolor skulle en utredning ha varit önskvärd rörande den inverkan, som den i samband med löneregleringen genomförda omläggningen av statsbidragssystemet kunde ha medfört för de olika skoldistrikten. En dylik utredning hade emellertid statskontoret icke varit i stånd att företaga. Det torde emellertid vara uppenbart, att omläggningen av statsbidragssystemet för de å dyrare orter belägna skolorna medfört ganska stora vinster. I betraktande härav

måste statskontoret ställa sig synnerligen tveksamt till den föreslagna höjningen av statens andel i lönekostnaderna.

Det kunde emellertid icke bestridas, att — om statsbidraget bibehölles vid tre fjärdedelar — kostnadsökningen för kommunerna vid en tillämpning å lärarpersonalen av det av 1938 års riksdag antagna civila avlöningsreglementet bleve betydande, särskilt därest kommunerna skulle svara för samma andel av det rörliga tillägget som av övriga kontanta löneförmåner, vilket med hänsyn till tilläggets karaktär syntes riktigast. Skulle på grund härav en ökning av statens andel i kostnaderna anses böra ifrågakomma utan närmare utredning, borde höjningen i varje fall icke sträcka sig så långt som av överstyrelsen i ärendet föreslagits och varigenom kommunernas kostnader för skolorna i fråga skulle ytterligare minskas. Under förutsättning att stat och kommun även framdeles deltog i de totala kontanta lönesummorna i samma proportion som för det dåvarande, skulle statsverkets andel i kostnaderna komma att bestämmas till 78 procent. Undantag torde dock härvid böra göras för barntilläggen, för vilka staten — liksom dittills — borde helt svara.

Föredragande departementschefen föreslog enligt anförande till statsrådsprotokollet vid avlåtande till 1939 års riksdag av propositionen i ämnet (nr 252), att till bestridade av kostnaderna för den vid här avsedda skolor anställda lärarpersonalens avlöning skulle utgå statsbidrag dels med 78 procent av den avlöning, som skulle tillkomma lärare vid dessa skolor, dels ock med 78 procent av belopp, motsvarande skolområdets kostnader för läkarvård, ersättning för flyttningskostnad och begravningshjälp och dylikt, dels ock med belopp, motsvarande kostnaderna för eventuellt utgående barntillägg. Emellertid förutsatte departementschefen, att vid den definitiva reglering av lönerna för ifrågavarande lärarpersonal, som torde komma att vidtagas på grundval av den av chefen för finansdepartementet i annat sammanhang i utsikt ställda utredningen, frågan om avvägningen av förevarande kostnader mellan staten och skolområdena med beaktande av vad utav statskontoret anförts upptoges till förnyat övervägande från de utgångspunkter, som då förelåge.

Riksdagen biföll det framställa förslaget, som närmast avsåg budgetåret 1939/40. Samma grunder för statsbidragen ha emellertid varit gällande även för budgetåren 1940/42.

Till här ifrågavarande befattningshavare utgår jämlikt kungörelsen den 17 januari 1941 (nr 29) jämväl kristillägg. Utgifterna för kristillägg skola enligt § 6 av nyssnämnda författning gäldas av statsverket med samma procentuella del som beträffande övriga avlöningskostnader. Det ankommer alltså på kommunerna att även i fråga om kristillägget bestrida 22 procent av kostnaderna.

De sakkunniga. Det synes obestridligt, att, såsom ock statskontoret påpekat, de vid 1938 års riksdag fastställda nya grunderna för statsbidrag till lärarlöner vid de högre kommunala skolorna medförde betydande fördelar för å dyrare orter belägna skolområden. Genom att enligt den tidigare gällande fördelningen av kostnaderna mellan staten och kommunerna de senare skulle, bland annat, svara för bostad med bränsle eller ersättning härför, blev

den kommunala andelen i lönekostnaderna högre med stigande dyrort. Det torde nämligen i regel förhålla sig så, att de högre levnadskostnaderna å dyrare orter framför allt bero på hyreskostnadernas storlek. Så länge som kommunernas bidrag till lärarlöner omfattar hyresbidrag eller bostad in natura åt lärarna, bli därför statsbidragen endast i ringa grad differentierade efter ortsgrupperna, även om, såsom numera är fallet, lärarens sammanlagda lön är dyrortsreglerad.

Detta framgår klart vid en undersökning av hur statens och kommunernas kostnader förhålla sig till varandra beträffande bidrag till folk- och småskollärares löner, där statsbidraget principiellt utgår med hela lönen, minskad med kostnad för bostad, sistnämnda kostnad mera schematiskt beräknad efter i gällande avlöningsreglemente upptagna nio hyresgrupper. I en skola å exempelvis A-ort utgår lönen för en folkskollärare i löneklass 17, fränsett rörligt tillägg och kristillägg, med 4 596 kronor. Därest skolan tillhör hyresgrupp I, den å A-ort vanligaste, är hyresavdraget, som skall gäldas av skoldistriktet, upptaget till 660 kronor. Härifrån avgår dock tjänstebostadsbidrag från staten med 160 kronor. Den verkliga fördelningen mellan stat och kommun av kostnaderna blir alltså, att staten bidrager med $(4\,596 + 160 - 660 =)$ 4 096 kronor och skoldistriktet med allenast 500 kronor. Statsbidraget utgår i detta fall med omkring 89 procent av hela lönekostnaden. I högre löneklasser kommer statsbidraget till och med att överstiga nämnda procenttal, eftersom staten svarar för hela den med löneklassuppflyttning förenade utgiften. I ortsgrupp I och hyresgrupp IX bli lönekostnader och hyresavdrag respektive 6 012 kronor och 2 052 kronor. Även här utgår emellertid tjänstebostadsbidrag med 160 kronor. Statsbidraget blir alltså $(6\,012 + 160 - 2\,052 =)$ 4 120 kronor eller så gott som exakt lika stort som för motsvarande lärare å A-ort. Statsbidragsprocenten blir endast 68·5. Anmärkas må, att även i detta fall stiger statsbidragsprocenten, om läraren vunnit löneklassuppflyttning. Observeras bör slutligen, att staten i fråga om folkskollärarlöner svarar för hela kostnaden för såväl rörligt tillägg som kristillägg. Procenten för statsbidraget blir alltså något högre, om hänsyn tages till den totala lönekostnaden. Detta rubbar dock intet i fråga om jämförelsen mellan de olika ortsgrupperna.

Det anförda fallet måste betecknas som typiskt. Fall kunna dock inträffa, där dyrort och hyresgrupp icke följa varandra, varför olika variationer äro tänkbara. Rent allmänt kan dock sägas, att beträffande folk- och småskollärares löner svara skoldistriktet i betydande utsträckning för den kostnad, som är föranledd av att tjänsten är belägen å ort med högre levnadskostnader. Därest vid folkskola statsbidraget till lärarlöner utginge med en bestämd procent av den totala löneutgiften i stället för, som nu är fallet, bruttolönekostnaden minskad med hyresavdrag, skulle detta innebära en betydande fördel för å dyrare orter belägna skoldistrikt.

Det nya statsbidragssystem, som tillämpats vid högre kommunala skolor från den 1 januari 1939, innebär alltså en förskjutning till fördel för å dy-

rare orter belägna skolor. Dessa erhålla genomgående nu större statsbidrag än vad som blivit fallet, därest tidigare gällande statsbidragsgrunder allttjämt vore gällande. Däremot erhålla å billigare orter förlagda skolor sannolikt, åtminstone i vissa fall, något lägre bidrag efter nu gällande bestämmelser. I all synnerhet blir detta fallet vid stigande levnadskostnader. Enligt före år 1939 gällande bestämmelser bestred nämligen statsverket *hela* kostnaden för dyrtidstillägg, medan skolområdena nu få svara för 22 procent av kostnaderna för såväl rörligt tillägg som kristillägg.

De sakkunniga ha på grundval av infortrade uppgifter gjort en sammanställning av för budgetåret 1937/38 till 11 kommunala flickskolor, 14 kommunala mellanskolor och 9 högre folkskolor utgående statsbidrag. De sakkunniga ha fullt klart för sig, att resultatet icke blir helt riktigt för *varje* av nu förevarande statsbidragsfråga berörd skola. Sålunda kunna eventuellt utgående kommunala lönetillägg, storleken av ersättning för bostad och bränsle och andra förhållanden inverka på resultatet av den gjorde undersökningen. I stort sett måste dock sammanställningen, vars syfte är att få en uppfattning om den ungefärliga statsbidragsprocenten vid olika dyrtidslägen för nu berörda skolor, giva en riktig bild av kostnadernas fördelning mellan staten och skolområdena. Materialet har för syftets vinnande fördelats på allenast tre huvudortsgrupper, A—C, D—F och G—I.

	O r t s g r u p p		
	A—C	D—F	G—I
Samtliga lönekostnader.....	427 664: 52	1 025 798: 41	882 663: 10
Statsbidrag.....	325 170: 50	718 549: 32	523 657: 47
» i % av den totala löne- kostnaden	76·03	70·05	59·33

Ovanstående sammanställning ger, som man kunde förmoda, en direkt anvisning om, att statsbidraget efter tidigare grunder reellt differentierades med hänsyn till levnadskostnaderna i vederbörande skolort. Medan procenten för statsbidraget till skolorna i orterna å A—C blir omkring 76, sjunker den i D—F till 70 och utgör i G—I allenast drygt 59. Härav kan den slutsatsen dragas, att skolorna å billigare orter åtminstone i vissa fall blivit missgynnade genom ändringen av statsbidragsgrunderna. Det kan nämligen förutsättas, att en beräkning för A- och B-orter skulle giva ett högre procenttal än för gruppen A—C som en helhet. I enskilda fall torde statsbidraget enligt äldre grunder icke sällan uppgått till 80—90 procent av den totala lönekostnaden. Skolorna å dyrare orter och även, åtminstone i allmänhet, å medeldyra orter ha däremot haft uppenbar fördel av ändringen.

När de sakkunniga ha att taga ställning till frågan om eventuell ändring av nu gällande grunder, framstår från början som mindre lämpligt att vidtaga en mindre justering av statsbidragsprocenten för *samtliga* skolor. En höjning till exempelvis 80 procent var ifrågasatt 1939 men avvisades vid detta tillfälle. Med hänsyn till att det statsfinansiella läget sedan dess undergått en

avsevärd försämring, synes en generell höjning av statsbidragsprocenten nu ännu mindre böra komma till stånd. En sänkning till 75 procent skulle snarare kunna ifrågasättas. Mot en sådan sänkning talar dock såväl det förhållandet, att statsbidraget år 1939 ej bibehölls vid 75 procent, vilket legat nära till hands, som ock att en del skolor på billigare orter icke böra nu sättas i sämre ställning.

Skall en ändring överhuvud taget ske, torde den böra sökas i ett differentierat statsbidragssystem. 1936 års lärarlönesakkunniga voro inne på denna väg, då de föreslog ett bidrag, motsvarande en kvotdel av $\frac{3}{4}$ för kommunala mellanskolor samt ett bidrag, motsvarande en kvotdel av $\frac{2}{3}$ för övriga högre kommunala skolor. Detta förslag vann dock icke statsmakternas bifall. De sakkunniga anse sig icke heller böra på nytt föra fram denna tanke. I stället ha de sakkunniga undersökt, hur en differentiering efter olika ortsgrupper skulle verka.

Innan de sakkunniga närmare beröra denna fråga vilja de lämna en redogörelse för de högre kommunala skolornas fördelning på olika ortsgrupper. Denna framgår av följande tabell:

	Antal skolor i nedanstående ortsgrupper									Summa
	A	B	C	D	E	F	G	H	I	
Kommunala flickskolor	—	—	4	6	7	11	3	3	6	40
» mellanskolor	4	20	24	4	2	7	3	—	2	66
Praktiska »	—	—	—	1	3	4	4	1	3	16
Högre folkskolor	16	10	8	8	3	7	—	—	—	52
Summa	20	30	36	19	15	29	10	4	11	174

Av sammanställningen framgår, att de kommunala mellanskolorna i icke ringa utsträckning äro belägna å billigare orter. Undantag utgöra dock de till storstäderna Stockholm, Göteborg, Malmö och Norrköping förlagda skolorna. De praktiska mellanskolorna finnas nästan endast å dyrare orter. Kommunala flickskolor äro i allmänhet inrättade å medeldyra och dyrare orter, medan slutligen högre folkskolor äro huvudsakligen förlagda till billigare orter.

De sakkunniga ha ansett sig böra överväga, huru ett efter ortsgrupp differentierat statsbidrag skulle verka i förevarande fall. Det synes de sakkunniga vid sådant förhållande lämpligast att låta bidraget utgå med lika procentsats för flera ortsgrupper, exempelvis respektive A—C, D—F och G—I. Därvid kunna olika procentsatser för huvudortsgrupperna ifrågasättas. Skulle utgångspunkten vara förhållandena före 1939, borde en skillnad mellan högsta och lägsta procentsats vara omkring 15. Emellertid har det synts de sakkunniga, att, om differentiering skall vidtagas, spännvidden ej bör göras fullt så stor. En skillnad av 5 enheter i fråga om procentsatser för de skilda huvudortsgrupperna synes rimlig. Man kan därvid ifrågasätta talen 80,

75 och 70 för de skilda grupperna av skolområden. Vid en tillämpning av dessa procentsatser skulle endast gruppen A—C erhålla ökat bidrag, under det övriga grupper erhöill minskning, vilken dock för gruppen D—F inskränkte sig till 3 procent. Övervägas bör också procentsatserna 85, 80 och 75. Därigenom skulle båda de lägre huvudortsgrupperna erhålla ökat bidrag, medan de dyraste orterna skulle erhålla en mindre sänkning.

De sakkunniga ha från riksräkenskapsverket erhållit uppgifter å för redovisningsåret 1939/40 till högre kommunala skolor utanordnade statsbidrag. I följande tabell ha dessa bidrag fördelats på skolformer och huvudortsgrupper:

Skolform	Ortsgrupper			Summa
	A—C	D—F	G—I	
Kommunala flickskolor	243 496: 43	1 949 826: 59	1 792 308: 76	3 985 631: 78
» mellanskolor.....	1 594 103: —	632 098: 84	967 517: 62	3 193 719: 46
Praktiska »	—	609 319: 83	1 144 504: 80	1 753 824: 63
Högre folkskolor	486 350: 73	886 495: 89	13 274: 53	1 386 121: 15
Summa	2 323 950: 16	4 077 741: 15	3 917 605: 71	10 319 297: 02

Nämnda bidrag äro beräknade efter gällande grunder, det vill säga 78 procent å den totala kostnaden för löner m. m. vid vederbörande skolor. Där-
est bidrag i stället beräknats efter 80 procent för huvudortsgruppen A—C, 75 procent för D—F samt 70 procent för G—I, skulle statens utgifter ställa sig på följande sätt. Beloppen äro angivna i avrundade tal.

A—C	Ortsgrupper			Summa
	D—F	G—I		
2 385 000	3 920 000	3 515 000		9 820 000

En omläggning av statsbidragsprocenten på sätt ovan antytts skulle alltså betyda, med utgångspunkt från statsbidragen för budgetåret 1939/40, att skolorna å ortsgrupperna A—C finge omkring 60 000 kronor i ökade bidrag, medan skolorna i grupp D—F finge se sina statsbidrag minskade med omkring 155 000 kronor. Motsvarande minskning å ortsgrupp G—I bleve omkring 400 000 kronor. Totalt skulle statsbidragen nedbringas med omkring en halv miljon kronor.

Därest en omläggning av statsbidragsprocenten i stället skedde så, att bidraget utginge med respektive 85, 80 och 75 procent i de tidigare nämnda huvudortsgrupperna, skulle statens utgifter på grundval av bidragens storlek nyssnämnda budgetår bli, i avrundade tal, följande:

A—C	Ortsgrupper			Summa
	D—F	G—I		
2 530 000	4 180 000	3 765 000		10 465 000

En dylik omläggning skulle innebära, att statsbidragen för ortsgrupp A—C ökades med omkring 205 000 kronor och för grupp D—F med omkring

100 000 kronor. För grupp G—I slutligen skulle statsbidragsminskningen inskränka sig till omkring 150 000 kronor. Här antydda ändring skulle totalt betyda en utgiftsökning för statsverket med omkring 155 000 kronor.

De sakkunniga anse alltså, som redan anförts, att frågan om differentiering av statsbidragen enligt nyss angivna grunder till här ifrågavarande skolor bör upptagas till omprövning. Ett eventuellt förslag torde dock icke hinna underställas 1942 års riksdag. Spörsmålet om statsbidragen till högre kommunala skolor synes nämligen böra upptagas till avgörande först i samband med eventuell ändring av statsbidragsgrunderna för folkskoleväsendet. Härvid bör övervägas, huruvida statsbidragen till lärarlöner inom folkskolan, på sätt nu är fallet, skola även för framtiden vara avhängiga av bostadskostnaderna å vederbörande ort eller eventuellt fixeras till viss procent av den totala lönekostnaden. Statsbidragsfrågan för folkskoleväsendets del har ett bestämt samband med spörsmålet om en revision av den för folk- och småskollärare gällande boställsordningen. De sakkunniga ha för avsikt att senare upptaga denna fråga till behandling.

Även om detta skäl för uppskov med frågan om eventuell ändring av statsbidragsgrunderna för högre kommunala skolor ej föreiåge, skulle de sakkunniga dock icke anse sig kunna ifrågasätta en omedelbar ändring. Därest nämligen lönefrågan skall underställas 1942 års riksdag, kommer tiden för de myndigheter, som skola yttra sig över det föreliggande förslaget, att bli synnerligen knapp. Frågan om ändrade statsbidragsgrunder är emellertid för kommunerna av så pass stor ekonomisk betydelse och även i övrigt så komplicerad, att en grundlig tid för prövning synes böra utmätas för av förslaget berörda myndigheter.

De sakkunniga ha alltså för avsikt att i ett senare betänkande till slutlig behandling upptaga frågan om avvägningen mellan staten och skolområdena av kostnaderna för högre kommunala skolor.

De sakkunniga vilja slutligen beröra *den inverkan på statens utgifter för nu ifrågavarande ändamål, som ett bifall till förslaget om nytt avlöningsreglemente kan medföra* vid oförändrade grunder för statsbidragets utmätning. De sakkunniga anse sig då kunna konstatera, att de nya bestämmelserna få ganska ringa ekonomisk betydelse. För ordinarie lärare och rektorer innebär förslaget oförändrad löneplacering. Extra ordinarie ämneslärare, som är adjunktskompetent, får sin begynnelselön höjd med en löneklass, medan slutlöneklassen är oförändrad. Icke adjunktskompetent extra ordinarie ämneslärare erhåller oförändrad begynnelselön, men den högsta nu gällande löneklassen är bortskuren. Extra lärare i saknad av adjunktskompetens placeras från början en löneklass lägre än vad nu sker med vikarierande lärare. I detta fall är slutlönen oförändrad. Slutligen få biträdande lärare — i motsats till nuvarande vikarier — icke någon rätt till löneklassuppflyttning och placeras, där icke adjunktskompetens föreligger, en löneklass lägre än vikarierna. Härtill kommer, att biträdande lärare icke äro berättigade till rör-

ligt tillägg och kristillägg. Även i övrigt ske vissa mindre jämkningar i löneklassplacering.

Nu angivna förändringar torde i stort sett icke öka statens och kommunernas utgifter för de högre kommunala skolorna. Då antalet adjunktskompetenta extra ordinarie lärare är ganska ringa, synes en kostnadsminskning snarare vara att motse. Endast erfarenheten kan dock ge besked på denna punkt.

I övrigt är att märka, att sneddningsförfarandet vid löneklassplacering är för vederbörande lärare något ogynnsammare än nuvarande tillgodoräkning av tjänsteår. Däremot komma såväl ersättning för sjukvårdskostnader, vilka enligt de sakkunnigas mening böra i sin helhet bestridas av statsmedel, som vissa medgivna ledigheter med delvis bibehållen lön att orsaka någon merutgift för statsverket.

I saknad av säkra hållpunkter vilja de sakkunniga inskränka sig till att framhålla, att det föreslagna nya avlöningsreglementet vid oförändrade statsbidragsgunder i stort sett icke synes innebära någon nämnvärd ökning eller minskning av statens utgifter för de högre kommunala skolorna. I vart fall torde tills vidare — innan tillräcklig erfarenhet vunnits — anslagen för här ifrågakvarande ändamål böra uppföras med de belopp, som skulle ha kommit i fråga om lönereglering nu ej genomförts.

De sakkunnigas hemställan.

Under åberopande av vad 1941 års lärarlönesakkunniga i det föregående i skilda hänseenden anfört och föreslagit få de sakkunniga hemställa, att Kungl. Maj:ts måtte

dels föreslå riksdagen godkänna i förevarande betänkande framlagda förslag till avlöningsreglemente för de högre kommunala skolorna;

dels ock föranstalta om

a) att bestämmelser införas i civila avlöningsreglementet och civila icke-ordinariereglementet angående löneklassplacering m. m., då lärare vid det statsunderstödda kommunala undervisningsväsendet övergår till statlig läroanstalt,

b) att den årliga lästiden vid kommunala flickskolor utsträcker till 38 veckor utöver tiden för inträdes- och flyttningsprövningar samt

c) att en förutsättningslös utredning kommer till stånd rörande bestämmelserna för placering av rektorerna vid de högre kommunala skolorna och vid de statliga realskolorna i olika avlöningsgrupper ävensom angående antalet erforderliga sådana grupper.

Särskilda yttranden av personalrepresentanterna för de högre kommunala skolorna.

Personalrepresentanterna för de högre kommunala skolorna avgåvo följande gemensamma yttrande.

Herrar **Öije** och **Henning** samt fröken **Grönvall**:

Den föreliggande utredningens huvuduppgift har varit att såsom avslutning på de senast genomförda löneregleringarna för lärare vid högre kommunala skolor, genom vilka bl. a. lärarna vid kommunala flickskolor samt kommunala och praktiska mellanskolor i fråga om löneplacering jämfördes med statsläroverkens motsvarande lärare, anpassa avlöningsförhållandena i övrigt efter civila avlöningsreglementets bestämmelser. Vid överläggningarna med de sakkunniga hava vi konsekvent intagit den ståndpunkten, att hit hörande befattningshavares löneförhållanden borde så vitt möjligt bringas till full överensstämmelse med det för statstjänstemännen gällande lönesystemet. Det av de sakkunniga framlagda betänkandet med förslag till avlöningsreglemente för de högre kommunala skolorna innebär också i det stora hela en sådan anpassning, vilket vi med tillfredsställelse konstatera. På många punkter i detaljutredningen hava likaledes av oss framställda önskemål blivit av de sakkunniga tillgodosedda.

Emellertid göras i de sakkunnigas förslag på viktiga punkter undantag från den i princip genomförda likställigheten med civila avlöningsreglementets bestämmelser, vilka undantag enligt vår mening icke kunna anses vara nödvändigtvis betingade av sakens natur och synas oss snarare innebära modifikation i än ett fullföljande av den så nyligen som år 1938 beslutade löneregleringen. Vi hava därför under överläggningarna påyrkat ändring härutinnan i vissa hänseenden, av vilka följande för oss framstå som de väsentligaste.

1. De sakkunniga hava icke föreslagit tillägg till det civila avlöningsreglementet och civila icke-ordinariereglementet utan utarbetat ett *särskilt avlöningsreglemente* för de högre kommunala skolorna. De sakkunnigas direktiv förefaller icke giva något särskilt stöd för en sådan åtgärd, vilken i betraktande av det nära sambandet mellan de högre kommunala skolorna och statsläroverken — bl. a. äro de kommunala mellanskolorna i sin inre organisation i allo överensstämmande med de fyraåriga realskolorna — knappast fram-

står som den naturligaste lösningen. Enligt vår mening är en direkt anknytning till civila avlöningsreglementet av stor betydelse icke blott för de högre kommunala skolornas lärare utan lika mycket för dessa skolor själva. Liksom tidigare läroverkslärarna eftersträfvade ett direkt inordnande under civila avlöningsreglementet såsom garanti för att icke behöva i sin gärning störras av lönestrider, en garanti, som slutligen tillerkändes dessa lärare, borde detsamma också förunnas de kommunala skolornas lärare, vilka ingalunda arbeta under lättare förhållanden än de förra, och samtidigt möjlighet tillförsäkras de kommunala skolorna att i konkurrensen med statsläroverken förvärva och behålla bästa möjliga arbetskraft. Enligt sakkunnigförslaget skulle nämligen kommunanställningen i vissa hänseenden hädanefter bli ofördelaktigare än statsanställning, varigenom de kommunala skolorna skulle sättas i efterhand vid konkurrensen om arbetskraften.

Ett särskilt avlöningsreglemente skulle dock i och för sig givetvis icke behöva innebära en mindre gynnsam konsekvens av ovan antydd art, om det verkligen vore i allo överensstämmande med statens motsvarande reglementen. När, såsom nedan skall visas, så icke är fallet, få dessa ändringar karaktären av ett nytt ståndpunktstagande, för vilket intet stöd givits i riksdagens uttalanden. Om ock ändringarna i förbigående — i sakkunnigbetänkandet för folkskolan — betecknas som provisoriska, kunna de befaras bli mycket lång tid bestående och småningom komma att betraktas som principiella skiljaktigheter. Ett närmare studium av de sakkunnigas specialmotiveringar synes oss även bestyrka vår åsikt, att det ur författningsteknisk synpunkt knappast varit påkallat att åtskilja förevarande statliga och kommunala reglementen, då överensstämmelsen, i den mån en sådan ansetts lämplig, kunnat göras så gott som fullständig, och uppenbarligen, fränsett begynnelseparagraferna, endast helt lätta förändringar skulle behövt vidtagas i de statliga reglementena med hänsyn till de kommunanställda lärarna. Vidkommande det — i sakkunnigbetänkandet för folkskolan — åberopade skälet, att tillägg till de civila reglementena icke borde göras för lärare, som äro kommunalt anställda, vilja vi erinra om att ett huvudsyfte vid löneregleringarna just varit att åstadkomma om möjligt fullständig överensstämmelse. En likhet i sak synes alltid lämpligast motsvaras av en likhet i form. Det råder nämligen ett så nära samband mellan de erforderliga avlöningsbestämmelserna, att de sakkunniga själva på flera ställen funnit sig böra föreslå ändringar i de statliga reglementena för att bringa dessa till full överensstämmelse med det kommunala, ja till och med någon gång till införande i det senare föreslagit en bestämmelse ur civila avlöningsreglementet i oförändrad form, ehuru denna ansetts vara i behov av omarbetning (se t. ex. specialmotiveringen till 13 §, 2 mom.).

För önskvärdheten ur vår synpunkt av en direkt anknytning till civila avlöningsreglementet och civila icke-ordinariereglementet synes oss sakkunnigbetänkandet självt utgöra ett bevis. Däri föreslås nämligen avvikelser från nämnda reglementen i fråga om bl. a. avlöning åt kvinnlig lärare, sjukersättning och rektorslöner, således tre synnerligen viktiga hänseenden, samt lämnas öppet, vilka förändringar som kunna komma att föreslås beträffande

övningslärares anställningsvillkor i det hela — allt avvikelser, som icke kunnat befinnas motiverade, i händelse en anknytning till de civila reglementena varit genomförd, och som ej ifrågakommit för läroverkslärarna.

2. Beträffande *kvinnlig lärars rätt till uppflyttning i högsta löneklassen* inom vederbörande lönegrad rådde efter uttalandena vid 1938 års riksdag så ringa tvekan, att exempelvis skolöverstyrelsen i sina riksdagspetita för året 1939/40 inräknade kostnaden härför. Genom provisorier har saken dock uppskjutits år för år (utom för kvinnlig lärare vid statsläroverk), och nu föreslå de sakkunniga i löneplanen en särskild kolumn för kvinnlig lärare, vari den högsta löneklassen strukits. Visserligen säges — i betänkandet för folkskolan — detta alltjämt komma att vara ett provisorium, men samtidigt förklaras, att ingen tidpunkt för provisoriets upphörande kan fastställas. Även om tidsförhållandena för närvarande ansetts nödvändigöra ett ytterligare uppskov, så borde dock dettas tillfälliga karaktär tydligt komma till synes, exempelvis genom att den särskilda kolumnen för kvinnlig lärare uteslötes och ersattes med en övergångsbestämmelse av innehåll, att uppflyttning av kvinnlig lärare i högsta löneklassen icke finge ske, förrän särskild föreskrift därom lämnats. Eljest kan lätt den uppfattningen uppkomma, att riksdagen genom fastställande av löneplanen med den särskilda kolumnen för de kvinnliga lärarna frångått sin ståndpunkt om lika lön för man och kvinna. Emellertid vilja vi påpeka, att årskostnaden för den sista löneuppflyttningen torde kunna bäras, då den, såsom i betänkandet rörande folkskolan meddelas, skulle vad angår de högre kommunala skolorna belöpa sig till det tämligen begränsade beloppet av 190,000 kronor. Förevarande spörsmål utgör ett talande exempel på vilket värde det för hithörande lärarpersonal skulle äga att vara inordnad under samma avlöningsreglemente som den kår, med vilken den eljest är jämfördd, nämligen läroverkslärarna.

3. I fråga om *sjuksättning*, som enligt förslaget skall utgå med intill 100 kronor lägre belopp än för läroverkslärarna, hava vi påyrkat, att nämnda avdrag icke skulle göras beträffande de högre kommunala skolornas lärare. Av de sakkunnigas motivering — lämnad i betänkandet angående folkskolorna — framgår, att skälet för avdraget å 100 kronor ligger i förhållanden, vilka endast gälla folkskolorna. De ersättningsbelopp, som staten beräknas komma att utgiva för sjukvårdskostnader åt lärare vid de högre kommunala skolorna, angivas bliva så obetydliga, att de ej påverka kostnadsberäkningen för ifrågavarande skolor. Under sådana omständigheter borde sjukvårdsförmånerna enligt vår mening tillerkännas nämnda lärare enligt samma normer som för läroverkslärarna.

Den obetydligt större ekonomiska förmån, som i detta fall skulle komma ifrågavarande lärare till del i jämförelse med folkskolans lärarpersonal, kan anses mer än väl uppvägd därav, att för sistnämnda lärarpersonal den förmånligare tillgodoräkningsprincipen vid löneuppflyttningar fortfarande skulle komma att tillämpas, under det att för de högre kommunala skolornas lärare likställigheten med läroverkslärarna kräver en övergång till den i civila avlöningsreglementena tillämpade sneddningsprincipen, vilken för vissa

lärare kommer att bli mindre förmånlig ur ekonomisk synpunkt än den förut tillämpade principen. Särskilt kännbar blir övergången till sneddningsprincipen för de kvinnliga lärarna, för den händelse dessa, såsom av de sakkunniga föreslås, icke skulle få åtnjuta uppflyttning i högsta löneklassen.

4. I fråga om *rektorslönerna* önska vi framhålla, att om med hänsyn till det tillsvidare icke obetydliga antalet rektorer utan adjunktskompetens förslaget om rektorslöner enligt löneplan E i civila avlöningsreglementet såsom vid läroverken anses alltför mycket gynna dessa rektorer, en lösning torde kunna vinnas genom en inplacering två löneklasser lägre av rektor utan adjunksbehörighet vid kommunal flickskola, kommunal mellanskola och praktisk mellanskola.

5. Vad beträffar *övningslärarna* hava vi påyrkat, att dessa ej skulle nu uteslutas ur det föreslagna avlöningsreglementet. De spörsmål, som för deras vidkommande återstå att lösa, synas oss i nu förevarande sammanhang icke behöva utgöra hinder, då samma spörsmål ej år 1938 förhindrade deras löneplacering. I betraktande av att läroverkens motsvarande lärare, vilka äro inplacerade å de civila reglementena, enligt direktiven i lika mån som de kommunanställda övningslärarna skola beröras av kommande förändringar och de ifrågavarande övningslärarnas löneplacering genom nu gällande avlöningsreglemente redan är bestämd, synes man ej föregripa något väsentligt, om i de mera tekniska löneenskildheter det här gäller, såsom tjänstledighetsavdrag och dylikt, samma bestämmelser finge omedelbart tillämpas på dem som på ämneslärarna samt lärarna i praktiska läroämnen och yrkesämnen. För de kommunala styrelserna bliver det en olägenhet att i dessa och många andra enskildheter tillämpa ett annat reglemente — tillsvidare det nuvarande — på övningslärare än på övriga lärare.

Slutligen få vi meddela, att vi beträffande av de sakkunniga ifrågasatt eventuell ändring av nuvarande grunder för statsbidragens utgående till hithörande skolor icke ansett oss böra göra något uttalande.

Vissa av personalrepresentanterna avgåvo dessutom särskilda yttranden.

Herr Henning:

Utöver vad som redan anförts i det gemensamma yttrandet får undertecknad för egen del avgiva följande yttrande rörande vissa lärarkategorier vid de högre folkskolorna och praktiska mellanskolorna och dessas löneställning, vilket icke kunnat medtagas i det gemensamma yttrandet.

1. I samband med behandlingen av ordinarie och icke-ordinarie lärares anställnings- och avlöningsförhållanden vid de högre kommunala skolorna har jag vid överläggningarna med de sakkunniga framställt yrkande, att 23 resp. 21 lönegraden borde bli tillämplig även å *adjunktskompetent ämneslärare*, som är anställd som ordinarie, resp. extra ordinarie vid *högre folkskola*, i likhet med motsvarande lärare vid de andra hithörande skolorna. Rättvi-

san synes mig nämligen kräva en sådan likställighet i lönehänseende. För *samtliga* andra lärarkategorier vid de högre folkskolorna — t. ex. lärare i övningsämnen — gälla samma lönegradsplaceringar som för motsvarande lärare vid kommunal och praktisk mellanskola. Vid de fyraåriga allmänna högre folkskolorna, vilka utgöra det övervägande antalet högre folkskolor, tillämpas samma kurs- och timplaner som vid de kommunala mellanskolorna eller statens fyraåriga realskolor. Undervisningen vid högre folkskolor leder visserligen icke till en officiell kontrollerad examen — något som för övrigt även gäller de kommunala flickskolorna —, men eleverna vid de fyraåriga högre folkskolorna avlägga omedelbart efter genomgången lärokurs realexamen som privatister i synnerligen stor utsträckning. Enligt från skolöverstyrelsen inhämtade uppgifter utgöra de vid högre folkskola för närvarande anställda adjunktskompetenta ämneslärarna högst ett tiotal, av vilka de allra flesta tjänstgöra vid fyraåriga högre folkskolor. Det förhållandet, att de adjunktskompetenta ämneslärarna vid anställning vid högre folkskola erhålla en sämre löneplacering än vid anställning vid andra högre kommunala skolor eller realskolor, har till följd, att de högre folkskolorna vid konkurrensen om den bästa möjliga arbetskraften måste stå i efterhand till skada för en god lärarrekrytering vid nämnda skolform.

2. Vidare har jag beträffande *rektorerna* vid de *högre folkskolorna* påyrkat en något förmånligare löneställning, än som för närvarande tillerkänts dem.

3. Slutligen har jag i samband med frågan om lönegradsplaceringen för lärare i *vissa praktiska läroämnen* erinrat om att lärare i stenografi och maskinskrivning särskilt vid praktisk mellanskolas handelslinje samt i verkstadsarbete vid teknisk linje av samma skolform borde beredas en något gynnsammare inplacering i lönegradssystemet än den, som för närvarande tillämpas för nämnda lärarkategorier. I stenografi och verkstadsarbete föreläggas de avgående eleverna å nämnda linjer s. k. praktiskt examensarbete i realexamen liksom i ämnena hushållsgöromål och sömnad vid de praktiska mellanskolornas husliga linjer, vilket ställer stora krav på den undervisande lärarens kvalitet. Det förhållandet, att ifrågvarande lärare äro placerade icke mindre än 2 löneklasser lägre än lärarna i hushållsgöromål och sömnad vid huslig linje, synes med hänsyn till att även förutnämnda praktiska läroämnen äro examensämnen, tala för en något förmånligare löneställning.

I viss grad har dock sistnämnda av mig framförda önskemål blivit i det föreliggande förslaget till avlöningsreglemente beaktat så till vida, att anmärkningen under tjänsteförteckningen av de sakkunniga föreslagits ändrad därhän, att den höjning av lönegradsplaceringen för lärare i berörda praktiska läroämnen vid praktisk mellanskola, som efter prövning av Kungl. Maj:t är möjlig, skall avse läraren och icke — såsom för närvarande är fallet — lärarbefattningen. Därigenom blir, såsom även de sakkunniga framhålla, prövningen i detta fall individuell och likartad med den, som sker vid uppflyttning av ordinarie ämneslärare från 21 till 23 lönegraden.

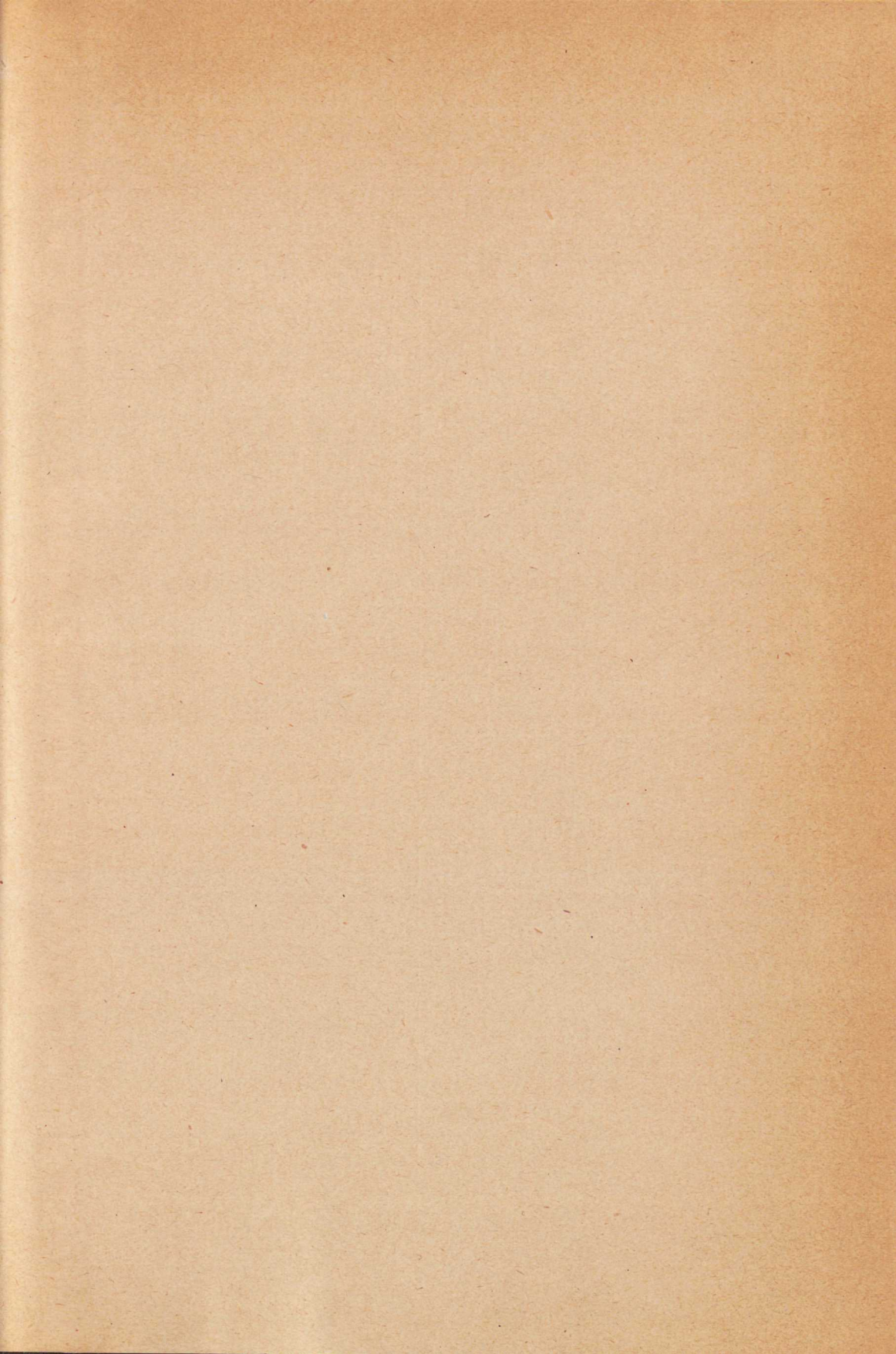
Fröken Grönvall:

Utöver vad som redan sagts i ovanstående gemensamma yttrande får undertecknad därjämte beträffande övningslärarna vid de kommunala flickskolorna för egen del anföra följande. På grund av olika omständigheter hava dessa lärare ständigt satts i efterhand i ännu högre grad än lärare i de teoretiska läroämnena. De sakkunniga utlova intet om tiden för en ny utrednings slutförande. Man borde därför ha gjort ett försök att icke blott i fråga om tekniska löneenskillnader, varom ovan talats, utan även i mera vitala frågor tillmötesgå några av de önskemål, som äro så betydelsefulla icke blott för övningslärarna själva utan även för rekryteringen inom kåren samt för de olika övningsämnenas möjlighet att hävda sig inom undervisningen. Sådana önskemål äro exempelvis rätt att till en tjänst sammanräkna lektionstimmar inom olika skolor samt möjlighet att inom en skola vinna ordinarie respektive extra ordinarie anställning med ett lägre minimiantal timmar än det nuvarande 20, exempelvis i anslutning till vad som f. n. är gällande vid läroverken. Läraren skulle på detta sätt kunna erhålla kristillägg och rörligt tillägg samt vinna en säkrare ställning genom att få löneturs- och pensionsrätt. Att just de osäkert ställda övningslärarna under en krisperiod som den nuvarande skjutas åt sidan kan ej annat än verka deprimerande på denna lojala kår. Dessutom ger ett sådant förhållande ett säkerligen oavsiktligt stöd åt en på vissa håll utbredd vanföreställning, att övningsämnena ej skulle ha samma uppfostrings- och kunskapsvärde som de teoretiska ämnena.

Innehållsförteckning.

	Sid.
Skrivelse till statsrådet och chefen för finansdepartementet	3
Anställnings- och avlöningsförhållanden	5
<i>Ordinarie och icke-ordinarie lärare</i>	5
<i>Rektorer</i>	12
<i>Tillsättning av icke-ordinarie lärare</i>	16
Specialmotivering till avlöningsreglementet för de högre kommunala skolorna	21
1 kap. <i>Allmänna bestämmelser.</i>	
Reglementets benämning och uppställning.....	21
1 §. Tillämpningsområde. Anställningsformer	21
2 §. Avlöning	22
3 §. Tjänsteföreskrifter. Återläsning	23
2 kap. <i>Tjänsteförteckning och löneplan för ordinarie, extra ordinarie och extra lärare.</i>	
4—6 §§. Tjänsteförteckning, Löneplan, Löneklass och ortsgrupp	23
3 kap. <i>Ordinarie lärare.</i>	
7 §. Förflyttningsskyldighet	24
8 §. Förening av tjänster m. m.	25
9 §. Begynnelselön och löneklassuppflyttning	26
10 §. Löneklassplacering vid befordran m. m.	26
11 §. Avlöning vid förflyttning m. m.	27
12 §. Tjänstledighetsavdrag	28
13 §. Tjänstledighet för offentligt uppdrag m. m.	29
14 §. Tjänstledighet till följd av olycksfall i tjänsten m. m.	29
15 §. Tjänstledighet till följd av sjukdom m. m.	30
16 §. Tjänstledighet för enskild angelägenhet	30
17 §. Nedsättning av tjänstgöringstid	31
18 §. Uppehållande av annan lärartjänst	31
19 och 20 §§. Avdrag å avlöning under ferier. Avlöning under ferier....	33
21 §. Tjänstgöringshinder. Avstängning från tjänstgöring m. m.	34
22 §. Kallortstillägg	35
23 §. Ersättning för utsträckt undervisning	35
24 §. Ersättning för flyttningskostnad	36

	Sid.
25 §. Arvode till tillsynslärare.....	36
26—28 §§. Rörligt tillägg.....	36
29—36 §§. Sjukvård.....	37
37 §. Begravningshjälp	37
38—41 §§. Tjänstebostad.....	37
4 kap. Rektorer 42—47 §§.....	38
5 kap. Extra ordinarie lärare.	
48 §. Anställning. Undervisningsskyldighet	39
49 §. Förening av tjänster	40
50 §. Löneklassplacering	40
51 §. Avlöning vid övergång till annan extra ordinarie tjänst.....	40
52—56 §§. Tjänstledighet	40
57 §. Nedsättning av tjänstgöringstid.....	42
58 §. Avlöning under ferier.....	42
59 §. Övriga bestämmelser för extra ordinarie lärare.....	42
6 kap. Extra lärare.	
60 och 61 §§. Anställningsvillkor. Avlöning.....	42
62 §. Begynnelselön och löneklassuppflyttning	43
63—66 §§. Tjänstledighet	43
67 §. Begravningshjälp	43
68 §. Övriga bestämmelser för extra lärare	43
7 kap. Biträdande lärare och timlärare. 69 och 70 §§	43
8 kap. Lönenämnd. 71 §.....	44
9 kap. Reglementets tillämplighet m. m. 72 §.....	44
Övergångsbestämmelser	45
Förslag till avlöningsreglemente för de högre kommunala skolorna....	47
Grunderna för statsbidrag och kostnadsberäkningar	78
De sakkunnigas hemställan	88
Särskilda yttranden av personalrepresentanterna.....	89



Statens offentliga utredningar 1942

Systematisk förteckning

(Siffrorna inom klammer beteckna utredningarnas nummer i den kronologiska förteckningen.)

Allmän lagstiftning. Rättsskipning. Fångvård.

Statsförfattning. Allmän statsförvaltning.

1938 års pensionssakkunniga. Betänkande med förslag till tjänste- och familjepensionsreglementen för arbetare i statens tjänst. [8]
1941 års lärarlönesakkunniga. Betänkande med förslag till folkskolans avlöningsreglemente m. m. [9]
Beskattningsorganisationssakkunnigas betänkande med förslag till ändrad organisation av kammarrätten. [18]
1941 års lärarlönesakkunniga. Betänkande med förslag till avlöningsreglemente för de högre kommunala skolorna. [26]

Kommunalförvaltning.

Statens och kommunernas finansväsen.

Betänkande med förslag till lag med särskilda bestämmelser om begränsning av vinstutdelning från aktiebolag. [2]
Betänkande med förslag till främjande av utskyldsbetalning genom erkända skatteförmedlingskassor. [21]

Politi.

Betänkande med förslag till brandlag och brandstadga m. m. [10]

Nationalekonomi och socialpolitik.

Promemoria rörande bostadsförsörjningen. [3]
Promemoria ang. hyresreglering. [14]
Betänkande med utredning och förslag ang. semester för husmödrar. [19]
Utredning ang. värmekostnaden i hyreshus. [20]
Statsmakterna och folkhushållningen under den till följd av stormaktskriget 1939 inträdda krisen. Del 2. Tiden juli 1940—juni 1941. [25]

Hälso- och sjukvård.

De yngre sjukhusläkarnas avlönings-, arbets- och bostadsförhållanden. [4]
Betänkande med utredning och förslag ang. barnmorskeväsendet. [17]
Förslag till ny lag om behörighet att utöva läkarkonsten, m. m. [22]

Allmänt näringsväsen.

Fast egendom. Jordbruk med binäringar.

Promemoria med förslag till utvidgad vanhävdslagstiftning. [5]

Vattenväsen. Skogsbruk. Bergsbruk.

Industri.

Utredning rörande den tekniskt-vetenskapliga forskningens ordnande. 1. Allmänna uppgifter ang. den tekniskt-vetenskapliga forskningsverksamhetens nuvarande läge m. m. — Allmänna synpunkter rörande den tekniskt-vetenskapliga forskningen. — Erforderliga åtgärder för den tekniskt-vetenskapliga forskningens främjande och statens medverkan därvid. [6] 2. Förslag till åtgärder för främjande av den tekniskt-vetenskapliga forskningen på byggnadsområdet. [7] 3. Förslag till åtgärder för skogsproduktforskningens ordnande. [12]

Handel och sjöfart.

Promemoria med förslag ang. registreringen av landets företagare m. m. [23]

Kommunikationsväsen.

Betänkande och förslag ang. förhållandet mellan arbetsuppgifter och löneställning vid statens järnvägar. Del 4. Järnvägsstyrelsen. [13]
Betänkande ang. bilregistrering m. m. [24]

Bank-, kredit- och penningväsen.

Försäkringsväsen.

Kyrkoväsen. Undervisningsväsen. Andlig odling i övrigt.

Betänkande med utredning och förslag ang. betygsättningen i folkskolan. [11]

Försvarsväsen.

Betänkande med förslag till plan för organisationsarbetet inom försvarsväsendet. [1]
Betänkande med förslag till lag om vapenfria värnpliktiga. [15]
Betänkande med förslag rörande den centrala förvaltningsverksamheten inom försvarsväsendet. [16]

Utrikes ärenden. Internationell rätt.